Vänersborgs kommun

UNDERLAGSDEL

bilaga 1 till Vänersborgs översiktsplan 2017

ÖP 2017

UNDERLAGSDEL
bilaga till Vänersborgs översiktsplan 2017

Till översiktsplanen hör även följande delar:

- Översiktsplan 2017 (huvuddokumentet)
- ÖP-karta

- Bilaga 2: Tyckt om Vänersborgs framtid
- Bilaga 3: Konsekvensbeskrivning
- Bilaga 4: Fortsatt arbete: aktivitetslistan
- Utställningsutlåtande
- Länsstyrelsens granskningsyttrande 2017-09-19

Författare till underlagsdelen:
Elin Isaksson, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen
Maria Alexandersson Fridén, miljö- och hälsoskyddsförvaltningen
Lars Rudström, kommunstyrelseförvaltningen
Pål Castell, byggnadsförvaltningen

Kartor och formgivning: Pål Castell
Fotografier från kommunens bildarkiv

Antagandehandlingarna är upprättade i oktober 2017

Innehåll

1. Riksintressen 5

Riksintresse för turism och friluftsliv 6
Riksintresse för yrkesfiske 7
Riksintressen för naturvård 7
Riksintresse för kulturvård 11
Riksintresse för friluftsliv 12
Riksintresse för kommunikationer 13
Riksintresse för energiproduktion 14
Riksintresse för totalförsvaret 15
Natura 2000-områden 15

2. Hushållning med mark och vatten 18

Ekologiskt särskilt känsliga områden 19
Andra särskilt värdefulla naturområden 21
Stora opåverkade områden [N7] 22
Naturreservat [N2] 23
Biotopskydd 24
Naturvårdsavtal 24
Naturminnen [N1] 24
Djur- och växtskyddsområden [N3] 25
Strandskydd 25
Natura 2000 [N2] 25
Samrådsområde 26
Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden 26
Vattenskyddsområden [V1] 26
Skyddat odlingslandskap 26
Landskapsbildsskyddsområde 27
EU:s ramdirektiv för vatten 28

3. Miljöfarlig verksamhet 31

Industriområden och miljöfarliga verksamheter i kommunen 31

4. Nya verksamhetsområden [I2]....35

1. Esslingetorp (söder om Brålanda) 36
2. Stärkebokrysset (Vänersborgs norra infart) 36
3. Trestad center östra 38
4. Trestad center västra 40
5. Grunnebo (väster om Trestad center) 40

5. Bebyggelseutveckling på landsbygden [B3] [B4] 41

Bebyggelseutveckling på landsbygden: Sikhall [B3] 41
Bebyggelseutveckling på landsbygden: Vänersnäs [B4] 43

6. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen [LIS] 46

Introduktion till LIS 46
Lokalisering av LIS-områden i Vänersborgs kommun 47
LIS-område 1: Sikhallsviken 49
LIS-område 2: Vänersnäs Frösjö 51
LIS-område 3: Vänersnäs Åkersäng 52
LIS-område 4: Ryrsjön 53

Bilaga 55

Karta över kommunens riksintressen 55

Inledning

Detta är en av bilagorna till Vänersborgs kommuns översiktsplan 2017, där viktigt underlag till planen är sammanställt. Det främsta syftet är att vägleda tjänstemän och politiker i tillämpningen av rekommendationerna i översiktsplanen. Bland annat finns beskrivningar av platser och områden som ger djupare förståelse för de värden som planering och prövningar ska ta hänsyn till.

Här följer en kort beskrivning av innehållet:

Avsnittet Riksintressen presenteras samtliga riksintressen i kommunen med beskrivningar av deras värden och vad som krävs för att tillgodose dem. En avstämning görs även för vilka avvägningar översiktsplanen gör. Här återfinns många av de områden som är markerade i ÖP-kartan med olika typer av rekommendationer: N2, N4, N5, K3, F1, F2, A1, A2, T1, T2, T3.

Avsnittet Hushållning med mark och vatten beskriver kortfattat särskilt känsliga eller värdefulla naturområden i kommunen. Här återfinns de områden som i ÖP-kartan betecknas N4 och N5.

Avsnittet miljöfarlig verksamhet redovisar kortfattat vilka miljöfarliga verksamheter som finns i kommunen utifran prövningsklasserna A, B och C.

Avsnittet Nya verksamhetsområden går igenom de fem områden som betecknas J2 i ÖP-kartan.

Avsnittet Bebyggelseutveckling på landsbygden går igenom de områden som betecknas B3 i ÖP-kartan

Avsnittet Landsbygdsutveckling i strandnära läge redogör för kommunens ställningstagande när det gäller LIS och går igenom de fyra LIS-områdena.

1. Riksintressen

Riksintressen kallas geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Områden kan vara av riksintresse för både bevarande och exploatering men också för till exempel yrkesfiske och kommunikationer.

Riksintressen ska behandlas och redovisas i den kommunala översiktsplaneringen. Processen i planarbetet leder till att det blir tydligare hur riksintressena förhåller sig till andra intressen och att avvägningar även kan behöva göras mellan olika riksintressen. Översiktsplanen skall redovisa områden av riksintressen och hur de tillgodoses.

Riksintressen är av värde för hela landet. Länsstyrelsen har i samråd med centrala statliga myndigheter bedömt vilka mark- och vattenområden som är av riksintresse och därmed får skydd genom lagstiftning i miljöbalken (MB). I Vänersborgs kommun finns riksintressen för natur, kultur, friluftsliv, yrkesfiske, kommunikationer och totalförsvar. Vänern med öar och strandområden är också ett särskilt utpekat riksintresse i MB för natur - och friluftsliv. I MB 7 kap finns Natura 2000-områden som i EU-direktiv utpekats som skyddsvärda. Natura 2000-områden är sedan 2001 klassade som riksintressen (4 kapitlet 1 och 8 §§ MB).

Vad är ett riksintresse?

Begreppet riksintresse används om tre olika typer av områden, de som utpekas i 4 kap MB, de som har stöd i 3 kap MB, samt så kallade Natura 2000-områden vilka har stöd i 4 och 7 kap MB.

1. Större områden som riksdagen beslutat om i 4 kap miljöbalken

Detta är områden med stora natur- och kulturvärden och värden för friluftslivet. De omfattar delar av våra kuster, fjäll och älvar och är angivna direkt i lagen. Eftersom områdena är grovt angivna kan en närmare avgränsning behöva göras i kommunens översiktsplan i en dialog med länsstyrelsen. Kommunen har också möjligheter att utveckla värdebeskrivningen och på olika sätt ta tillvara de kvaliteter som finns i områdena.

I Vänersborgs kommun finns ett område som räknas upp som riksintresse för turism och friluftsliv i 4 kap 2 § MB – Vänern med öar och strandområden.

2. Riksintressemyndigheterna redovisar vilka områden som de anser är av riksintresse enligt 3 kap miljöbalken.

Tolv ansvariga nationella myndigheter har ett ansvar för att ange anspråk - göra sin bedömning av vilka områden som är av riksintresse. Ett utpekat riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken har inte rättsverkan förrän ett beslut fattas av domstol, statlig myndighet, regeringen eller en kommun. Följande typer av riksintressen ingår som finns representerade i Vänersborgs kommun:

- Yrkesfiske MB 3:5
- Naturvård MB 3:6
- Kulturmiljövård MB 3:6
- Friluftsliv MB 3:6
- Kommunikationer MB 3:8
- Energiproduktion MB 3:8
- Totalförsvar MB 3:9

3. Natura 2000-områden som pekats ut av EU enligt 7 kap MB.

I 4 och 7 kap MB finns en hänvisning till de så kallade Natura 2000-områdena, vilka omfattas av EU:s fågel- och habitatdirektiv. Det finns 10 Natura 2000-områden i Vänersborgs kommun.

Översiktsplanen spelar en nyckelroll

Kommunen ska efter en dialog med länsstyrelsen i översiktsplanen tala om hur man avser att tillgodose riksintressena. Länsstyrelsen lämnar underlag till kommunerna bland annat i den sammanfattande redogörelse om statens intressen som ska göras minst vart fjärde år. Länsstyrelsen har i sin tur fått underlag från de 12 nationella myndigheterna.

Det är först i översiktsplaneringen som det går att få en tydlig bild av hur ett riksintresse harmonierar med andra riksintressen och den utveckling som kommunen önskar. Det är också först i den kommunala översiktsplanen som en politisk bedömning normalt görs.

Kommunen har stora möjligheter att förstärka de kvaliteter som finns i de utpekade områdena och slå vakt om dessa i arbetet med kommunens utveckling. Kommunen har möjlighet att argumentera emot, ifrågasätta och säga sin mening om anspråket. Det är kommunens uppfattning om riksintressena som framgår av översiktsplanen. Eftersom riksintressena är nationella intressen är det viktigt att det blir tydligt om kommunen och staten i form av länsstyrelsen har olika uppfattningar.

Om länsstyrelsen har en annan uppfattning än kommunen så ska det framgå av det granskningsyttrande över översiktsplanen som länsstyrelsen ska lämna då översiktsplanen ställs ut.

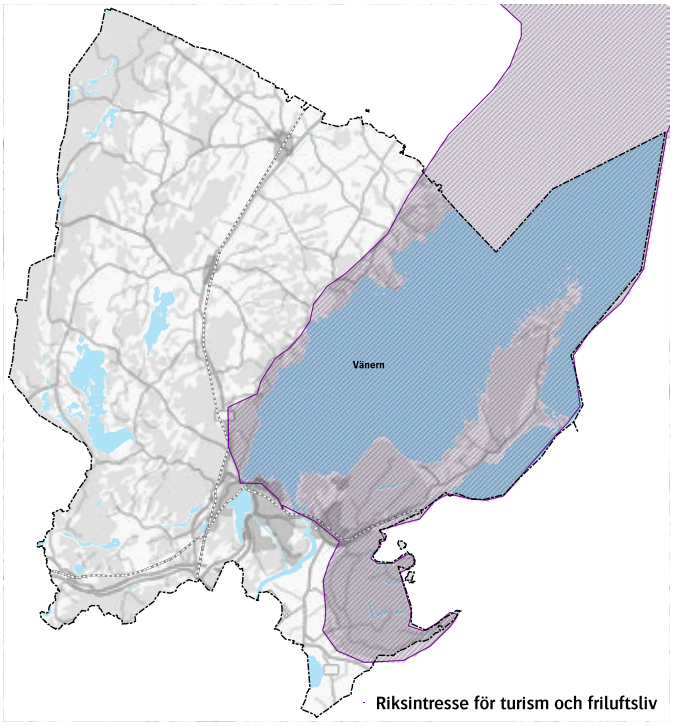
När får riksintressena betydelse?

Att ett område är av riksintresse enligt 4 kap miljöbalken eller har pekats ut som ett riksintresseanspråk enligt 3 kap miljöbalken kan för framtiden påverka förutsättningarna för till exempel bygglov. Det är bara när någon vill ändra markanvändningen, på ett sätt som kräver ett rättsligt beslut, som ett riksintresse får betydelse. Dessa rättsliga beslut fattas utifrån någon av de 13 lagar som ska tillämpa hushållningsbestämmelserna, till exempel beslut enligt plan- och bygglagen och miljöbalken.

Det är också de beslutande myndigheterna, till exempel kommunerna och länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, som vid prövningen av ett ärende måste bedöma om ett anspråk är ett riksintresse eller inte. Översiktsplanen tillsammans med länsstyrelsens granskningsyttrande är vägledande för dessa beslut. Om olika riksintressen påtagligt kan skada varandra bedömer de också vilket riksintresse som ska ha företräde.

Även åtgärder utanför riksintressegränsen kan anses påtagligt skada riksintresset och flera mindre förändringar kan tillsammans innebära en påtaglig skada för ett riksintresse.

Riksintresse för turism och friluftsliv (4 kap 2 § miljöbalken)

Vänern

Värdeomdöme: Vänern är som helhet av riksintresse för turism och friluftsliv. Riksintresset omfattar Vänerkusten, Nordstan, Holmängen, Vargön norr om järnvägen, Halle- och Hunneberg och Vänersnäs.

Förutsättningar för bevarande: Exploateringsförslag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Bestämmelserna utgör inget hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförande av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

Avvägning i ÖP: I Flera områden längs Vänerns stränder är utpekade som värdefulla friluftsområden [F1/F2] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP: Gälle udde, Dalbobergen, Holmängen-Viksängen, Halle- och Hunneberg och Vänersnäs västsida. Utvecklingsprincip 5 trycker dessutom på tillgängligheten till strandområden. I FÖP för Dalslandskusten regleras utbyggnaden där och många mindre områden är markerade som värdefulla för rekreation.

Riksintresse för yrkesfiske
(3 kap 5 § miljöbalken)

Vänern och Dättern

Värdeomdöme: Vänern är en nationell dricksvattenresurs och av internationellt intresse för naturvård, friluftsliv och fiske. Sjön är som helhet av riksintresse för yrkesfiske turism och friluftsliv. Dättern utgör Natura 2000-område. Detta är en grund vik av Vänern med hävdade strandängar. Stora vassområden med värdefulla rast- och häckningslokaler för fågel, bland annat rördrom och skäggmes. Dättern är ett av Vänerns mest värdefulla reproduktionsområden för Gös. Området i sin helhet utgör Natura 2000-område. Norra delen är även naturreservat.

Förutsättningar för bevarande: Åtgärder som negativt påverkar vattenkvalitén i Vänern medges inte. Åtgärder som motverkar yrkesfiske medges inte. Åtgärder i eller i anslutning till Dättern som ytterligare påverkar vattenkvalitén negativt medges inte. Dikning av mader och kärrområden bör inte göras. Genom detta följer kommunen länsstyrelsens rekommendation för bevarande enligt dess värdebedömning.

Avvägning i ÖP: I samband med detaljplanering eller tillståndsprövningar görs alltid avstämning mot miljökvalitetsnormer för vatten. Åtgärder som påverkar statusen negativt för miljökvalitetsnormerna tillåts normalt sätt inte. En del viktiga reproduktionsplatser för fiskar är särskilt utpekade som Natura 2000 [N2] eller ekologiskt särskilt känsliga områden [N4] enligt utvecklingsprincip 1 i ÖP, däribland Dättern och Vassändaviken. Även om inte Vänern som helhet är markerad i ÖP-kartan bör inte riksintressets värden vara hotade.

Riksintressen för naturvård
(3 kap 6 § miljöbalken)

Kroppefjäll med Teåkersälven, och Stora Halängen (NRO 14039)

Värdeomdöme: Kroppefjälls myrar är ostörda och innefattar botaniskt intressanta rikkärr i vildmarksmiljö. Myrkomplexen öster om Högsäter har höga naturvärden beroende på storlek, mångformighet och orördhet. Teåkersälven och Stommebäcken är lek- och uppväxtområde för flodpärlmussla. Öring, flodkräfta och glacialmarina relikter förekommer. Stora Halängen är representativt för Dalformationens tektonik. Förekomst av strandhak och klappervallar som anses representera högsta kustlinjen.

Förutsättningar för bevarande: Området i sin helhet påverkas negativt av exempelvis vägar, bebyggelse, rationellt skogsbruk inom vissa delar, överföring av lövskog till barrskog, dikning, försurning, luftföroreningar. Skogsbruket bör

bedrivas med stor naturvårdshänsyn. Friluftslivet kanaliseras så att störningskänsliga områden skonas. Vissa igenväxande kulturmarker hålls öppna. Teåkerssjön kalkas enligt kalkningsprogram. Teåkersälven och Teåkerssjön påverkas negativt av vattenavledning och fortgående försurning liksom kulvertering eller förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, tillförsel av organiska gifter, insekticider, näringstillförsel, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och kräftor samt skogsavverkning längs vattendraget. Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras. Stora Halängen påverkas negativt av exempelvis täktverksamhet och vägdragningar

Avvägning i ÖP: Kroppefjäll är som helhet utpekat i ÖP som ett ekologiskt särskilt känsligt område [N4] samt område för friluftsliv [F1] i utvecklingsprinciperna 1 respektive 4. Inom N4-området är även naturreservat och Natura 2000-områden utpekade som fyra N2-områden i utvecklingsprincip 1. I Natura 2000-områden och naturreservat skyddas områdena av särskild lagstiftning och byggnation och andra ingrepp är sällan tillåtet. Rekommendationerna i ÖP syftar till att skydda området för exploatering som kan skada natur- och friluftsvärden.

Skogsmossen och Dyremossen (NRO 14047)

Värdeomdöme: Två stora, orörda mossar som är representativa för regionen.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: I ÖP är mossarna redovisade som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Dessa områden får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.

Ske mosse, södra (NRO 14048)

Värdeomdöme: Mossekomplexet Ske mosse innefattar bland annat en väl utbildad koncentrisk mosse. Strängstrukturer och höljor finns i stor mängd. Fågellivet är rikt.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: I ÖP är mossen redovisad som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Området får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.

Östra Hästefjorden (NRO 14049)

Värdeomdöme: Äng vid slättsjö med sötvattensstrandäng. Växtsamhällen med arter som prästkrage och stagg. Viktig rast och häcklokal för många fågelarter.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag.

Avvägning i ÖP: Den del av området som även är Natura 2000-område är i ÖP markerat som sådant [N2] i utvecklingsprincip 1. I övrigt är området även markerat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt samma utvecklingsprincip och intill finns även ett fågelskyddsområde [N3]. Natura 2000-området skyddas genom särskilda föreskrifter som reglerar markanvändningen. Byggnation eller verksamheter som kan störa fågelskyddsområden ska inte tillåtas. Vidare bör byggnation, anläggningar eller andra ingrepp som riskerar att skada naturvärden i ekologiskt känsliga områden inte tillåtas.

Trone mosse, Klockarmossekomplexet m.fl. (NRO 14046)

Värdeomdöme: Ett stort våtmarksområde med en mångfald våtmarkstyper representerade. Våtmarkerna är förhållandevis orörda, har botaniska och ornitologiska värden samt är representativa

för den naturgeografiska regionen. Förekomst av rikkärr.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkens värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: I ÖP är våtmarkerna redovisade som värdefullt naturområde [N4] i utvecklingsprincip 1. Dessa områden får inte utsättas för ingrepp som hotar deras naturvärden.

Sörvik (NRO 14067)

Värdeomdöme: Äng vid slättsjö med sötvattensstrandäng. Växtsamhällen med stagg. Viktig rast och häcklokal för många fågelarter.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar, schaktning, tippning eller andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad eller anpassad bebyggelse och anläggningar av olika slag. Andra verksamheter som kan minska naturvärdena är bland annat spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, dikning eller annan markavvattning i sumpskogar och våtmarker, utsläpp av dräneringsvatten från åkermark i sjö och kärr, friluftsliv i känsliga områden. Borttagning av, upplag på och spridning av gödsel på landskapselement som åkerholmar, breda åkerrenar och torrbackar kan allvarligt skada den biologiska mångfalden.

Avvägning i ÖP: Den del av området som även är Natura 2000-område är i ÖP markerat som sådant [N2] i utvecklingsprincip 1. I övrigt är området även markerat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt samma utvecklingsprincip. Natura 2000-området skyddas genom särskilda föreskrifter som reglerar markanvändningen. Vidare bör byggnation, anläggningar eller andra ingrepp som riskerar att skada naturvärden i ekologiskt känsliga områden inte tillåtas.

Halle- och Hunneberg (NRO 14085)

Värdeomdöme: Västgötaslättens västligaste platåberg med pelarförklyftande diabas i lodbranterna och välutvecklade talusbranter nedanför. Mäktiga klapperstensfält finns vid Hallbergs sydostsida. Subkambriska peneplanet är blottat över stora ytor utmed Vänern. Regionens största sammanhängande ädellövskogar finns i branterna runt bergen. Mycket rik förekomst av kryptogamer med många rödlistade arter. Unik lokal för oceaniska lavar. Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturbetesmarker och naturlig slåttermark. Växtsamhällena är bitvis art-och individrika, med arter som svinrot, brudbröd, jungfrulin, darrgräs, trollsmultron, blodnäva, gullviva, prästkrage, stor blåklocka, bockrot, vildlin, stagg, vanlig nattviol, backnejlika, höskallra, kungsmynta, slåtterfibbla, kattfot, blåsuga, st. Pers nycklar, brudsporre, slåttergubbe, småfingerört, ormrot. I de värdefulla skogsmyrmiljöerna på Halle- och Hunneberg återfinns många för den naturgeografiska regionen representativa myrtyper med bl.a. skålformiga och svagt välvda mossar.

Förutsättningar för bevarande: Större landskapsförändrande ingrepp såsom täkter, kraftledningar och nya vägar bör helt undvikas. Skogsbruket bör underkasta sig största naturvårdshänsyn till förmån för naturvården och friluftslivet. Anordningar som underlättar för och kanaliserar besökarna på platåbergen ska ta hänsyn till naturvärden. Öppna hagmarker och slåtterängar måste hävdas även fortsättningsvis. Bevarandet av våtmarkers värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Avvägning i ÖP: Bergen är som helhet utpekade i ÖP som ekologiskt särskilt känsliga områden [N4] samt områden för friluftsliv [F1] i utvecklingsprinciperna 1 respektive 4. Bergen utgörs även av naturreservat och Natura 2000-områden och är därmed markerade som N2-områden i utvecklingsprincip 1. I Natura 2000-områden och naturreservat skyddas områdena av särskild lagstiftning och byggnation och andra ingrepp är sällan tillåtet. Rekommendationerna i ÖP syftar till att skydda området för exploatering som kan skada natur- och friluftsvärden.

Tunhemsslätten med Hullsjön (NRO 14084)

Värdeomdöme: Representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturlig slåttermark och naturlig betesmark med hackslått och sötvattensstrandäng, vid Hullsjön och på Tunhemsslätten. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturliga marker med arter som kattfot, bockrot, prästkrage och darrgräs. I området ingår den hela miljön Hullsjön med ÄoH objektet Hullsjöns sydmader. Hullsjön är en näringsrik, grund lerslättsjö med rikt fågelliv.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar. Hullsjön: Skötsel i form av slåtter och bete krävs på mader och i grunda vattenområden (vasslåtter). Sjöns vattenregim med höga vår- och höstflöden och lägre sommarflöden bibehålls så att regelbundna översvämningar sker av maderna. Invallningar, dikningar, igenfyllnad och spontan igenväxning hotar sjöns naturvärden.

Avvägning i ÖP: Hullsjön med strandområden är utpekade både som Natura 2000-område [N2] och som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har denna del av området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden. Stora delar av Västra Tunhemsslätten är utpekat som värdefullt kulturlandskap [K5] och skyddsvärd bebyggelsemiljö [K3] enligt utvecklingsprincip 2, vilket också ger skydd mot exploatering. I övrigt är området för riksintresset inte markerat med särskilda hänsynsbestämmelser i ÖP-kartan, men enligt utvecklingsprincip 3 ska kommunen vara restriktiv med att tillåta exploatering av jordbruksmark. Närheten till flygplatsen innebär också flera restriktioner för ny bebyggelse i området, vilket behandlas i utvecklingsprincip 16.

Dättern med omgivningar (NRO 14068)

Värdeomdöme: Representativ naturbetesmark i form av betad sötvattenstrandäng vid Dätterstorp. Stora vassområden med värdefulla rast- och häckningslokaler för fågel, bland annat rördrom och skäggmes. Dättern är att av Vänerns mest värdefulla reproduktionsområden för gös. Nossan som mynnar i Dättern utgör bland annat lekområde för asp. I Nossan finns också strömlevande öring och nissöga.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, betesdrift på naturbetesmarker och skötsel av landskapselement. Vissa al- och triviallövsumpskogar lämnas för fri utveckling. Avverkningar av strandskog bör undvikas. Önskvärt är restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling på olämpliga ställen, spridning av gifter eller gödselmedel utanför åkermark, vägdragningar, förändring av vattendragets sträckning eller bottenprofil, vandringshinder och vattenreglering, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, tungmetallnedfall eller utsläpp, pesticidanvändning, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning läng vattendraget. Igenväxning av strandängar, markavvattning med utsläpp av dräneringsvatten i ån, schaktning, tippning och andra markarbeten samt olämpligt lokaliserad bebyggelse utgör exempel på andra verksamheter, som kan påverka naturvärdena negativt.

Avvägning i ÖP: Dättern och delar av strandområdena runt den är utpekade både som Natura 2000-område [N2] och som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden.

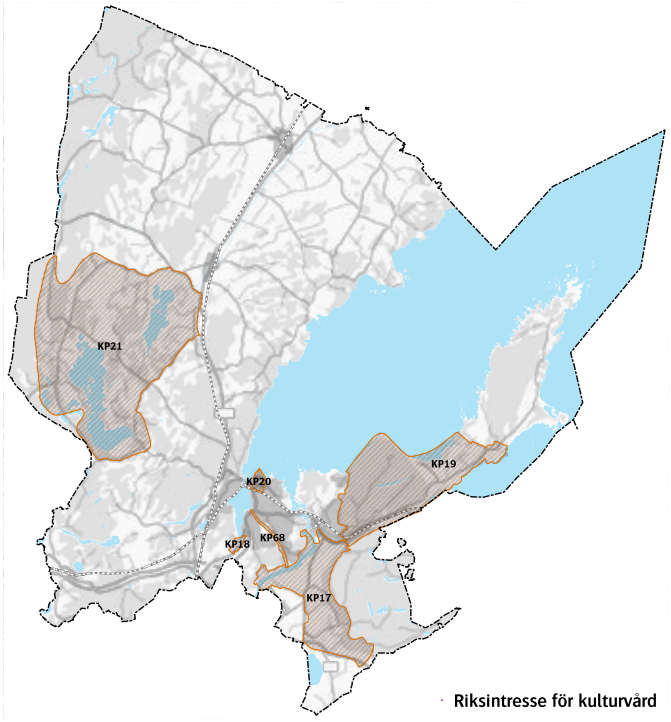
Vänersnäs norra udde (NRO 14050)

Värdeomdöme: Mångformigt skärgårdsområde med halvö. Art och individrik fågelfauna med sällsynta och sårbara arter.

Förutsättningar för bevarande: Bevara områdets naturskogar och skärgården orörd. Värdet påverkas negativt av exempelvis skogsbruk, gödsling, kemisk bekämpning, vägar, bebyggelse, anläggningar för fritidsbåtar. Fågelöarna i den yttre skärgården är störningskänsliga under häckningstiden.

Avvägning i ÖP: Norra Vänersnäs är utpekade både som Natura 2000-område [N2] och som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] enligt utvecklingsprincip 1. Därmed har området starkt skydd mot åtgärder som hotar dess kultur- och naturvärden.

Riksintresse för kulturvård
(3 kap 6 § miljöbalken)

Västra Tunhem (P 17)

Värdeomdöme: Odlingslandskap på den bördiga slätten kring platåberget Hunneberg som med sitt rika och varierande innehåll speglar samhällets och landskapets förändringar från järnåldern till 1800-talets slut. (Fornlämningsmiljö, Kyrkomiljö, Stenbrott). Stora järnåldersgravfält med variationsrikt innehåll, fossila åkrar, medeltida kyrka, ombyggd vid flera tillfällen, en av landets bäst bevarade prästgårdar från 1722, herrgårdsmiljöer vid Forsstena (Lennart Torstenssons födelseplats) och Nygård med byggnader från 1700- 1800-talen, laga skifteslandskap vid Hol, lämningar efter skiffer, kalkbrytning längs med Hunneberg, arbetarbostäder och torpmiljöer vid Floget, ängs- och hagmarker. En mindre del av området berör Trollhättans kommun.

Avvägning i ÖP: Området längs bergskanten och en del av jordbrukslandskapet är utpekat som skyddsvärd bebyggelsemiljö [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP. En stor del av kulturvärdena som nämns ovan ingår i området. Andra delar av Västra Tunhem är enligt samma utvecklingsprincip utpekade som värdefullt kulturlandskap [K5]. Detta innebär skydd mot utveckling som hotar kulturvärdena. I övrigt är området för riksintresset inte markerat med särskilda hänsynsbestämmelser i ÖP-kartan, men enligt utvecklingsprincip 3 ska kommunen vara restriktiv med att tillåta exploatering av jordbruksmark. Närheten till flygplatsen innebär också flera restriktioner för ny bebyggelse i området, vilket behandlas i utvecklingsprincip 16.

Brätte-Vassända (P 18)

Värdeomdöme: Fornlämningsmiljöer på kommunikationsmässigt strategisk plats av stor betydelse för handeln mellan Vänerlandskapen och västerhavet. Vassbotten är en vik av Vänern som snörts av genom landhöjningen. Vid dess sydspets finns lämningar under mark efter staden Brätte från 1500- och 1600-talen. Landhöjningen framtvingade en flyttning av staden då istället Vänersborg grundades. Ruinen efter medeltida Vassända kyrka och ödekyrkogård finns på östra sidan av Vassbotten.

Avvägning i ÖP: Området är markerat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket syftar till att skydda de värden som riksintresset omfattar. Området är dessutom markerat som särskilt värdefullt naturområde [N5] enligt utvecklingsprincip 1. Samtidigt pekar ÖP i utvecklingsprincip 14 ut betydelsen av en ny väg som länkar Onsjö till Öxnered. I samband med att den vägen utreds måste avvägning göras mot riksintresset. En målsättning är att söka möjligheter att ge vägen en dragning som påverkar riksintresset så lite som möjligt.

Halleberg (P 19)

Värdeomdöme: Odlingslandskap på den bördiga slätten kring platåberget Halleberg som med sitt rika och varierade innehåll speglar samhällets och landskapets förändringar från stenåldern till 1800-talets slut. Fornlämningsmiljöer med stenåldersboplatser, gravfält med varierat innehåll och en av landets största fornborgar på Halleberg, lämningar efter Randhems och Hallby medeltidskyrkor, Vänersnäs kyrkby med sockencentrum och välbevarade gårdar med bebyggelse från 1800-taletssenare hälft, herrgårdsmiljöer vid Margreteberg och Näsbyholm, lämningar efter kalkbrytning, torpmiljöer och arbetarbostäder längs med Hallebergs rasbrant.

Avvägning i ÖP: Halleberg är markerad som skyddat område enligt utvecklingsprincip 1 och 4 [N2, N4, F1] i ÖP. Därmed har det ett starkt skydd mot exploatering. Kyrkby-området på Vänersnäs, liksom fritidshusområdet Gaddesanda, är markerade som kulturhistoriskt värdefulla områden [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket innebär att stor hänsyn måste tas i samband med

planläggning och utveckling. Andra delar av södra Vänersnäs är enligt samma utvecklingsprincip utpekade som värdefullt kulturlandskap [K5], vilket också innebär hänsyn till riksintresset. Kustområdena är skyddade genom utvecklingsprincip 1 [N4] och 4 [F2].

Vänersborgs centrum (P20)

Värdeomdöme: Stadsområde gränsande mot Vänersborgsviken av sjön Vänern. Rätvinklig stadsplan enligt 1600-talets stilideal och den något snett orienterade residensgatan, ett spår av de ursprungliga stadsbefästningarna, äldre småskalig träbebyggelse. Stadsplanen omarbetades på 1830-talet för att göra den småskaliga trähusstaden mer brandsäker. Residensstadens monumentala byggnader är belägna i den öppna lövträdsbevuxna brandgatan ”Kulturaxeln”. De angränsande kringbyggda kvarteren avspeglar stadens bebyggelsehistoriska utveckling med byggnader från olika tidsperioder och representativa för olika stilideal.

Avvägning i ÖP: Rutnätsplanens kvartersindelning bör bevaras intakt. Förändringar i bebyggelsen inom Kulturaxeln och längs Kungsgatan och Drottninggatan bör ske med största försiktighet med hänsyn tagen till kulturminnesvårdens intressen. Förhöjd lovplikt bör övervägas. Ingrepp i den gamla stadskärnan skall föregås av arkeologisk utredning. I samband med pågående arbete med FÖP Vänersborg- Vargön görs en fördjupad analys av kulturmiljövärdena inom riksintresset. Dessutom ska en bevarande- och utvecklingsplan för Vänersborgs centrum tas fram, där uppdaterade strategier kring riksintresset och andra bevarandeintressen i centrum ska framgå.

Hästefjorden (P 21)

Värdeomdöme: Fornlämningsmiljö av högt vetenskapligt värde bestående av boplatser från äldre och yngre stenålder som påvisar en utveckling från en strandbunden ekonomi baserad på jakt och fiske till en ekonomi med inslag av boskapsskötsel och åkerbruk. Ett stort antal stenåldersboplatser orienterade kring tidigare strandlinje av den sänkta sjön Hästefjorden. Icke strandbundna boplatser från yngre stenåldern.

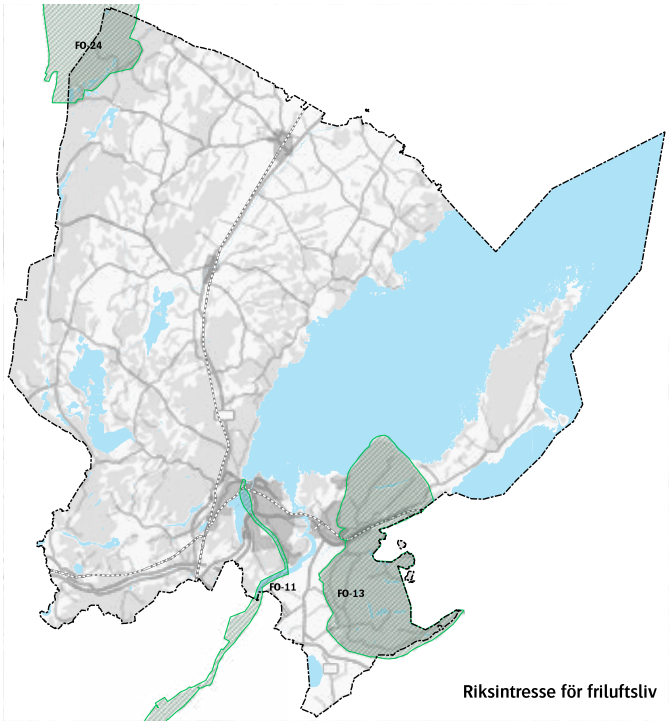
Avvägning i ÖP: Riksintresseområdet som helhet är markerat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP, vilket syftar till att skydda de värden som riksintresset omfattar. Sjöarna med strandområden har utöver det olika skydd enligt utvecklingsprincip 1 och enligt utvecklingsprincip 3 ska jordbruksmark skyddas från exploatering.

Karls grav (P 68)

Värdeomdöme: Kanalmiljö av stor transporthistorisk betydelse, en av landets första egentliga kanaler, påbörjad 1609 men slutförd först 1752. Slussleden är fortfarande i drift. Kanalled med synliga slussar från 1700-talet till 1900-talet, minnessten från 1770, kanalkontor med uthusbyggnader från ca 1900.

Avvägning i ÖP: Slussområdet är ihop med Restad Gård utpekat som kulturhistoriskt värdefullt [K3] enligt utvecklingsprincip 2 i ÖP. Hela kanalområdet är också utpekat i kommunens grönplan med hänvisning bland annat till kulturvärden, samt i ÖP som värdefullt naturområde [N4] enligt utvecklingsprincip 1. En konflikt kan uppstå då slussarna i Karls grav eventuellt kommer att bytas ut. Den nya slussleden kommer då att sammanfalla med den gamla kanalmiljön. Det skulle innebära en konflikt mellan två riksintressen (se riksintresse för kommunikation nedan) där avvägningar måste göras senare.

Riksintresse för friluftsliv
(3 kap 6 § miljöbalken)

Riksintresse för friluftsliv

Kroppefjäll (FO 24)

Värdeomdöme: Kroppefjäll är en skogklädd högplatå med vidsträckta skogar och myrar och ett stort antal sjöar. Området är tillgängligt via de vägar som leder upp på platån. Här finns möjlighet att utöva olika friluftsaktiviteter under hela året och under flera dagar. Dess höjdläge gör att vissa vintrar finns det rikligt med snö som möjliggör skidåkning. Strax väster om kaffestugan Granan finns en spårcentral som sköts ideellt. Det finns ett flertal vandringsleder och iordningställda eldplatser. På flera ställen kring Kroppefjäll finns möjlighet till övernattning på camping, vandrarhem och Kroppefjälls hotell och konferensanläggning. Centralt i området ligger Kroppefjälls naturreservat som är över 1 000 ha stort. I den sydvästra delen ligger det artrika naturreservatet Ragnerudssjöns branter. I området finns möjlighet att bland annat se älg, rådjur, tjäder och orre men även spår efter varg och lodjur.

Avvägning i ÖP: Kroppefjäll är som helhet utpekade som värdefullt friluftsområde [F1] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP, vilket bland annat innebär restriktioner för vad som får byggas. Dessutom är naturreservat och Natura 2000-områden utpekade [N2] enligt utvecklingsprincip 1, vilket ger ett än starkare skydd.

Halle och Hunneberg (FO 13)

Värdeomdöme: Tillhör våra kända så kallade västgötaberg. Strövterräng i mycket viltrika marker med utblickar över naturscenerier och över ett tilltalande omgivande kulturlandskap.

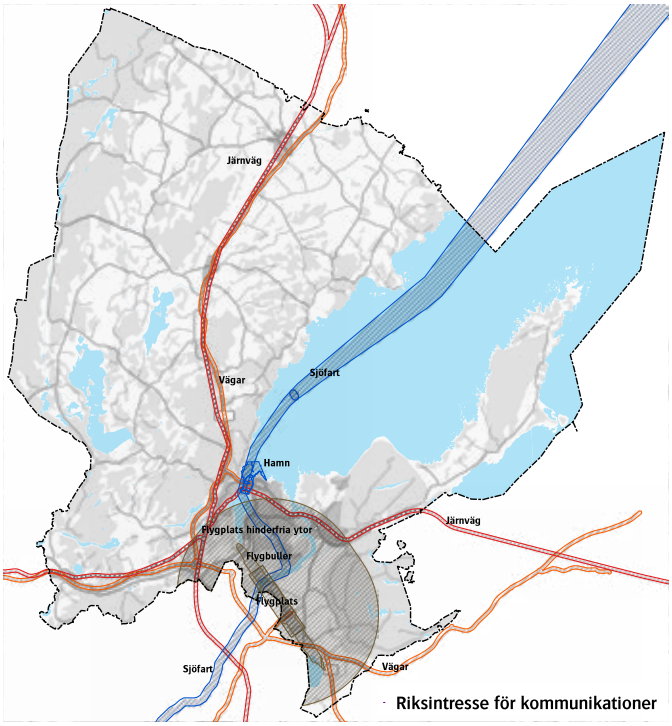
Avvägning i ÖP: Bergen är som helhet utpekade som värdefullt friluftsområde [F1] enligt utvecklingsprincip 4 i ÖP, vilket bland annat innebär restriktioner för vad som får byggas. Dessutom är de även utpekade som naturreservat och Natura 2000-områden [N2] enligt utvecklingsprincip 1, vilket ger ett än starkare skydd.

Göta Älv (FO 11)

Värdeomdöme: Av stor betydelse för det rörliga båtlivet och även för bilburet friluftsliv. Förbindelsen mellan Västerhavet och Vänern samt via Vättern även till Östersjön. Värdefullt och synnerligen omväxlande kulturlandskap kring Göta Älv och Nordre Älv. Markområdena kring Göta Älv och Karls grav ingår till största delen i tätortsområdet där detaljplan bör föregå förändring av markanvändningen.

Avvägning i ÖP: Göta Älv är utpekat som ekologiskt särskilt känsligt område [N4] i utvecklingsprincip 1, vilket innebär skydd mot åtgärder som kan hota naturvärdena. Vidare rekommenderas i utvecklingsprincip 5 att tillgängligheten till strandområden ska ökas. Området är även utpekad som sjöfartsled i utvecklingsprincip 14, vilket till viss del kan stå i konflikt med riksintresset för friluftsliv. För sjöfarten är det nämligen negativt att allmänhetens tillgång till strandområdena förbättras. Avvägning mellan dessa två riksintressen måste göras i varje enskilt fall som rör utveckling längs Göta Älv och Karls grav. Utgångspunkten bör vara att öka tillgänglighet och rekreationsvärden och ta om hand om natur- och kulturvärden utan att inskränka möjligheterna för sjöfart.

Riksintresse för kommunikationer
(3 kap 8 § miljöbalken)

Trollhättans och Vänersborgs flygplats

Värdeomdöme: Flygplatsen är enligt Trafikverket en flygplats av fundamental regional betydelse. Flygplatsen är nu klassad enligt bankod 3C. Detta innebär att område med höjdbegränsningar avseende byggnation och träd ändras.

Avvägning i ÖP: Flygets intressen skyddas i ÖP genom utvecklingsprinciperna 14 [A1] samt 16 [S2 och S7]. Detta innebär bland annat att ingen byggnation tillåts som innebär nya intrång inom flygplatsens hinderbegränsande ytor, eller som kan innebära att riktvärden för buller överskrids. byggnation och hinder prövas dessutom inom kontroll- och buffertzoner.

E45 och Riksväg 42, 44 samt 2015/2024

Värdeomdöme: E45 ingår i det nationella och regionala stamvägnätet. Riksväg 42 och 44 utgör viktiga länkar mellan olika kommuncentra. Vägarna 2015 och 2024 utgör anslutningsvägar till Trollhättans/Vänersborgs flygplats.

Förutsättningar för bevarande: Vägarna skyddas från t.ex. bebyggelse och att verksamheter lokaliseras i anslutning till viktiga transportleder. Vägens funktioner ska skyddas, god transportkvalitet, tillgänglighet, trafiksäkerhet samt god miljö ur hälsosynpunkter, skydd av stads och landskapsbild och estetisk utformning.

Avvägning i ÖP: De ytor som Trafikverket beslutat om som vägreservat för E45 samt är markerade i ÖP:s utvecklingsprincip 14 som utredningsområde för framtida väg [T2]. Konflikter finns med bland annat intresset att skapa nya områden för verksamheter. Vägreservatet kommer att behöva utredas i kommande FÖP för Brålanda samt eventuella detaljplaner för ny verksamhet som är aktuell just nu. Kommunen kommer att föra dialog med länsstyrelsen och Trafikverket kring dessa frågor. ÖP pekar även ut reservat för nya anslutningar mellan E45 och Öxnered, mellan Öxnered och Onsjö samt förbifart väster om Trollhättan. I övrigt ligger vägsträckningarna kvar i nuvarande läge och större vägar har buffertzoner för trafiksäkerhet och buller inlagda i ÖP-kartan enligt utvecklingsprincip 16 [S3, S4].

Norge/Vänerbanan, Älvsborgsbanan

Värdeomdöme: Ingår i stomnätet för järnvägar av riksintresse. Avgränsningen inkluderar de stationer, bangårdar, för godshantering och övriga spåranslutningar som behövs för att säkerställa transportfunktionen. Även markreservat för planerade ny- och ombyggnader som kan förväntas ingå i stomnätet är av riksintresse för järnvägar.

Förutsättningar för bevarande: Byggnation eller anläggande av annan verksamhet som kan försvåra byggande av järnväg och väg eller utnyttjande av väg och järnväg medges inte.

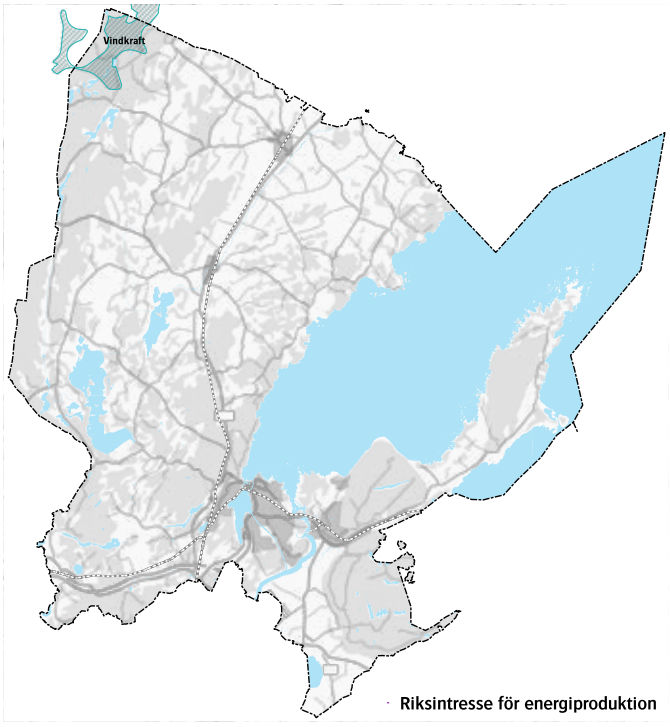
Avvägning i ÖP: I ÖP-kartan ligger järnvägen inlagt i nuvarande sträckning och enligt utvecklingsprincip 16 ligger även buffertzoner för trafiksäkerhet och buller inlagda [S3, S4]. Vidare lyfts behovet av utveckling as nya stationssamhällen fram i utvecklingsprincip 6.

Vänersborgs hamn, Farleden i Vänern samt Trollhätte kanal

Värdeomdöme: Ingår i riksintresset Vänerhamn som består av sju hamnar i Vänern, varav Karlstad är den största. Sjöfartens intressen ska skyddas.

Avvägning i ÖP: Farleden är markerad [T3] enligt utvecklingsprincip 14 i ÖP. Enligt samma utvecklingsprincip pekas ett läge för eventuell ny hamn ut i Vargön [A2], vilken skulle ersätta den nuvarande hamnen i Vänersborg. Inriktningsbeslut finns redan om att flytta hamnen. Frågan om sjöfartens framtid utreds även när det gäller ombyggnation av slussarna. Kommunen är positivt inställd till fortsatt sjöfart och arbetar för att hitta långsiktiga lösningar.

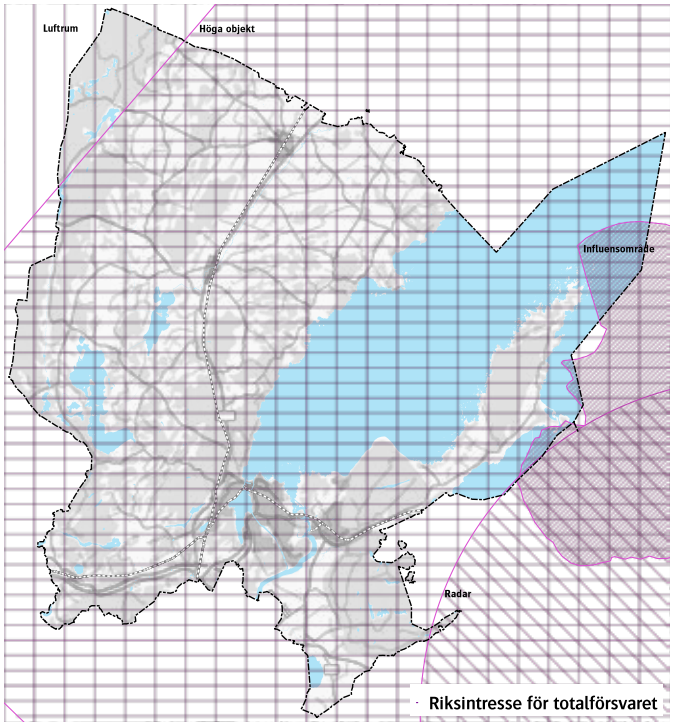
Riksintresse för energiproduktion
(3 kap 8 § miljöbalken)

Vindkraftsområde på Kroppefjäll (222)

Avvägning i ÖP: Riksintresset står i konflikt med riksintresse för naturvård och kommunen gör bedömningen att natur- och friluftsvärdena kan hotas av en utbyggnad av vindkraft på Kroppefjäll. Riksintresset för energiproduktion är därför inte tillgodosett i översiktsplanen för detta område. När en vindbruksplan skulle tas fram konstaterades att totalförsvarets riksintresse innebär att Försvarsmakten inte kan medge vindkraftsutbyggnad för resterande delen av kommunen.

Riksintresse för totalförsvaret
(3 kap 9 § miljöbalken)

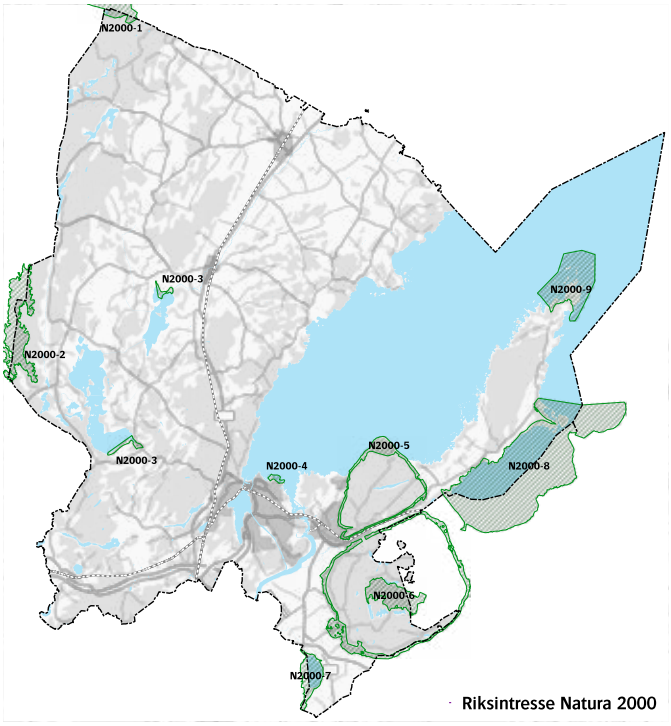
Såtenäs flottiljflygplats och Råda övningsflygplats

Värdeomdöme: Värdet av flygplatsen består i första hand av möjligheterna att fortsatt nyttja en av få kvarvarande militära flygplatser för grundläggande utbildning på enhetsflygplanet JAS 39, för transportflygförbanden och för övningar av krigsfunktioner, men även av de mycket omfattande samhällsinvesteringarna. Samtliga militära flygplatser utgör även reservflygplatser vid pågående flygtjänst i händelse av otjänlig väderlek vid återgång till ordinarie flygplats för flygande enheter, eller vid nödsituationer. Försvarsmakten bedömer att det saknas såväl ekonomiska förutsättningar som andra motiv för att överväga nyetablering av militära flygplatser. Behovet av skydd för riksintresset är därför mycket högt prioriterat.

Förutsättningar för bevarande: Risken för påverkan på riksintresset består i att olämpligt lokaliserad störningskänslig bebyggelse på sikt kan innebära begränsningar av verksamheten på flygplatsen. Detta gäller givetvis även höga objekt, såsom master och vindkraftverk, som kan utgöra flygsäkerhetsrisker vid placering inom de särskilt angivna områdena för hinderfrihet enligt gällande luftfartsbestämmelser vid start och landning, samt vid flygning på låg höjd i flygplatsens närområde. Även enstaka åtgärder kan därvid utgöra påtaglig skada genom lovbeslut eller miljötillstånd som kan antas få prejudicerande verkan.

Avvägning i ÖP: Influensområdet som Försvarsmakten pekat ut är markerat i ÖP-kartan [S6] enligt utvecklingsprincip 16. Samma utvecklingsprincip specificerar även att prövning ska ske för byggnader i enlighet med Försvarsmaktens riktlinjer.

Natura 2000-områden
(7 kap 27 § miljöbalken)

I samtliga fall är Natura 2000-områden markerade [N2] i ÖP-kartan enligt utvecklingsprincip 1. Kommunen följer de skyddsföreskrifter som finns.

1. Kroppefjäll

Värdeomdöme: Området har karaktär av ödemarksområde och är mycket särpräglat och värdefullt från naturvårdssynpunkt. Storleken på området och den ringa mänskliga påverkan gör att området är särskilt bevarandevärt. Större område med gammal skog och orörd myrmosaik. Området har stor betydelse för naturvård och rekreation.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

2. Trone mosse

Värdeomdöme: Stor representativ platåmosse med vågformiga och oregelbundna strängstrukturer, lösbottenhöljor. Höga ornitologiska värden med häckande ljungpipare och grönbena. Området är i huvudsak opåverkat men med viss lokal påverkan av dikning.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

3. Hästefjordens strandängar

Värdeomdöme: Stora delar av välskötta strandängar viktiga för att flyttande våtmarksfåglar och sällsynta skalbaggar. Betade strandängar intill två av jordbruksmark övergödda sjöar.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

4 Vänersborgsviken

Värdeomdöme: Mindre öar och skär och rika bladvassområden. Området har en rik häckfågelfauna. Viktiga arter i området är bland annat brun kärrhök, brushane och myrspov.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

5. Halle- och Hunnebergs branter

Värdeomdöme: Mycket sannolikt är detta den viktigaste platsen i landet för sällsynta oceaniska och suboceaniska lavar. Det finns också gott om hotade svampar, landlevande blötdjur och skalbaggar, varav många är uppsatta på rödlistan för hotade arter. Här finns länets största sammanhängande naturädellövskogar med många gamla träd. Ekhagarna i Västra Tunhem är livsmiljö för den sällsynta skalbaggen läderbagge och andra sällsynta arter av ryggradslösa djur och växter. Markfloran och fågelfaunan är mycket rik och intressant i hela området. Rasbranter, sluttningar och stup på kanterna av platåbergen stiger högt över det omgivande flacka landskapet. Viktiga arter är bivråk, fiskgjuse, grön sköldmossa, hålträdsklokrypare, järpe, läderbagge, mindre flugsnappare, nattskärra, orre, smalgrynsnäcka, sparvuggla, spillkråka, större vattensalamander och törnskata.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

6. Öjemossarna

Värdeomdöme: Ett mycket stort komplex av högmossar som sluttar mot varandra, vilket ger området en speciell karaktär med blöta centrala kärr. En av dem är en högt klassad excentrisk mosse. Området är mångformigt med olika intressanta hydrotopografiska strukturer. Mossarna har rikligt med lösbottenhöljor och höljegölar. På mossarna förekommer dråg, varav några är intermediära i sin artsammansättning. Centralt i myrkomplexet finns ett blött kärr med tydlig västlig påverkan. De blöta myrpartierna har skapat förutsättningar för ett rikt fågelliv. I myrens perifera delar finns några diken men annars är området opåverkat. Viktiga arter är bland annat fiskgjuse, grön sköldmossa, järpe, nattskärra, orre, pärluggla, sparvuggla, spillkråka och tjäder.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

7. Hullsjön

Värdeomdöme: Näringsrik, grund sjö på jordbruksslätt, av stor betydelse för häckande och förbipasserande våtmarksfåglar och viktigt jaktområde för flera arter av rovfåglar som häckar i omgivningarna. Platsen har ett strategiskt läge längs en stor flyttled. Hullsjön är ett bra exempel på en eutrofisk sjö med en representativ flora, omgiven av vidsträckta vassar och betade fuktängar (70 ha). Viktiga arter är bland annat enkelbeckasin, fiskgjuse, gråhäger, grönbena, kricka och mindre strandpipare.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

8. Dättern

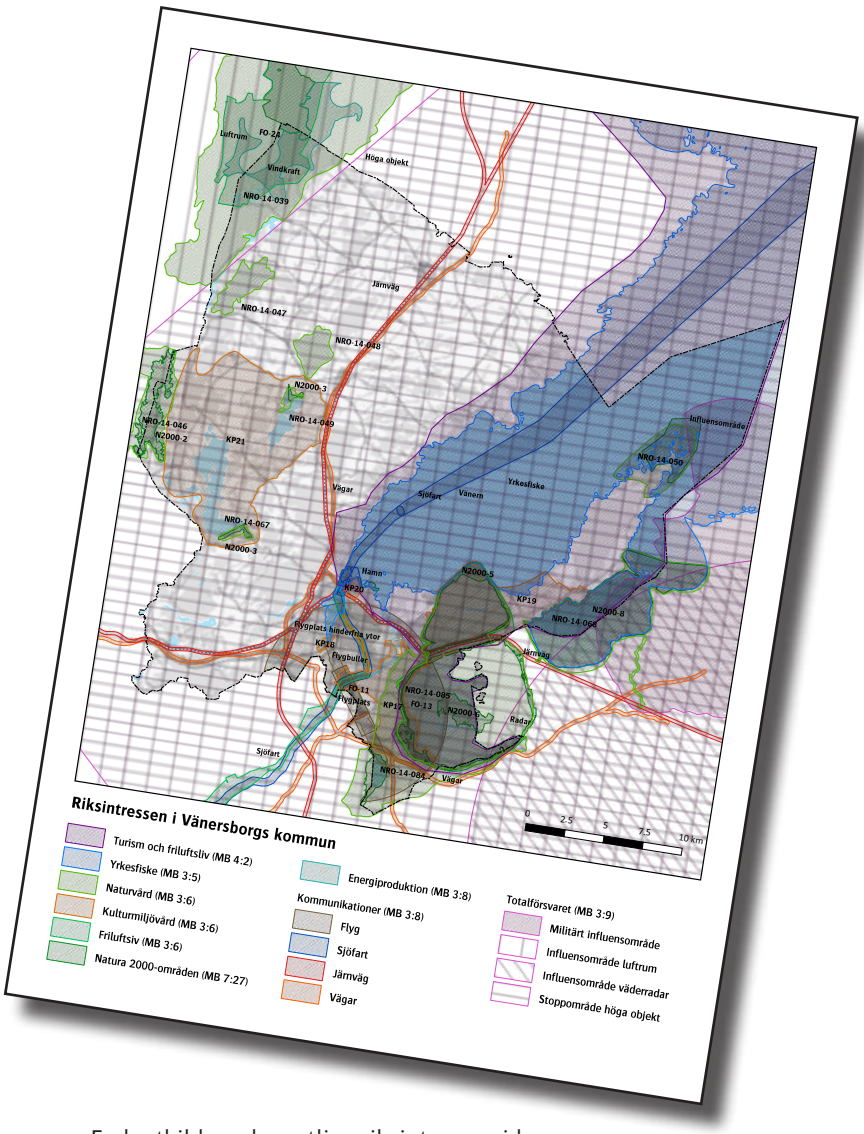
Värdeomdöme: Framstående exempel på lerslättsjö med stora vassbälten och hävdade strandängar som är av stor betydelse som häcknings- och rastlokal för en art- och individrik fågelfauna. Dättern är en delvis avsnörd vik till Vänern och mycket näringsrikt vatten strömmar till från ån Nossan som har sitt utlopp i Dätterns östra del. Även ett viktigt lek- och uppväxtområde för gös. Viktiga arter i området bland annat pungmes, skäggmes, bläsand, dvärgmås, rördrom, småfläckig sumphöna, och snatterand.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

9. Norra Vänersnäs skärgård

Värdeomdöme: En arkipelag av öar i Vänern typisk för en inlandssjö. Många av öarna har begränsat med vegetation. Träden är tydligt påverkade av kraftiga vindar. Av stort värde för många arter av sjöfågel. Viktiga arter i området är bland annat fiskgjuse, silvertärna, skräntärna och storlom.

Avvägning i ÖP: Området är skyddat i ÖP enligt utvecklingsprincip 1 [N2].

En kartbild med samtliga riksintressen i kommunen finns invikt i slutet av dokumentet.

2. Hushållning med mark och vatten

En av utgångspunkterna för den fysiska planeringen är att hushållning med mark och vatten skall ske utifrån ett långsiktigt perspektiv och baseras på en ekologisk grundsyn.

Den mark vi har idag i kommunen är samma mark vi har om 100 år. Det vi bygger idag påverkar framtida generationer. När vi planerar måste vi även fundera kring de krav på mark som framtida generationer kan komma att ställa och utifrån det fatta rimliga beslut för dagens markanvändning. Att vi inte vet hur morgondagen ser ut är ingen bra ursäkt för att inte ta ansvar för framtiden.

Ett viktigt inslag i hushållningstanken är att bevara natur- och kulturvärden och att skydda särskilt ömtåliga mark- och vattenområden. Särskilda bevarandeåtgärder motiveras också av behovet att behålla handlingsfriheten för framtiden.

Höga naturvärden kan finnas även i områden som inte redovisas här i underlagsdelen. Det kan därför vara aktuellt med hänsyn till naturvärden även utanför de områden som räknas upp. Många av områdena med höga naturvärden finns närmare beskrivna i skriften Värdefull natur i Vänersborg.

När behövs tillstånd eller dispens?

Dispens krävs om du vill göra något i ett naturreservat som är förbjudet enligt reservatets föreskrifter, och för att bygga samt påverka tillgänglighet eller växt- och djurlivet inom strandskyddat område. Områden där tillstånd eller dispens behövs:

- Nationalpark
- Naturreservat/naturvårdsområde
- Natura 2000
- Naturminne
- Landskapsbildsskydd
- Strandskydd
- Fridlysta arter
- Biotopskyddsområde – även generellt skyddade biotoper
- Djur- och växtskyddsområde, till exempel säl- eller fågelskyddsområde

I vissa fall där inte tillstånd eller dispens krävs, behövs samråd.

Vattenverksamhet

Vissa åtgärder utgör även vattenverksamhet och behöver anmälas till länsstyrelsens vattenavdelning. Vattenverksamhet är benämningen på åtgärder och verksamheter som till exempel förändrar vattnets djup eller läge, avvattnar mark, leder bort eller ökar mängden grundvatten samt fyllning och pålning i vattenområden.

Samråd för ingrepp i naturmiljön (12 kap 6 § i Miljöbalken)

Samrådsplikt gäller vid ingrepp i naturmiljön. För åtgärder som inte är tillståndspliktiga eller anmälningspliktiga gäller i många fall skyldighet att anmäla åtgärden för samråd. Detta gäller den som ska bedriva en verksamhet eller utföra en åtgärd som väsentligt kan komma att ändra naturmiljön. Anmälan för samråd görs till länsstyrelsen, utom i de fall då det rör sig om skogsbruksåtgärder, då anmälan ska göras till Skogsstyrelsen.

Även i tveksamma fall bör en anmälan göras. Om en anmälan inte har gjorts har verksamhetsutövaren bevisbördan för att naturmiljön inte skadas.

Avverkning eller åtgärder som kan riskera att skada träd som uppfyller kriterierna för särskilt skyddsvärda träd omfattas av krav på samråd.

Särskilt skyddsvärda träd:

- Jätteträd: Levande eller döda träd som är grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- Mycket gamla träd: Levande eller död gran, tall, ek och bok som är äldre än 200 år. Övriga trädslag som är äldre än 140 år.
- Grova hålträd: Levande eller döda träd som är grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstammen.

Ekologiskt särskilt känsliga områden (3 kap 3 § miljöbalken)

Miljöbalken 3 kap 3 §:

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt kan indelas i två grupper:

- **Områden med instabila och störda produktionsförhållanden (A)**

Instabila eller störda områden kan vara näringsrika och övergödda sjöar och vattendrag, försurade områden och deponeringsområden.

- **Områden som har särskilda ekologiska värden eller hotade arter (B)**

Exempel på detta kan vara ädellövskogar, våtmarker, sjöar och vattendrag. Det kan också vara biotoper i jord- och skogsbruket som har särskild betydelse för faunan såsom rast- och övervintringslokaler samt yngelplatser.

Nedan redovisas områden som bedöms vara ekologiskt särskilt känsliga i Vänersborgs kommun. Underlag för bedömningen är bland annat olika inventeringar som gjorts av länsstyrelsen samt kommunens miljövårdsprogram - del vatten.

En analys av vilka mark- och vattenområden i kommunen som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt gjordes inför ÖP-arbetet 1990. Viss revidering av dessa områden har gjorts.

Samma område kan tillhöra båda grupperna om det är ekologiskt särskilt känsligt utifrån flera kriterier.

Rekommendation för samtliga områden finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N2 eller N4 samt i vissa fall även F1.

Kroppefjäll (A+B)

Höjdplatå med instabila ekologiska förhållanden på grund av försurande nederbörd och luftföroreningar, skogsskador och försurade sjöar. Särskilda ekologiska värden genom stor förekomst av hotade och sårbara naturtyper, såsom ängsgranskogar, lövskogar, myrar, bäckraviner och bergsbranter med artrik flora och fauna. Förekomst av många sällsynta och hotade arter. På Kroppefjäll finns naturreservat, Natura 2000 och biotopskyddsområden.

Stora och Östra Hästefjorden (A+B)

Stora slättsjöar med grunda vattenområden, långgrunda stränder, beteshävdade mader och kärrområden. Maderna, kärren och de grunda stränderna har stora ekologiska värden som häcknings- och rastlokaler för våtmarksfåglar. De långgrunda stränderna hyser stora botaniska värden. Sjöarna är av stort intresse för fritidsfisket. Delar utgörs av Natura 2000-område.

Frändeforsån (A)

Slättå med instabila ekologiska förhållanden på grund av stark påverkan av närsalter från omgivande jordbruksområden och bebyggelse. Ån är ett värdefullt inslag i slättlandskapet och hyser en artrik flora - många småbiotoper, mindre partier med beteshävdade strandzoner och raviner med hävdgynnad flora.

Dälpan (A)

Slättå med instabila ekologiska förhållanden, starkt påverkad av närsalter. Ån är rätad utmed en stor del av sitt lopp. Mindre våtmarksområden finns kvar utmed vattendraget. Vid en lövsumpskog vid gården Högen samt ett mindre parti av ån nära kommungränsen till Mellerud har kvar sitt naturliga lopp.

Lillån (på Dal) (A)

Slättå med instabila ekologiska förhållanden, starkt påverkad av närsalter. Ån är starkt slingrande med hävdade åbrinkar, lövskogar och kärrzoner.

Vassbotten (A+B)

Närsaltsbelastad sjö med instabila ekologiska förhållanden. Grunda vattenområden och vassar. Vid sjön finns beteshävdad naturbetesmark med värdefull flora och kärrområden med småvatten. Sjön med omgivande kärrområden har stor ekologisk funktion med häckningsområde för våtmarksfåglar och som reproduktionsområde för Vänergös.

Hullsjön med Stallbackaån (A+B)

Hullsjön är mycket näringsrik och tillrinnande vatten är kraftigt påverkade av närsalter. Sjön med mader är naturreservat och natura2000-område på grund av sin stora betydelse som häck- och rastlokal för våtmarksfåglar. Området ingår i riksintresse för naturvård ”Tunhemsslätten med Hullsjön”.

Halle- och Hunneberg (A+B)

Ett mycket värdefullt område för naturvården och friluftslivet. Delar av bergen har stora ekologiska värden. Rasbranterna med ädel lövskog och ängsgranskogar är mycket artrika och hyser ett stort antal hotade och sällsynta växter och djur. Platåerna karaktäriseras av barrskog, humösa och försurade smågölar, myrar och här och var mindre torpställen med förekomst av hävdberoende flora. Smärre områden med barrskog finns på Hallesnipen och inom naturreservatet Öjemossarna. I Västra Tunhem finns välbevarat kulturlandskap med rik flora och flerhundraåriga ekar. Skogen på platåerna och i rasbranterna är känslig för luftföroreningar och försurning. Delar är naturreservat och Natura 2000-område och ingår i riksintresse för natur-, kultur och friluftsliv.

Bodaneälven (B)

Beteshävdade mader och artrik flora utmed ett vattendrag som är relativt opåverkat av övergödning och försurning.

Risån med Källesjö och Kyrkesjön (B)

Ett vattendrag som är relativt opåverkat av övergödning. Risån rinner från Öresjö som utgör skyddsområde för flodkräfta i enlighet med beslut av länsstyrelsen. Sjöarna har stora naturvärden med bl.a. beteshävdade strandängar med rikt fågelliv och intressant strandflora.

Älvsuget -Vänern (B)

Grunda vattenområden med rik undervattensvegetation samt öar, skär och vassområden. Vid Göta älvs inlopp är vattnet strömt. Viktig ekologisk funktion som övervintrings-, rast- och provianteringsområde samt häckningsområde för våtmarksfåglar. En av kommunens artrikaste fladdermuslokaler. Vassområdet vid Skräcklan är fågelskyddsområde.

Göta älv (B)

Älven har stora ekologiska värden. Den har ett rikt biologiskt liv. Söder om Trollhättan finns biflöden som hyser lax och öring. Av riksintresse för friluftsliv och fritidsfiske. Älven som får ta emot stora mängder föroreningar utgör vattentäkt för nedströms liggande kommuner.

Dättern med Brandsfjorden (A+B)

Område av riksintresse för naturvården. Dättern utgör ett område med stor förekomst av hotade och sårbara naturtyper och biotoper och har därför stora ekologiska värden. Här finns lövsumpskog, starrängar och grundvattenområden och en art- och individrik fågelfauna. Området har stor ekologisk betydelse som häcknings- och rastlokal för våtmarksfåglar och som reproduktionslokal för vänergös. Vattenområdet är belastat av närsalter. Delar av Dättern är naturreservat och Natura 2000-område.

Ekologiskt värdefulla mossar

- Öjemossarna på Hunneberg
- Trone mosse, på gränsen mot Färgelanda
- Skee mosse norr om Frändefors
- Skogsmossen mot Kroppefjäll
- Dyre mosse mot Kroppefjäll
- Ekenäs mosse söder om Frändefors
- Rörmossen på Halleberg
- Långe mosse nordväst om Frändefors
- Kärrsmossen nordväst om Brålanda
- Brännemossen nordväst om Vänersborg
- Finnegårdsmossen nordväst om Vänersborg
- Skomakaremossen väster om Vänersborg

Övriga våtmarker

Utöver ovan redovisade områden kan också våtmarker betraktas som ekologiskt känsliga. Kommunens våtmarker intar en särställning i regionen för bland annat fågelfaunan. Viktiga ekologiska funktioner som provianterings- och reproduktionsområden har betydelse för fågellivet långt utanför kommunens gränser. Samtidigt som våtmarker ökar mångfalden i jordbrukslandskapet har de en viktig ekologisk funktion som biologiska reningsverk och därmed en positiv inverkan på vattenkvalitén i förorenade vattendrag.

Andra särskilt värdefulla naturområden (3 kap 6 § miljöbalken)

Miljöbalken 3 kap 6 §:

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas. Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

- Paragrafens första stycke gäller områden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av dessa värden. De ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada natur- eller kulturmiljön påtagligt. Det första stycket säger också att behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter särskilt ska beaktas.
- Paragrafens andra stycke handlar om områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet. Dessa områden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- och kulturmiljön.
- Med ”fysisk miljö i övrigt” menas miljöer som människan har skapat, till exempel byggnader, vägar och liknande, alltså sådant som kan anses höra till kulturmiljön.

(NATURVÅRDSVERKET Handbok 2005:5 Riksintresse för naturvård och friluftsliv)

Nedan uppräknade områden i kommunen bör särskilt framhållas som sådana särskilt värdefulla naturområden med natur- och kulturvärden och av särskilt värde för friluftslivet. Områdena beskrivs närmare i sammanställningen ”Värdefull Natur i Vänersborgs kommun”. Mer information om de tätortsnära områdena finns i Grönplan 2008.

Rekommendation för flertalet av områdena finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N2 eller N4 samt i vissa fall även F1/F2.

Lobergsviken - Rörvik – Sanneboviken

Obebyggda stränder utmed Vänern med några badvänliga sandstrandavsnitt. Berggrunden stupar ofta brant ner i vattnet och barrskogen når ofta ända ut till vattnet. Vid Timmervik och Storängen finns hävdade odlingslandskap med lundartade lövskogar med rik flora.

Gälle udde

Halvö i Vänern vars yttre del är fri från bebyggelse och värdefull för det rörliga friluftslivet. Det igenväxande kulturlandskapet har skapat många värdefulla småbiotoper med ett rikt fågelliv. Ögrupperna utanför Gälleudde och vassvikarna har ett rikt fågelliv.

Sandvikebergen –Timmervik - Sikhall

Vid Timmervik når odlingslandskapet fram till Vänerstranden. Vid Sandvikeberget är stranden obebyggd och bevuxen med tallskog och ek. I västra delen av området finns en lundartad lövskog med rik flora. Vid Sikhall finns gamla grova träd och området är värdefullt för bad och vattenburet friluftsliv.

Takan -Derre huvud

Kuperat och omväxlande odlingslandskap med betesmarker, smååkrar och lövskogsdungar. Värdefull flora med hävdgynnade arter.

Dalbobergen - Ursand

Värdefullt tätortsnära friluftsområde med promenadstigar, campingplats och gästhamn för fritidsbåtar. Strandområdena äger en botaniskt rik ädellövskog med många sårbara och sällsynta växter. Inom området finns intressant svampflora och skogliga nyckelbiotoper. Delar av området utgörs av kommunalt naturreservat.

Holmängen

Värdefullt tätortsnära friluftsområde med promenadstigar, värdefull lövskog och värdefulla hagmarker med stor förekomst av gamla hålträd. Förekomst av rödlistade och hotade arter bl.a. Mycket artrik fladdermuslokal.

Viksängen – västra och norra delen

Igenväxande hagmarker, lövskogar och sumpskogar. Strandområdena är värdefulla för friluftslivet och lämpliga för bad. Geologiskt mycket värdefullt område. Berggrundsytan utgör ett mycket vackert exempel på det prekambriska peneplanet som underlagrar Halle- och Hunneberg.

Ramnered – Gundlebo - Grunnebo

Kuperat och omväxlande odlingslandskap. Raviner med naturbetesmarker och lövskog. Vid Gundlebosjön finns hävdade strandängar. Artrik hävdberoende flora i de naturliga gräsmarkerna.

Vassändaviken

Gammalt kulturlandskap med stora natur- och kulturhistoriska värden. Strandängar och öppna hällmarker. Artrik ängsflora som hotats av igenväxningen. Området har restaurerats med hjälp av LONA-stöd för att med ökat bete hållas öppet.

Halleskogen med Bränneribäcken och Kvarntorpsbäcken

Gammalt kulturlandskap nedanför Halleberg. Hagmarker med björk, ek samt hassel. Stor förekomst av gamla grova träd. Området är rikt på fornlämningar. Hävdgynnad flora samt intressant lavflora. Halleskogen har restaureras med hjälp av LONA-stöd för att med ökat bete hållas öppet och utreds för reservatsbildning. Längs med bäckarna finns botaniskt rika bäckraviner med död ved. Området är populärt utflyktsmål för kommuninnevånare och skolor.

Peneplanet vid Nordkroken

Unikt urbergspeneplan med sandstrand och sanddyner. Det plana urberget vid Nordkroken representerar en mycket välutbildad del av det subkambriska peneplanet. Berggrunden är här nederoderad sedan 600 miljoner år till en plan yta. Viktigt tätortsnära friluftsområde med badstrand.

Gaddetorp

Peneplanområdet med fossila sanddyner. Sanddynerna och sandstranden har en intressant insektsfauna. Geologiskt intressant område och viktigt friluftsområde med badstrand. Delar är Samrådsområde.

Margreteberg – Munkesten - Vänersnäs

Varierat småskaligt odlingslandskap med stor förekomst av åkerholmar, lövdungar, brynkanter och andra små biotoper. Vacker landskapsbild.

Vänersnäs västsida

Strandområdet mellan Vänersnäs gård och Gaddesanda är till stora delar obebyggt. Området har stor betydelse för friluftslivet och vassvikar och öar och skär hyser en artrik fågelfauna.

Tunhemsslätten med Bastån

Inom området finns lövskogsrika miljöer med mycket gamla grova ekar. Området hyser höga naturvärden med förekomst av sällsynta och hänsynskrävande arter. Vid Tunhems ekhagar finns vidsträckta hagmarker med gamla solitära ekar. Tunhemsslätten utgör en vacker jordbruksslätt med artrika biotoper. Slätten har stor betydelse som rastlokal för flyttfåglar. Naturvärdena kan bestå om jordbruksslätten undantas från stora markexploateringar och genom naturvårshänsyn i jordbruket. Bastån rinner genom områdets norra delar. Ån har dålig ekologisk status och är känslig för påverkan.

Lillån - Önafors - Restad

Rester av det gamla kulturlandskapet med betade ekhagar vid Önafors herrgård. Här finns grova gamla ekar och andra ädellövträd. Vid bron över Lillån till Önafors finns flera lämningar från äldre industriverksamhet och vid vattenfallet i söder ses spåren av både en kvarn och ett sågverk. De är fornlämningar och skyddade som kulturminnen. Lillån är ett utmärkt område för friluftsliv och promenader i en vacker och omväxlande miljö. Ett vindskydd med grillplats finns och några av stigarna är anpassade för besökare med funktionshinder. Kring Restad finns ett stort parkområde med många gamla och grova träd.

Karls grav- Södra Onsjö

Kulturhistoriska miljöer med grova lövträd omväxlande med sumpskogar och bergiga skogklädda områden. I söder finns en golfbana i anslutning till Onsjö säteri och här finns även områden med grova ekar och utmed älven alsumpskog. Utmed Karls grav finns promenad- och cykelstråk och strövområden viktiga för tätortsnära friluftsliv.

Frändeforsån vid Frändefors

Område längs med ån som utgör ett viktigt grönt stråk som har värden för både tätortsnära friluftsliv och biologisk mångfald.

Stora opåverkade områden [N7]
(3 kap 2 § miljöbalken)

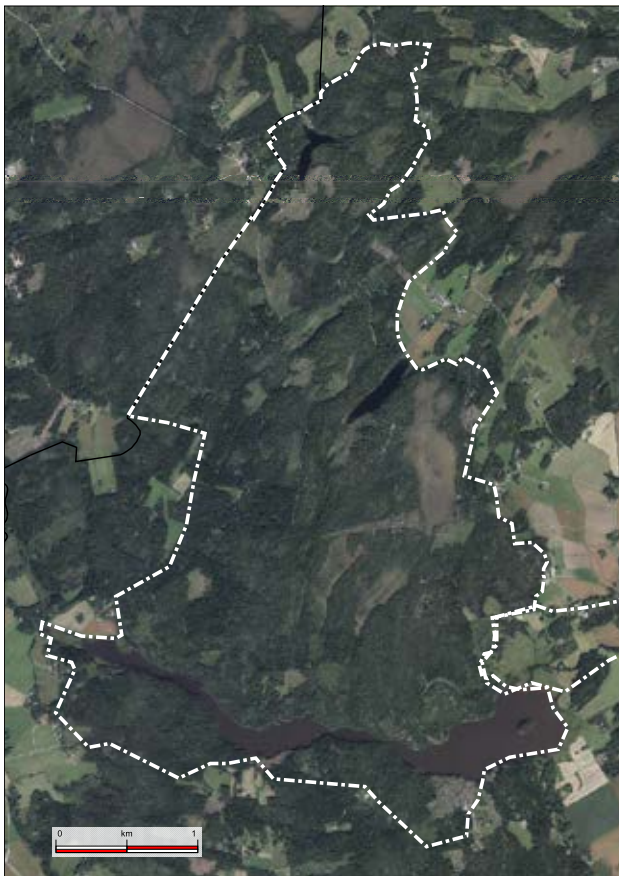
Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

Mellan sjöarna Gundlebosjön och Stora Hästefjorden, i kommunen västra gräns mot Uddevalla finns ett utpekat stort opåverkat område. Området är relativt opåverkat av bebyggelse. Området bör förbli opåverkat för att ge möjlighet för framtida användning som kommunen idag inte har uppfattning om.

Det finns flera syften med att bevara stora områden som är relativt opåverkade. Det kan gälla de ekologiska funktionerna och den biologiska mångfalden och ge tillgång till strövområden. Men det ger också en handlingsfrihet för framtiden och framtida generationer att vid senare tillfälle nyttja området.

Större sammanhängande landsbygdsområden har också ett värde för jord- och skogsbruk och för de människor som är verksamma på landsbygden.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N5.

Skogarydsområdet norr om Väne Ryr

Naturreservat [N2]
(7 kap 4 § miljöbalken)

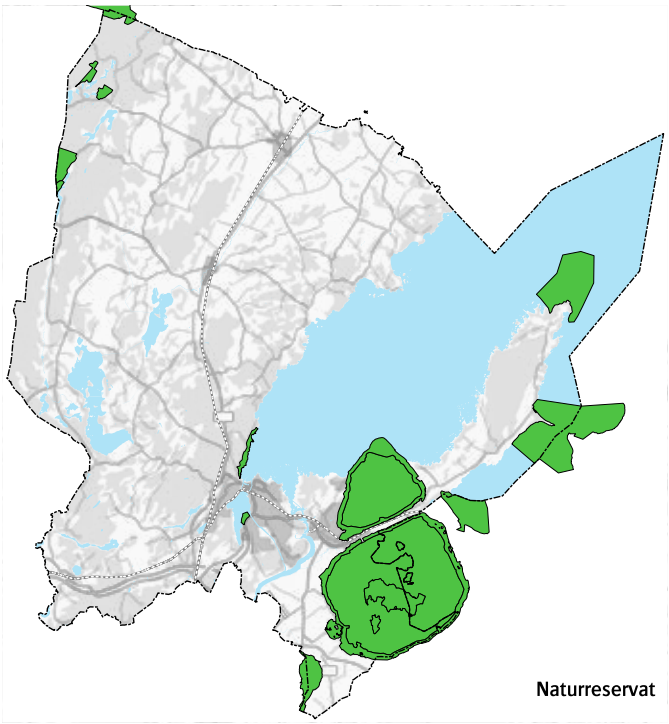
Både länsstyrelsen och kommunen har befogenhet att skydda ett område som naturreservat.

Inom kommunen finns ett flertal naturreservat, i dagsläget 17 stycken. De flesta av dem är statliga reservat, medan två stycken, Dalbobergen och Nygårdsängen, är kommunala reservat. Miljöbalkens bestämmelser om naturreservat täcker även in den tidigare skyddsformen naturvårdsområde. I alla naturreservat och naturvårdsområden finns föreskrifter som reglerar vad du får och inte får göra. Länsstyrelsen kan lämna dispens från föreskrifterna. I kommunala naturreservat är det kommunen som kan lämna dispens.

Lagtext: Ett område får skyddas som naturreservat om det behövs för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet eller om det behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturreservat fastställda av länsstyrelsen:

- Buxåsen
- Dättern I Frugårdssund
- Dättern II Dätterstorp
- Grinnsjö domänreservat
- Halle- och Hunnebergs platåer
- Halle- och Hunnebergs rasbranter
- Hullsjön

- Kroppefjäll
- Nygårdsängen
- Oxeklev
- Sjöbotten
- Knäckekullarna med Falkberget
- Tunhems ekhagar
- Vänersnäs skärgård
- Öjemossarna

Naturreservat fastställda av kommunen:

- Nygårdsängen
- Dalbobergen

Se mer information om dessa områden i avsnittet om riksintressen.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N2.

Biotopskydd
(7 kap 11 § miljöbalken samt förordning)

I odlingslandskapet är följande biotoper generellt skyddade. Det generella biotopskyddet kan även gälla i mer tätbebyggda områden. Detta gäller till exempel alléer och trädrader.

- Alléer
- Källor med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsrösen i jordbruksmark
- Pilevallar
- Småvatten och våtmarker i jordbruksmark
- Stenmurar i jordbruksmark
- Åkerholmar

Det är inte tillåtet att skada, förstöra eller flytta dessa biotoper. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Man kan få dispens om det finns särskilda skäl. Dispens söks hos länsstyrelsen.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1

Särskilt biotopskydd

Förutom de biotoper som är generellt skyddade så kan länsstyrelsen, skogsstyrelsen eller kommunen fatta beslut om biotopskydd i det enskilda fallet så kallat särskilt biotopskydd. Det kan vara mindre mark- och vattenområden med höga naturvärden som till exempel mindre skogsmarksområden, rikkärr, naturbetesmarker eller naturliga bäckfåror. Biotopskyddsområden är alltid markerade i terrängen. Dispens vid åtgärder som kan skada området söks hos den myndighet som beslutat om biotopskyddsområdet.

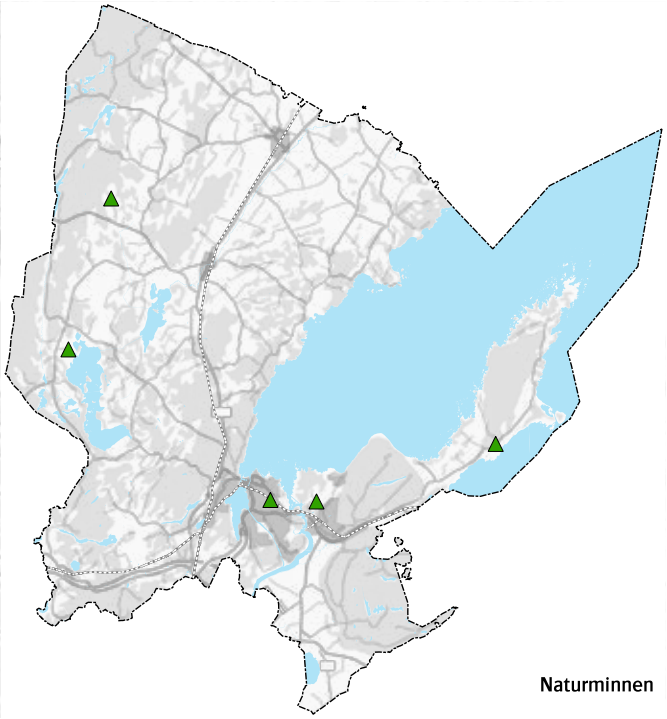
I Vänersborgs kommun finns ett flertal biotopskydd i skogliga områden.

Naturvårdsavtal (Avtalslagen 1915:218 samt 7 kap 3 § andra stycket jordabalken)

Ett komplement till naturreservat och biotopskydd är naturvårdsavtal. Avtalet träffas mellan stat eller kommun och markägare i syfte att bevara och utveckla ett områdes naturvärden. Vanligen tecknas ett avtal för 30 - 50 år och reglerar vad fastighetsägaren får i ersättning för det ägaren förbinder sig att göra. I Vänersborgs kommun finns naturvårdsavtal upprättade mellan Skogsstyrelsen och markägare.

Naturminnen [N1]
(7 kap 10 § miljöbalken)

Ett särpräglat naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Naturminnen kan utgöras, dels av enskilda föremål såsom flyttblock, jättegrytor eller gamla och storvuxna träd, dels av mycket små områden med intressanta naturföreteelser. De skyddas efter beslut av länsstyrelsen el-

Naturminnen

ler kommunen med stöd av miljöbalken. Åtgärder som kan påverka ett naturminne kräver dispens från kommunen eller länsstyrelsen.

I Vänersborgs kommun finns 6 Naturminnen.

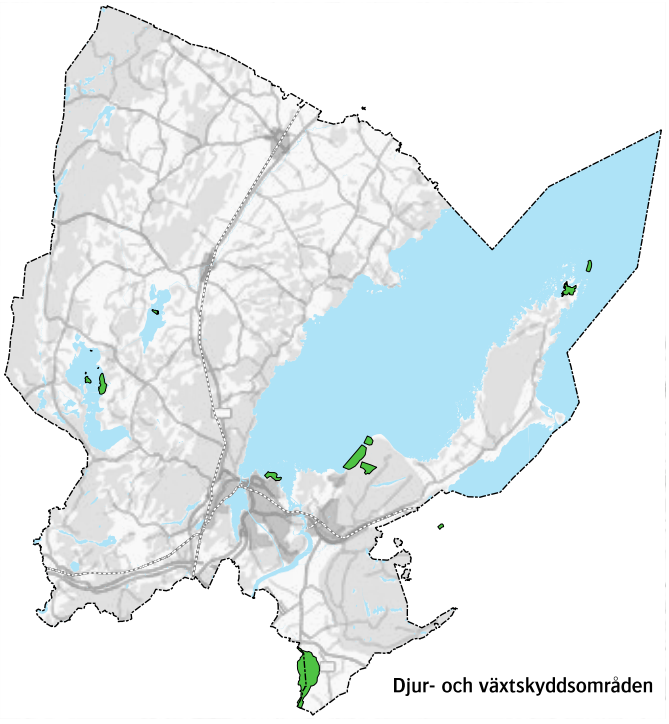
- Ett bestånd av idegran på Kroppefjäll
- En lind vid Fagerskog på Dal
- En ek vid Binäs på västsidan av Stora Hästefjorden
- En grupp med ekar på Viksängen
- En ek vid Näsbyholm på Vänersnäs
- En ask vid Nya vattentornet på Mariero

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N1.

Djur- och växtskyddsområden [N3] (7 kap 12 § miljöbalken)

Djur- och växtskyddsområden är avsatta för att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- eller växtarter. Merparten av djurskyddsområdena har tillkommit för att freda sjöfågel eller säl. Inom Vänersborgs kommun finns ett flertal fågelskyddsområden där det råder tillträdesförbud under häckningstiden.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N3.

Djur- och växtskyddsområden

Strandskydd (7 kap 13-18 §§ miljöbalken)

Strandskyddet syftar till att trygga allmänhetens tillgång till platser för bad- och friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Dispens från strandskyddet kan ges om det finns särskilda skäl. I Vänersborg är det Byggnadsförvaltningen som fattar beslut om strandskyddsdispenser.

För Vänersborgs kommun gäller generellt att det land- eller vattenområde som ligger inom 100 meters avstånd från strandlinjen vid alla sjöar och större vattendrag är strandskyddat område. Längs Vänerns strand är skyddet utökat till 300 m. Inom kommunen finns också några sjöar där strandskyddet är 200 m. Inom vissa områden är strandskyddet upphävt genom detaljplan.

Strandskydd

Natura 2000 [N2] (7 kap 28 § miljöbalken)

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som skyddas inom EU. Nätverket skapades för att hejda utrotningen av djur och växter och för att förhindra att deras livsmiljöer försvinner. För alla Natura 2000- områden finns planer för hur de ska bevaras och i bevarandeplanerna är också områdena beskrivna. Alla Natura 2000-områden utgör riksintresse enligt 4 kap 8§ MB.

Alla åtgärder som kan skada naturmiljön i Natura 2000-områden på ett betydande sätt är tillståndspliktiga. Det gäller även om verksamheten sker utanför området.

Natura 2000-områden i Vänersborg:

- Dättern
- Halle- och Hunnebergs rasbranter
- Hullsjön
- Trone mosse
- Kroppefjäll
- Vänersnäs skärgård
- Öjemossarna
- Hästefjordens strandängar

Se mer information om dessa områden i avsnittet om riksintressen. Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen N2.

Samrådsområde

Vid Gaddesanda finns ett samrådsområde som länsstyrelsen beslutat om. Inom området finns en 5 meter hög sanddyn och området är skyddat för sina geologiska värden. Här finns även en intressant insektsfauna. Inom detta område ska samråd ske med länsstyrelsen vid åtgärder som avverka träd, bedriva täkt, plantera skog, schakta, dika eller annan form av markbearbetning, uppföra byggnad, anordna upplag, tippa eller fylla ut.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 1

Samrådsområdet vid Gaddesanna

Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden

Nyckelbiotoper kan betraktas som kärnområden för biologisk mångfald i skogsmark. Det är ett område med höga naturvärden där man finner eller kan förväntas finna djur och växter med speciella krav på sina livsmiljöer. Områden med naturvärden som ännu inte uppfyller kraven på att vara nyckelbiotop klassificeras av Skogsstyrelsen som objekt med naturvärden. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden är ofta ganska små arealer och områdena har idag inget skydd mot avverkningar. Det råder ändå samrådsskyldighet med Skogsstyrelsen för att se vilken särskild hänsyn som kan tas innan man gör några ingrepp eller avverkar i området.

Vattenskyddsområden [V1]
(7 kap 21-22 §§ miljöbalken)

För att skydda dricksvattentäkter kan länsstyrelsen eller kommunen fastställa vattenskyddsområden runt sjöar eller grundvattenförekomster.

Inom ett vattenskyddsområde finns bestämmelser för verksamheter som riskerar att förorena vattnet på både kort och lång sikt, exempelvis hantering av kemikalier och spridning av bekämpningsmedel.

I Vänersborgs kommun finns vattenskyddsområde för Köperödssjöarnas vattentäkt och Elgärde. Elgärde är dock inte i bruk. Arbete pågår med att inrätta vattenskyddsområde för Vänersborgsviken och Göta Älv samt för Hästevadets grundvattentäkt. Dessutom finns ett förslag till vattenskyddsområde för Dyrehögs grundvattentäkt.

Rekommendation finns i utvecklingsprincip 13 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen V1/V2.

Skyddat odlingslandskap

Det svenska odlingslandskapet är en naturresurs med stora värden. Dess förmåga att producera grödor har i vår tid kraftigt ökat som ett resultat av teknisk utveckling och intensifierad odling. Marker som brukas på ett mer traditionellt sätt kan hysa en mycket artrik växt- och djurvärld, som till stor del är beroende av fortsatt skötsel med gamla metoder.

De största hoten mot odlingslandskapets biologiska mångfald är dels nedläggning av odlingsmark i jordbrukets marginalområden, dels igenväxning till följd av minskat nyttjande inom de områden som fortfarande brukas. Till igenväxningen bidrar också nedfallet av kvävehaltiga luftföroreningar.

De långsiktiga hoten mot åkermarkens kvalitet och produktionsförmåga hör samman med själva brukandet, som kan få såväl negativa som positiva konsekvenser för markens kemiska och fysikaliska egenskaper och för grödornas kvalitet. En alltför riklig tillförsel av näringsämnen medför dessutom risk för näringsläckage till omgivande vatten.

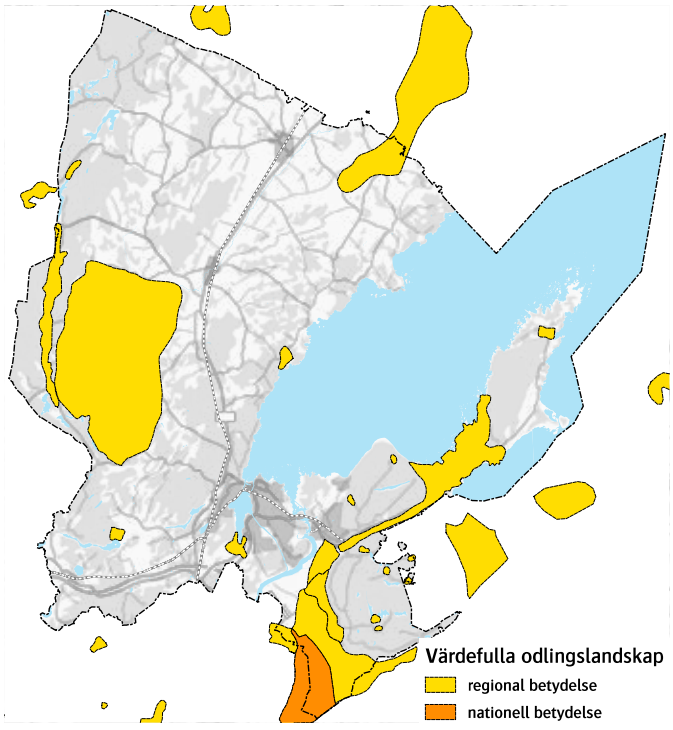
Jordbruksmark producerar flera olika och viktiga ekosystemtjänster, bland annat mat, betesmarker och värdefulla miljöer för biologisk mångfald.

Nedläggning av jordbruksmark genom exempelvis skogsplantering är anmälningspliktigt enligt miljöbalken. Anmälan görs till länsstyrelsen.

Nationellt och regionalt värdefulla odlingslandskap

Inom kommunen finns ett flertal utpekade odlingslandskap av regional betydelse. Området kring Hullsjön är utpekat som nationellt värdefullt landskap. Regionala och nationella bevarandeprogram för odlingslandskapet framtagna av Naturvårdsverket, Länsstyrelserna och riksantikvarieämbetet finns.

Rekommendation finns för de större sammanhängande områdena i utvecklingsprincip 2 och i ÖP-kartan, där områdena har beteckningen K4/K5/K6.

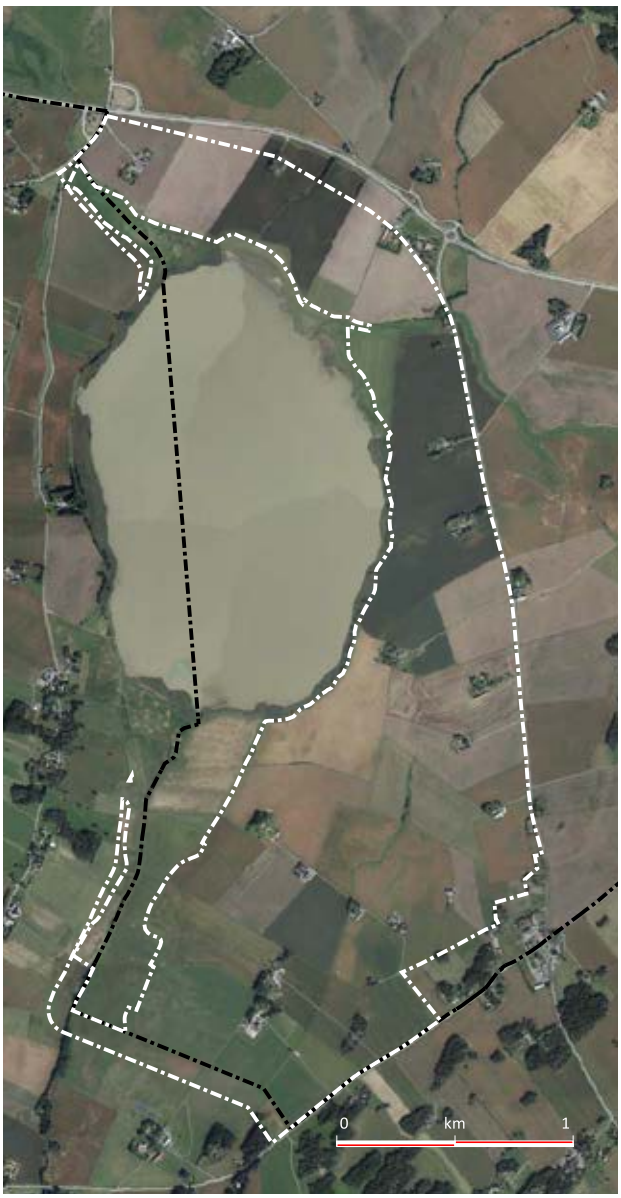

Landskapsbildsskyddsområde

Landskapsbildsskydd är en gammal form av skydd för landskapsbilden med stöd av naturvårdslagen § 19 i dess lydelse före 1 januari 1975. Skyddsformen förordnades av länsstyrelsen för vissa områden för att reglera bebyggelse, vägar och andra anläggningar som kunde påverka landskapsbilden negativt.

Även om begreppet inte finns i den nu gällande miljöbalken gäller fortfarande bestämmelserna i de berörda områdena så länge inte annat har beslutats. Området kring Hullsjön omfattas av landskapsbildsskydd.

För varje landskapsbildsskyddsområde finns ett beslut med föreskrifter. Föreskrifterna kan va-

Område med landskapsbildsskydd vid Hullsjön, på gränsen till Trollhättans kommun söder om Västra Tunhem.

riera, men innebär att det krävs tillstånd för att utföra vissa åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden. Vanligtvis krävs tillstånd för:

- Ny byggnad alternativt för nybebyggelse/nybyggnad. Begreppet nybebyggelse/nybyggnad innefattar förutom helt nya byggnader även yttre om-, till- och påbyggnad av befintliga byggnader. Det krävs även tillstånd för till exempel friggebodar, växthus och mindre utbyggnader eller små byggnader som kanske inte kräver bygglov.
- Omfärgning eller ändring av fasad- och takbeklädnad eller uppförande av plank
- Schaktning (grävning, sprängning och borttransport av jord), tippning och fyllning
- Anläggande av väg
- Upplag
- Täktverksamhet
- Skogsplantering och avverkning
- Ledningsdragning
- Anläggande av parkering och camping för allmänheten

Tillstånd söks hos länsstyrelsen. För dem som driver ett jord- eller skogsbruksföretag är vissa åtgärder undantagna från tillståndskravet, men kan kräva samråd med till exempel Skogsstyrelsen.

EU:s ramdirektiv för vatten

Vattendirektivet – Ramdirektiv för vatten – trädde i kraft i december 2000 med syfte att skapa en helhetssyn på Europas och de enskilda ländernas vattenresurser både i teorin och i dagligt praktiskt arbete. Det handlar om kvaliteten på vattnet och om att sörja för ett gott tillstånd för vattenmiljön i sin helhet. Tanken är att få en sammanhållen och övergripande vattenlagstiftning som ser till helheten, tillsammans med nya arbetssätt och en organisation som utgår från avrinningsområden. Sverige har delats in i fem stycken avrinningsområden, så kallade vattendistrikt där länsstyrelsen har en samordnande roll för vattenförvaltningsarbetet. Vänersborgs kommun hör till Västerhavets vattendistrikt som samordnas av vattenmyndigheten på länsstyrelsen i Västra Götaland.

Vattendirektivet innehåller en fastställd tidtabell som visar när olika delmoment skall vara genomförda och rapporterade. Arbetet sker i sexårscykler och inför varje ny period tas ett åtgärdsprogram fram, statusklassningar ses över och miljökvalitetsnormer för de olika sjöarna och vattendragen fastställs.

Faktaruta

Det övergripande målet är god vattenstatus – bevarad och förbättrad vattenkvalitet och ingen försämring – samt att trygga en långsiktig vattenförsörjning. Målet skall vara uppnått år 2015, eller senast till år 2027.

Ytvattenförekomst: Enligt definitionen i Vattendirektivet (Artikel 2) är en ytvattenförekomst ”en avgränsad och betydande ytvattenförekomst som till exempel en sjö, ett magasin, en å, flod eller kanal, ett vatten i övergångszon eller en kustvattensträcka.” En vattenförekomst är också, enligt Vattendirektivet, den minsta storheten för beskrivning och bedömning av vatten. En vattenförekomst är homogen i samtliga indelningar som går att göra. En vattenförekomst tillhör sålunda en typ, har en status (vattenkvalitet) och bedöms utsättas för en specificerad nivå av påverkan. Ett vattendrag eller en sjö kan alltså bestå av flera vattenförekomster.

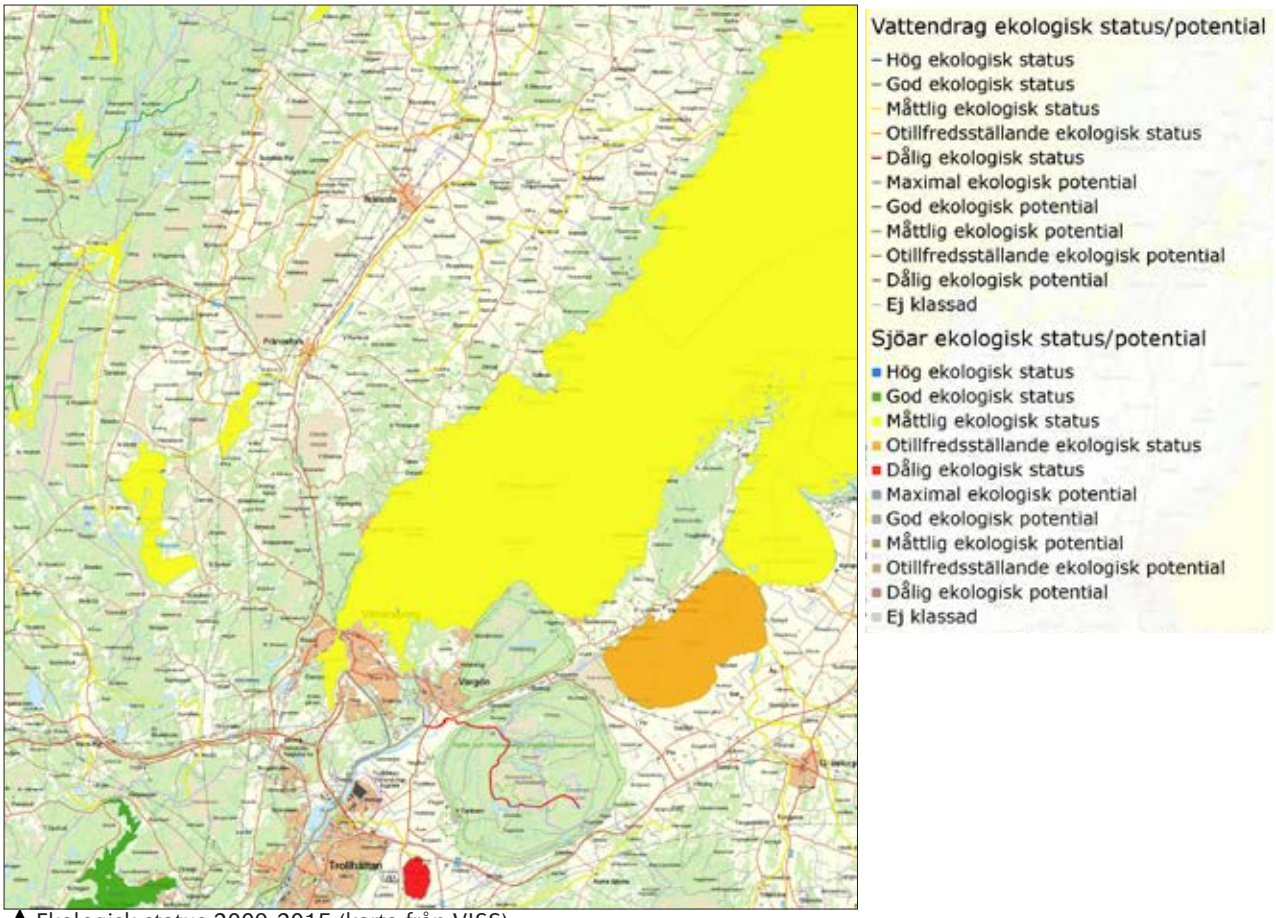
Grundvattenförekomst: Enligt definitionen i Vattendirektivet (Artikel 2) ”en avgränsad volym grundvatten i en eller flera akviferer”. Grundvattenförekomst kan också definieras som grundvatten i ett grundvattenmagasin.

Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap. miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens föreskrift HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2015:4. Normerna är ett rättsligt verktyg och ställer krav på vattnets kvalitet vid en viss tidpunkt, till exempel ”god status 2015”. Miljökvalitetsnormer beslutas för både yt- och grundvattenförekomster och för konstgjorda vattendrag.

Grundkravet är att god status ska nås 2015. God status omfattar både så kallad god ekologisk och god kemisk status. Det finns möjlighet att göra undantag från grundkravet om god status till 2015 vilket har skett för de flesta vattenförekomster i kommunen. Undantag från grundkravet att uppnå god status 2015 är bara motiverat om det är tekniskt omöjligt, orimligt dyrt att vidta åtgärder eller att det finns naturliga skäl som gör det omöjligt att nå god status 2015.

Status i kommunens sjöar och vattendrag

I stort sett alla vattenförekomster i kommunen är idag påverkade av övergödning, försurning eller förorenande ämnen och uppnår inte god status. De flesta av kommunens vattenförekomster omfattas av undantagen och har getts förlängd tid

▲Ekologisk status 2009-2015 (karta från VISS).
▼Kemisk status 2009-2015 (karta från VISS).

till 2021 eller 2027 för när god status ska vara uppnådd. Vid statusklassficeringen används ett stort antal kvalitetsfaktorer. Varje kvalitetsfaktor består av en eller flera parametrar som varierar beroende på om det är en sjö, ett vattendrag eller grundvatten som bedöms. Det finns biologiska, fysikalisk-kemiska samt hydromorfologiska kvalitetsfaktorer och dessa vägs samman och resulterar i en statusklassificering. Som huvudregel gäller att nuvarande status inte får försämras. Enligt praxis (den sk Weserdomen) räcker det med en försämring av en kvalitetsfaktor med en klass för att en försämring av status ska ha skett. Om den aktuella kvalitetsfaktorn redan befinner sig i den lägsta klassen ska varje försämring av denna kvalitetsfaktor anses innebära en ”försämring av statusen” hos en ytvattenförekomst.

Flera av kommunens vattendrag och sjöar provtas regelbundet. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen tar prover och även länsstyrelsen och organisationer som vattenvårdsförbund provtar regelbundet. Det är bland annat dessa prover som ligger till grund för statusklassningen.

Samtliga vattenförekomsters status och kvalitetskrav finns redovisade i VISS (Vatteninformationssystem Sverige), se http://www.viss.lst.se/. Här finns också kunskaps- och planeringsunderlag som uppdateras löpande.

Mer information om status och påverkan på sjöar och vattendrag finns att läsa i kommunens Blåplan.

Kommunens ansvar

I samband med planering, åtgärder och byggande ska miljökvalitetsnormerna för vatten beaktas. I Förvaltningsplan 2016-2021 för Västerhavets vattendistrikt finns ett beslutat åtgärdsprogram (Åtgärdsprogram 2016-2021, Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys) som innehåller 8 stycken utpekade punkter som kommunen ansvarar för. Kommunen ska till exempel i sin miljöbalkstillsyn prioritera och ställa krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Till exempel genom att bedriva tillsyn så att utsläpp av växtskyddsmedel och utsläppen av fosfor och kväve från jordbruk, hästhållning och enskilda avlopp minskar. Andra exempel på ansvarsområden är att säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen, upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner samt dagvattenplaner. Kommunerna ska även genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Miljökvalitetsnormer i fysisk planering

Enligt 3 kap. 5 § plan- och bygglagen ska det i översiktsplanen framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer. Frågeställningen behöver komma in tidigt i planprocessen för bedömning om lämplig markanvändning och att inga oönskade konsekvenser på omgivningen uppstår när planen genomförs.

Exempel på frågor att besvara i behovsbedömningen:

- Vilken vattenförekomst/vilka vattenförekomster berörs?
- Vilken status har vattenförekomsten? Om sämre än god, vilken typ av miljöproblem har orsakat den?
- Är dagens status sämre än det som beslutad miljökvalitetsnorm kräver eller inte?
- Hur kan planens genomförande komma att påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnorm?

Exempel på åtgärder och anläggningar där analyser är viktiga:

- Områden med stor andel hårdgjord yta
- Områden med enskilda avloppsanläggningar
- Dricksvattenuttag
- Större dräneringsarbeten
- Områden med förorenad mark
- Schaktnings- och utfyllnadsarbeten
- Bebyggelse i översvämningskänsliga områden
- Vattenverksamheter
- Miljöfarlig verksamhet

Översiktsplanens konsekvenser för miljökvalitetsnormer för vatten redovisas närmare i konsekvensbedömningen.

3. Miljöfarlig verksamhet

Miljöbalken 9 kap 1 §:

Med miljöfarlig verksamhet avses

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,

2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller

3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Påverkan på omgivningen kan bero på buller, lukt, diverse luft- och vattenutsläpp, olycksrisker mm. Ibland bedrivs en verksamhet med en kontinuerlig påverkan på omgivningen, men ibland kan påverkan vara obefintlig ända tills något oplanerat sker. Då kan de negativa effekterna bli desto större. Varje enskild verksamhet måste bedömas utifrån dess speciella egenskaper.

Det krävs ibland tillstånd eller anmälan för att bedriva miljöfarlig verksamhet, till exempel när det gäller större jordbruk, större livsmedelsproducenter, garverier, massafabriker, kemikalieframställning, gummitillverkning, större värmeverk, akutsjukhus, viss avfallshantering, ytbehandlingsanläggningar och större verkstadsindustrier. Det finns tre olika prövningsklasser beroende på hur stora riskerna är: A-, B-, och C-verksamheter.

A-verksamheter behöver tillstånd från miljödomstolen
B-verksamheter behöver tillstånd från länsstyrelsen
C-verksamheter behöver anmälas till kommunen

Kartan på nästa uppslag visar var kommunens samtliga A-, B-, och C-verksamheter finns.

Industriområden och miljöfarliga verksamheter i kommunen

Vargön/Rånnum

- Vargön Alloys som framställer ferrokrom
- Vattenfalls fjärrvärmecentral

Olägenheter från området kan vara lukt, buller, transporter och luftutsläpp.

Tenggrenstorp

- VBG Produkter som tillverkar släpvagnskopplingar m.m.
- fordonstvätt
- billackering
- mekanisk verkstad
- drivmedelsförsäljning

Olägenheter från området kan vara transporter, lukt, utsläpp till luft och vatten.

Holmängen

- Vänersborgs avloppsreningsverk
- återvinningscentral
- mekanisk verkstad

Olägenheter från området kan vara lukt, transporter och utsläpp till vatten.

Vassbotten

- Vänerhamn
- Teknosan tillverkar djurfoder
- Vattenfall har ett oljeeldat reservkraftverk
- mekanisk verkstad
- fordonstvätt

Olägenheter från området kan vara transporter, buller, damm samt utsläpp till luft och vatten.

Brålanda

- Toppfrys är den största av flera livsmedelstillverkare i Brålanda.
- Dahlbergs slakteri
- Brålanda avloppsreningsverk
- spannmålshantering
- drivmedelsförsäljning

Olägenheter från området kan vara lukt, damm och utsläpp till vatten.

Trestad Center

- Häljestorps avfallsanläggning
- fordonsverkstäder
- drivmedelsförsäljning

Olägenheter från området kan vara lukt och utsläpp till vatten. Eftersom området ligger utanför tätort upplevs inte samma störningar från transporter.

Andra områden

Förutom ovan nämnda industriområden förekommer enskilda miljöfarliga verksamheter på andra ställen i kommunen. Några av de största är

- Trollhättan/Vänersborgs flygplats
- krematoriet
- jordbruk
- avfallsupplag
- fordonsverkstäder

Vid sportcentrum i Vänersborg och på Toppfrys samt Dahlbergs i Brålanda hanteras ammoniak för kylanläggningar.

Grus- och bergtäkter

Täkter av grus och berg gör stora ingrepp i naturmiljön. Det är viktigt att dessa planeras väl för att undvika onödigt stora skador. En större täkt är av dessa skäl att föredra framför flera små. De dominerande miljöproblemen vid driften av sådana täkter är buller, vibrationer och damm. Problemen kan vara påtagliga både vid själva täkten och i samband med transporter till och från täktområdet. Annan miljöpåverkan från verksamheten kan vara avfall och utsläpp av olja med mera till mark och grundvatten.

Motorsport

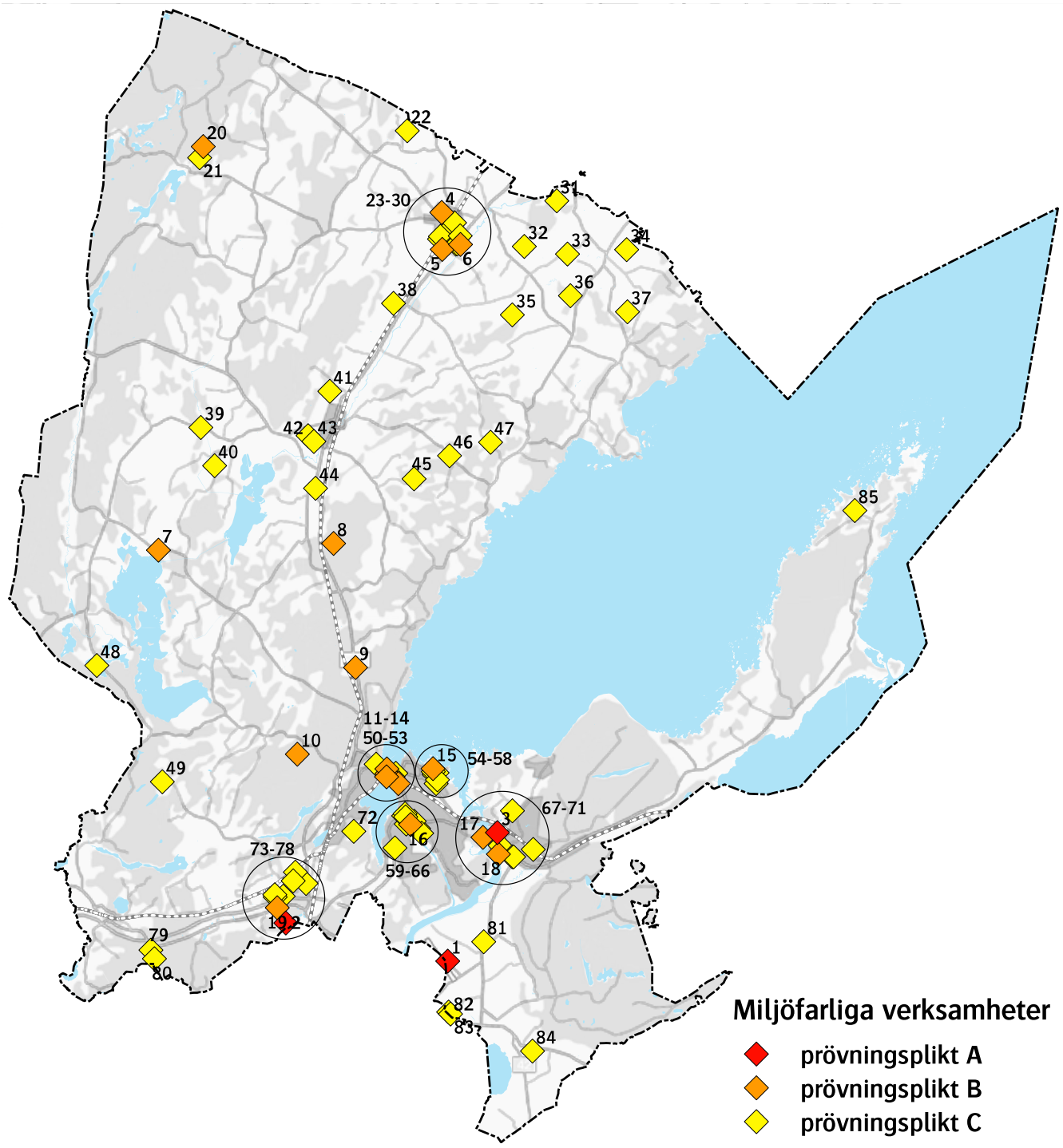
I kommunen finns år 2016 ingen verksamhet som klassas som motorsport. Däremot finns två anläggningar som kan ge upphov till liknande störningar.

Vattenskidåkning i Lillesjön. Vattenskidklubben har ett föreläggande med försiktighetsmått.

Modellflygverksamhet vid Brätte.

Skjutbanor (civila)

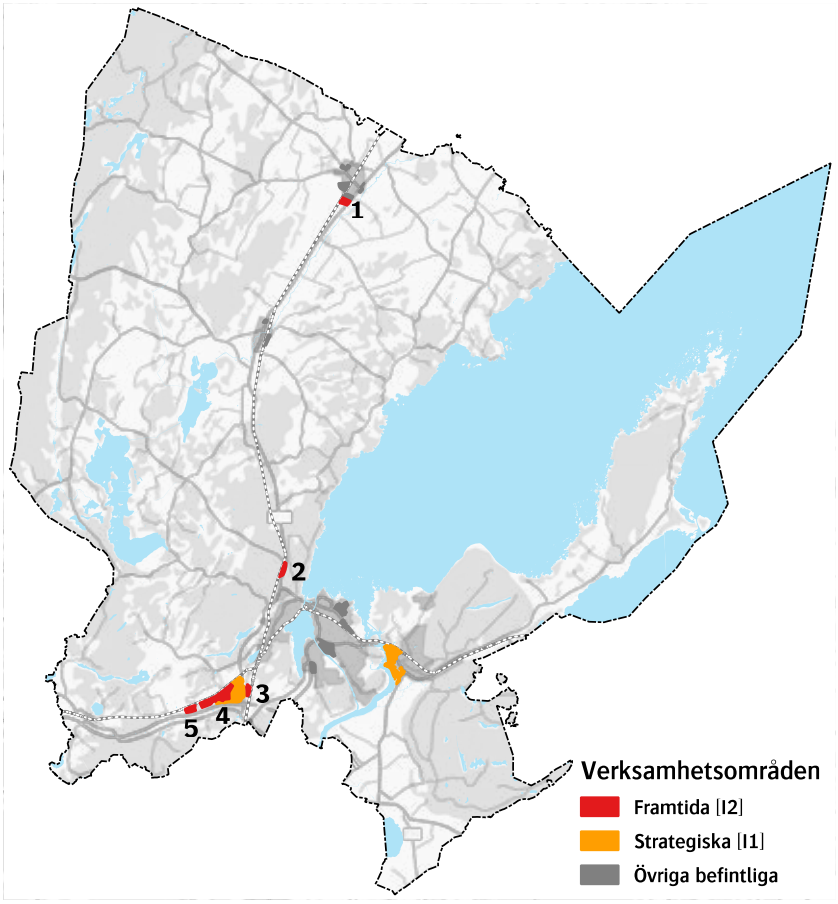
Skjutbanorna är oftast etablerade sedan lång tid tillbaka. Störningar från skjutbanor är buller och bly från ammunition. Några nya skjutbaneetableringar är inte planerade i kommunen. Verksamheterna står under kommunens kontroll.

122
20
21
23-30
4
5
6
31
32
33
34
36
35
37
38
41
39
42
43
40
44
45
46
47
85
7
8
48
9
11-14
50-53
10
15
54-58
49
72
16
59-66
67-71
17
3
18
73-78
79
80
81
1
82
83
84
Miljöfarliga verksamheter
prövningsplikt A
prövningsplikt B
prövningsplikt C

Nr	Namn	Typ	Klass
1	Fyrstads Flygplats	Flygplats	A
2	Ragn-Sells	Avfallsupplag	A
3	Vargön Alloys	Smältverk	A
4	A J Dahlbergs Slakteri	Slakteri	B
5	Toppfrys	Livsmedelsproduktion	B
6	Avloppsreningsverket Brålanda	Avloppsreningsverk	B
7	Dalslands Gris	Jordbruk	B
8	Karlsson, Conny	Torvtäkt	B
9	Karlsson, Johan	Täkt	B
10	Swerock	Täkt, 12 kap mb	B
11	Vänerhamn	Hamn	B
12	Teknosan	Fodermedelsproduktion	B
13	Vattenfall Heat Sweden	Värmeverk	B
14	Vänersborgs och Väne-Ryrs kyrkliga samfällighet	Krematorium	B
15	Avloppsreningsverket Holmängen	Avloppsreningsverk	B
16	VBG Group Truck Equipment	Verkstadsindustri	B
17	Vattenfall Heat Sweden	Förbränningsanläggning	B
18	Vattenfall Power Consultant	Värmeverk	B
19	Ragn-Sells Däckåtervinning	Avfallsåtervinning	B
20	Svevia	Bergtäkt	B
21	Södra Dals Pistolskytte-förening	Skjutbana	C
22	Gustafssons Jordbruk	Jordbruk	C
23	Dalslands Biovärme	Förbränningsanläggning	C
24	Brålanda snickerifabrik	Impregnering av trä	C
25	Lantmännen Ek För (odal)	Förbränningsanläggning	C
26	Lantmännen Maskin	Mellanlagring farligt avfall	C
27	Rasta Brålanda	Bensinstation	C
28	Såifa	Bensinstation	C
29	Qstar Försäljning	Bensinstation	C
30	Vänersborgs kommun	Miljöstation	C
31	Håkansson, Anders	Jordbruk	C
32	Smörtvets Jordbruk	Jordbruk	C
33	Söderqvist, Kjell	Jordbruk	C
34	Larsson, Bernt	Jordbruk	C
35	Slobacka Jordbruk	Jordbruk	C
36	Torpane Jordbruk	Jordbruk	C
37	Hallstorps Jordbruk	Jordbruk	C
38	Naturbruksgymnasiet Nuntorp	Jordbruk	C
39	Rölunda Produkter	Avfallsbehandling	C
40	Lövnäs Lantbruk HB	Jordbruk	C
41	Hansson, Fredrik	Jordbruk	C
42	Larsson, Anders	Jordbruk	C
43	Hansson, Fredrik	Jordbruk	C
44	Statoil	Bensinstation	C
45	Frändefors Sportskytteklubb	Skjutbana	C
46	Mim Construction	Verkstadsindustri	C
47	Kättarebol Lantbruk	Jordbruk	C
48	Vänersborgs Vattenskidklubb	Vattenskidåkning	C
49	Ekoägg i Vänersborg	Jordbruk	C
50	Ingo	Bensinstation	C
51	Stena Technoworld	Avfallsupplag	C
52	Nobina Sverige	Bilvårdsanläggning	C
53	St1	Bensinstation	C
54	Återvinningscentralen Holmängen	Återvinningscentral	C
55	Tranter International	Verkstadsindustri	C
56	Peab Asfalt	Avfallsupplag	C
57	Vänersborgs Svets och Mekaniska	Verkstadsindustri	C
58	Hedson Technologies	Ytbehandling	C
59	Shell Servicestation	Bensinstation	C
60	OK Detaljhandel	Bilvårdsanläggning	C
61	Vänersborgs kommun	Miljöstation	C
62	Sjuntorps Biltjänst	Skrotanläggning	C
63	InGo	Bensinstation	C
64	Vänersborgs Farmartjänst	Avfallsupplag	C
65	Pierre Billackering	Lackering	C
66	Bröderna Brandt/Tanka	Bensinstation	C
67	Pemco Träpellets	Förbränningsanläggning	C
68	Vargöns Elementteknik	Betongindustri	C
69	Preem (publ)	Bensinstation	C
70	Vänersborgs kommun	Miljöstation	C
71	Bengtssons Gräv & Transport	Avfallsupplag	C
72	Sj Pistolskytteklubb Öxnered	Skjutbana	C
73	Swerock	Betongindustri	C
74	Litab Lack	Lackering	C
75	Varner Retail Fastighet KB	Förbränningsanläggning	C
76	OKQ8/IDS	Bensinstation	C
77	Fuelpoint	Bensinstation	C
78	Bröderna Brandt/Tanka	Bensinstation	C
79	Hans Andersson Recycling	Avfallsbehandling	C
80	Hans Andersson Recycling	Avfallsupplag	C
81	Forstena Gård	Jordbruk	C
82	Centralen	Avfallsupplag	C
83	Hans Andersson Recycling	Avfallsupplag	C
84	Rosenlund och Lundin Mekaniska	Verkstadsindustri	C
85	Hagner, Olof	Vindkraftverk	C

4. Nya verksamhetsområden [I2]

I översiktsplanen pekas fem områden ut som lämpliga att utreda för framtida utveckling av verksamheter. Dessa områden och deras specifika förutsättningar beskrivs nedan.

Behov av verksamhetsområden

Vänersborgs kommun får många förfrågningar om mark för nya verksamheter. Det är brist på planlagd, ännu outbyggd, industrimark, i synnerhet i attraktiva lägen i direkt anslutning till större vägar. Sedan tidigare planlagda delar av Trestad center är till största delen utbyggda. Även verksamhetstomterna söder om Östra vägen vid Holmängen är till stora delar sålda. Outbyggd industrimark finns till viss del sydväst om Brålanda, i Frändefors och i Vargön, men planberedskap behövs för nya områden om inte kommunen ska riskera att få slut på mark för företag som vill etablera sig.

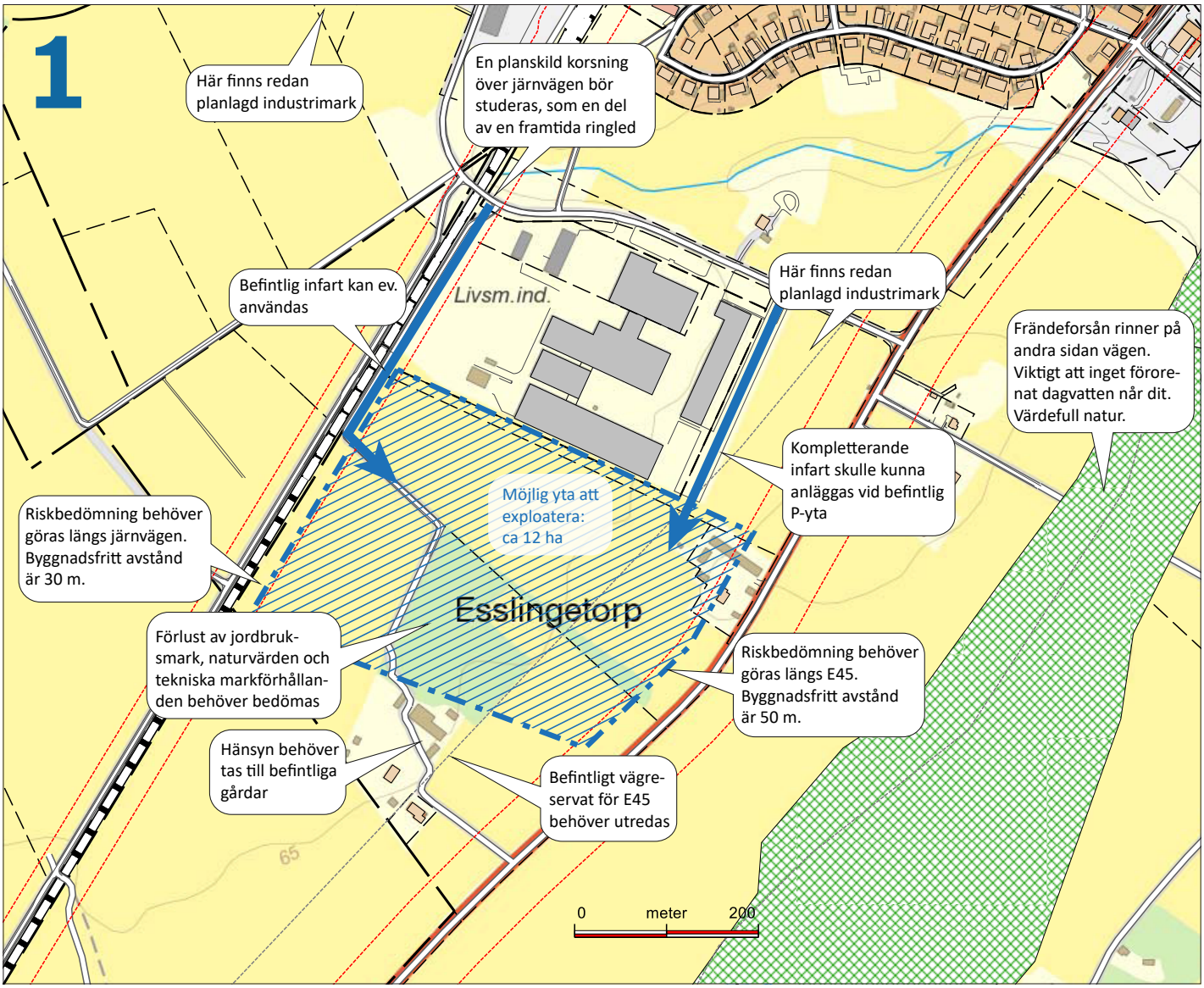
Kriterier för lokalisering

Kriterier som använts för lokalisering av de nu utpekade områdena är:

- Tillgänglighet. Möjlighet att ansluta till vägnätet är viktig. Möjlighet att dessutom hitta kopplingar till järnvägsnät eller hamn kan vara en fördel. Närhet till kollektivtrafik och tätorter är en fördel.
- Skyltningsläge. Möjlighet för företag att synas från större transportleder gör platsen attraktiv för etablering.
- Störningsrisk. Områden som redan är störda av till exempel vägar, järnvägar eller flyg kan vara lämpliga. Närhet till bostäder eller störningskänsliga naturmiljöer är en nackdel.
- Markägarförhållanden. Mark som kommunen redan äger är en stor fördel.
- Övriga faktorer. Bland annat har kännedom om geotekniska förhållanden, existerande natur- och kulturvärden, påverkan på kringliggande landskap och bebyggelse med mera vägts in.

Planläggning före utbyggnad

Utpekandet i ÖP innebär att inga åtgärder bör tillåtas som kan försvåra framtida utveckling av verksamhetsområden på dessa platser. Innan byggnation krävs dock att detaljplaner tas fram vilket innebär fortsatt utredning och avvägningar mellan olika intressen. Det kan då framkomma uppgifter som visar att det inte är lämpligt att gå vidare med utveckling av verksamhetsområde på platsen.

1. Esslingetorp (söder om Brålanda)

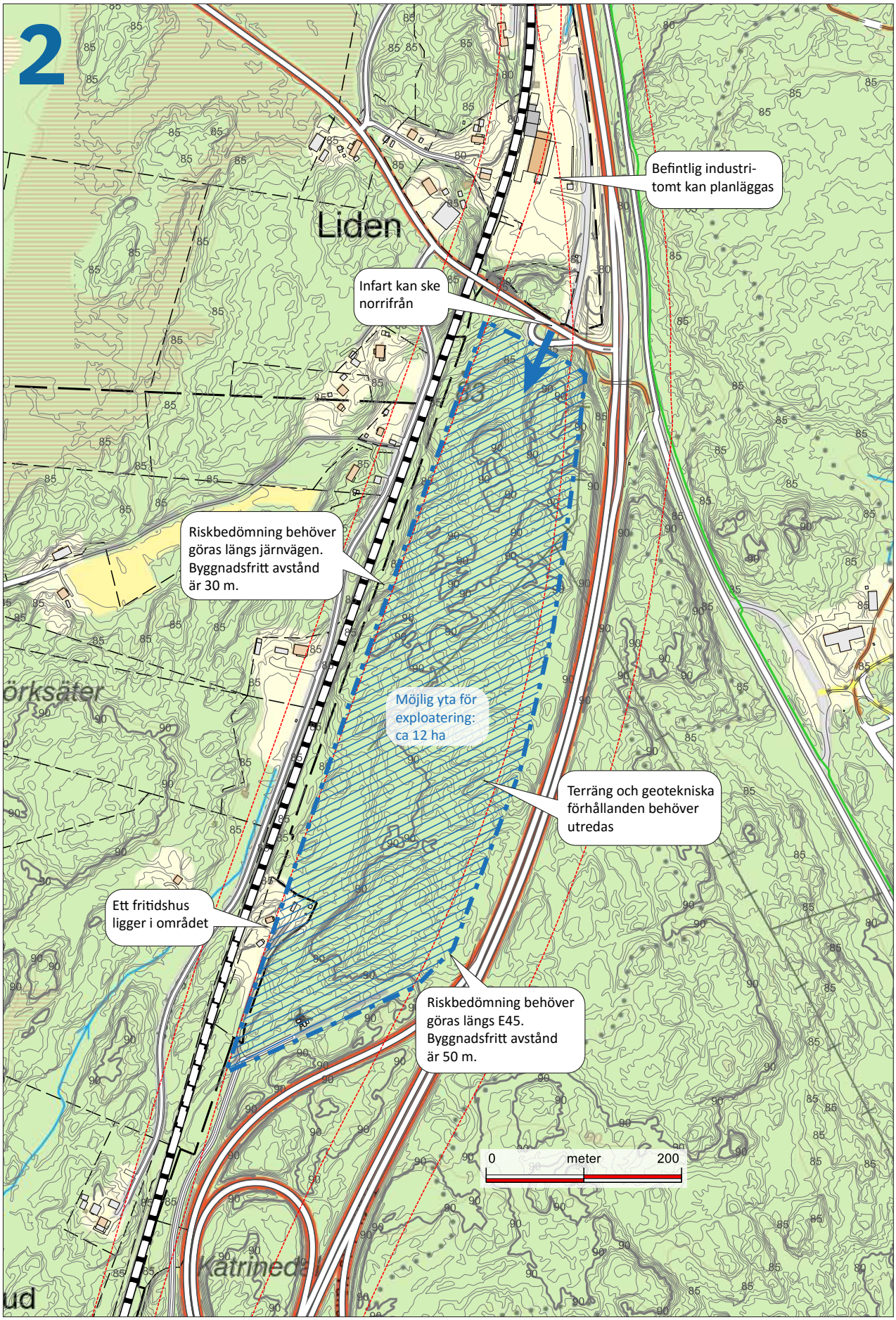
I Brålanda finns sedan tidigare planlagd mark för industriändamål på åkermarken väster om silon. En nackdel med denna plats är dock att järnvägen måste passeras för att nå till väg E45. Det har även framkommit att företag som vill etablera sig gärna vill ha skyltläge direkt från E45. Söder om Toppfrys finns ytor som i flera avseenden är väl lämpade som framtida industrimark.

Avstämning mot kriterier

- Tillgängligheten är god genom närheten till E45 och möjlighet att koppla till två redan befintliga avfarter. En fördel är även närheten till en ort med befintlig service och en möjlig framtida tågstation.
- Skyltningsläget är mycket bra intill E45.
- Området är redan stört intill befintligt industriområde och närhet till både väg och järnväg.
- Marken är privatägd.
- Avvägning behöver göras bland annat rörande ianspråktagande av jordbruksmark.

2. Stärkebokrysset (Vänersborgs norra infart)

Vid norra infarten till Vänersborg finns ett ganska smalt markområde mellan E45 och järnvägen som eventuellt skulle kunna fungera som verksamhetsområde. En stor fördel är att kommunen redan äger marken.

2
Liden
Befintlig industri-tomt kan planläggas
Infart kan ske norrifrån
Riskbedömning behöver göras längs järnvägen. Byggnadsfritt avstånd är 30 m.
Möjlig yta för exploatering: ca 12 ha
Terräng och geotekniska förhållanden behöver utredas
Ett fritidshus ligger i området
Riskbedömning behöver göras längs E45. Byggnadsfritt avstånd är 50 m.
0
meter
200

Avstämning mot kriterier

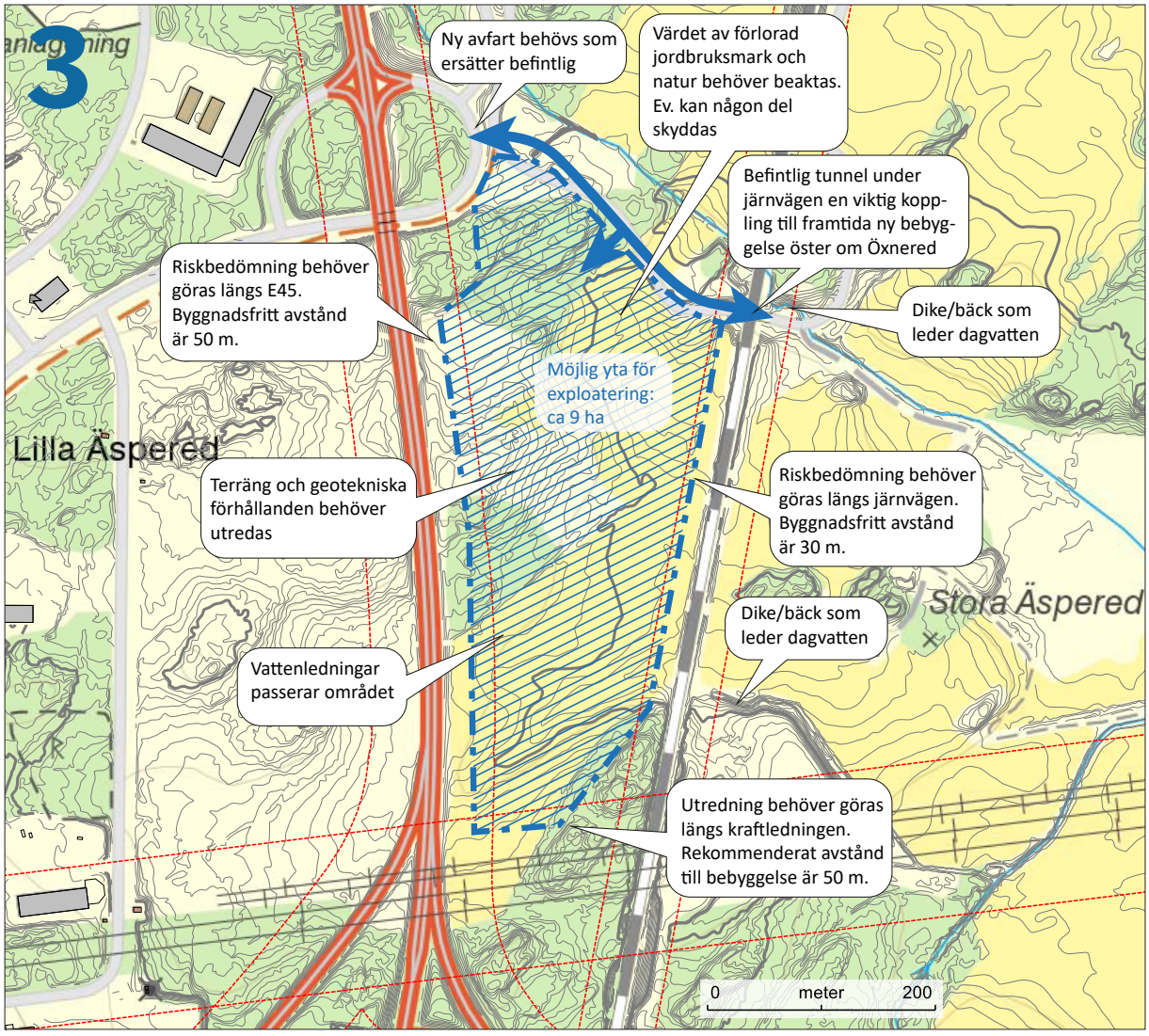
- Tillgängligheten är god genom närheten till E45 och möjlighet att koppla till redan befintlig avfart. Att det ligger någorlunda nära Vänersborgs tätort och vid en av stadens tre huvudinfarter är också en stor fördel.
- Skyltningsläget är mycket bra intill E45 och nära infarten till staden.
- Området är redan stört mellan väg och järnväg.
- Marken ägs av kommunen.
- Riskbedömning får utvisa möjligheterna att få plats med ett verksamhetsområde mellan väg och järnväg. Markförhållanderna kan medföra stora kostnader.

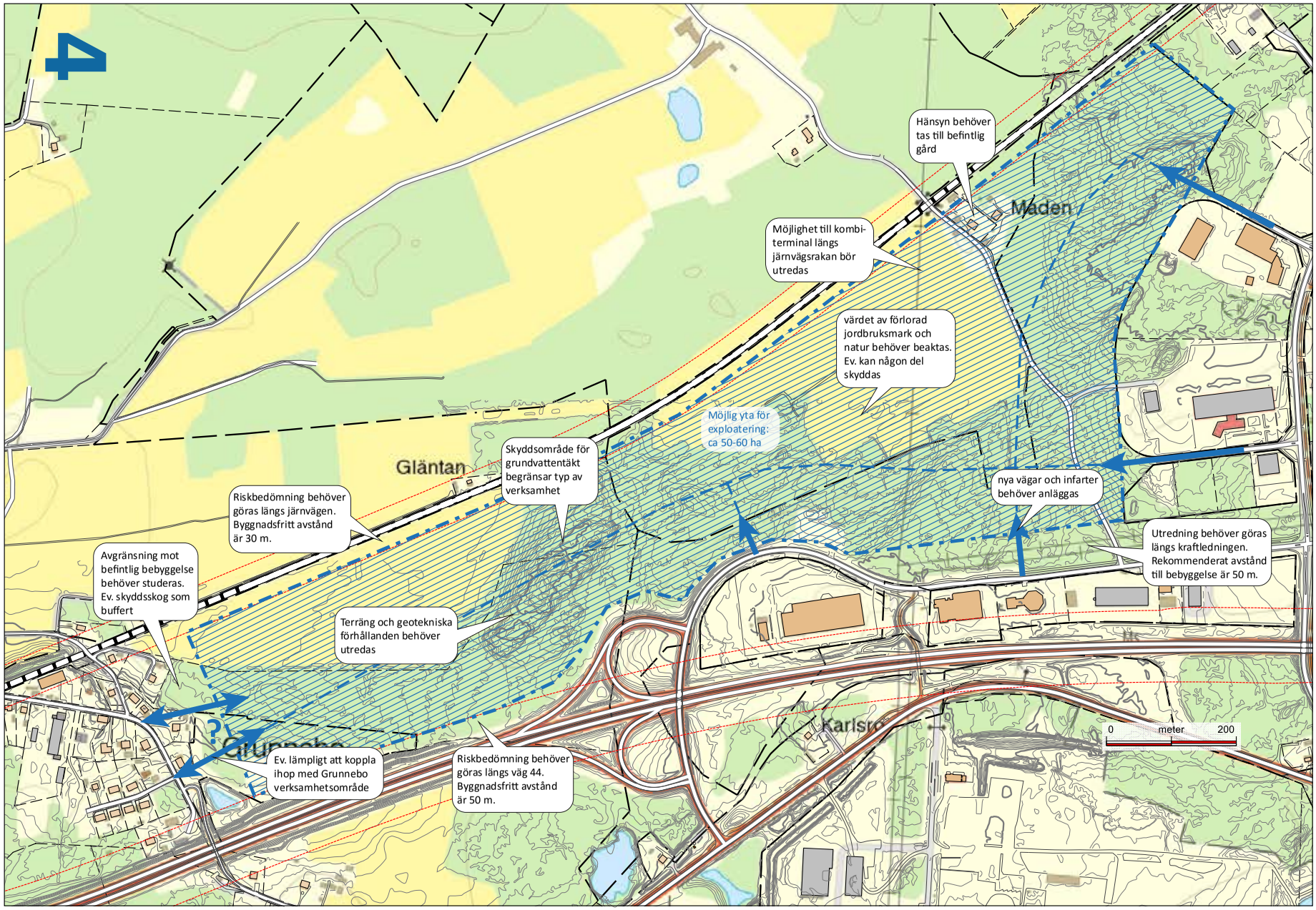
3. Trestad center östra

Efterfrågan är stor på industrimark vid Trestad center. Detaljplanearbete är redan påbörjat för detta område som ligger på andra sidan E45.

Avstämning mot kriterier

- Tillgängligheten är god genom närheten till E45 och möjlighet att koppla området till redan befintlig avfart. Att det ligger i anslutning till befintligt industriområde är också en stor fördel.
- Skyltningsläget är mycket bra intill E45.
- Området är redan stört mellan väg och järnväg.
- Marken ägs av kommunen.
- Avvägning behöver göras bland annat rörande ianspråktagande av jordbruksmark.

Hänsyn behöver tas till befintlig gård
Möjlighet till kombi-terminal längs järnvägsrakan bör utredas
Maden
värdet av förlorad jordbruksmark och natur behöver beaktas. Ev. kan någon del skyddas
Möjlig yta för exploatering: ca 50-60 ha
Gläntan
Skyddsområde för grundvattentäkt begränsar typ av verksamhet
nya vägar och infarter behöver anläggas
Riskbedömning behöver göras längs järnvägen. Byggnadsfritt avstånd är 30 m.
Utredning behöver göras längs kraftledningen. Rekommenderat avstånd till bebyggelse är 50 m.
Avgränsning mot befintlig bebyggelse behöver studeras. Ev. skyddsskog som buffert
Terräng och geotekniska förhållanden behöver utredas
Karlsro
0
meter
200
Ev. lämpligt att koppla ihop med Grunnebo verksamhetsområde
Riskbedömning behöver göras längs väg 44. Byggnadsfritt avstånd är 50 m.

4. Trestad center västra

(Se kartbild på föregående sida)

Efterfrågan är stor på industrimark vid Trestad center. Detta är en naturlig fortsättning på befintligt verksamhetsområde.

Avstämning mot kriterier

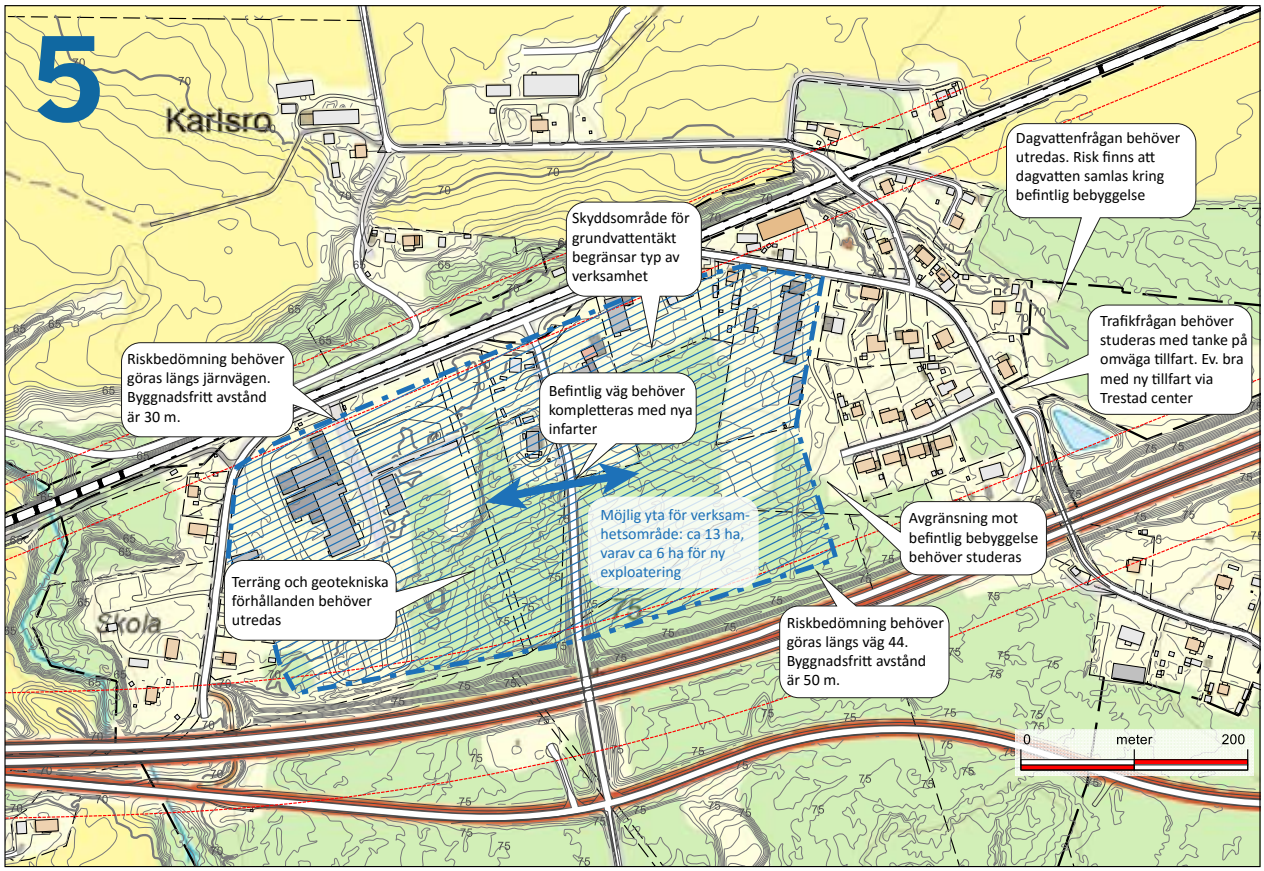
- Tillgängligheten är god genom anslutning till befintligt verksamhetsområde närheten till E45 och redan befintliga avfarter. Närheten till järnvägen kan också vara värdefull – diskussioner har funnits om att anlägga en kombiterminal här.
- Skyltningsläget är mycket bra intill E45.
- Området är redan stört intill befintligt industriområde och mellan väg och järnväg.
- Marken ägs delvis av kommunen men till stora delar av privat markägare.
- Avvägning behöver göras bland annat rörande ianspråktagande av jordbruksmark.

5. Grunnebo (väster om Trestad center)

Efterfrågan är stor på industrimark vid Trestad center. Denna plats är delvis redan ianspråktagen som industrimark, men saknar stöd i detaljplan och har möjlighet att utökas.

Avstämning mot kriterier

- Tillgängligheten är god genom närheten till E45 och möjlighet att koppla till redan befintlig avfart. Att det ligger i anslutning till befintligt industriområde är också en stor fördel.
- Skyltningsläget är mycket bra intill E45.
- Området är redan stört mellan väg och järnväg.
- Marken ägs av kommunen.
- Viktigt är bland annat att skapa bra avgränsningar mot befintliga bostäder i närheten.

5. Bebyggelseutveckling på landsbygden [B3] [B4]

Överblick över kommunens bostadsförsörjningsplanering

Parallellt med framtagandet av översiktsplanen tar kommunen fram ett bostadsförsörjningsprogram. I programmet redovisas behovet av nya bostäder och hur detta behov kan mötas genom utbyggnad. Den största delen av utbyggnaden kommer att ske inom det som i översiktsplanen pekas ut som tätortsområde, framför allt i Vänersborgs och Vargöns tätortsområde. Där finns redan pågående planarbete som kommer att lägga en grund för byggande som täcker in försörjningsbehovet för lång tid framöver. De största nya utbyggnadsområdena är dessa:

- Holmängen. Detaljplan antogs 2016 och utbyggnaden av vägar påbörjades samma år. Här kan uppskattningsvis 600 nya bostäder tillkomma.
- Södra Onsjö. Detaljplan är under framtagande för första etappen. Ett planprogram antogs 2016 som uppskattar att 770 nya bostäder kan rymmas på platsen.
- Öxnered och Skaven. Detaljplan är under framtagande för första etappen. Ett planprogram antogs 2016. Ytorna som utpekas för möjlig bostadsbebyggelse är i storlek jämförbara med Blåsut och Botered.
- Katrinedal Norra. Ett planprogram antogs 2008 som uppskattar att 1500-2000 nya bostäder kan rymmas på platsen.

Tillsammans med pågående detaljplanering för bostäder på många håll i Vänersborgs tätort, Vargön och Nordkroken ingår dessa fyra större nya bostadsområden i ÖP:s område för tätortsutveckling. En fördjupad översiktsplan är under framtagande för detta område som tydligare kommer att redovisa varje delområde. Dessa är inte medtagna i ÖP-kartan.

Även utanför tätortsområdet finns efterfrågan på fler bostäder. Den fördjupade översiktsplan som antogs 2011 för dalslandskusten håller nu på att genomföras. En grundförutsättning var utbyggnad av kommunalt VA, som nu har nått täckning över en stor del av kusten. Ett antal tidigare fritidshusplaner har uppdaterats i samband med VA-utbyggnaden. Dessutom pågår ett större detaljplanearbete för ny bebyggelse i Sikhallsviken i linje med den fördjupade översiktsplanen. Det har inte funnits behov att uppdatera rekommendationerna i den nya översiktsplanen.

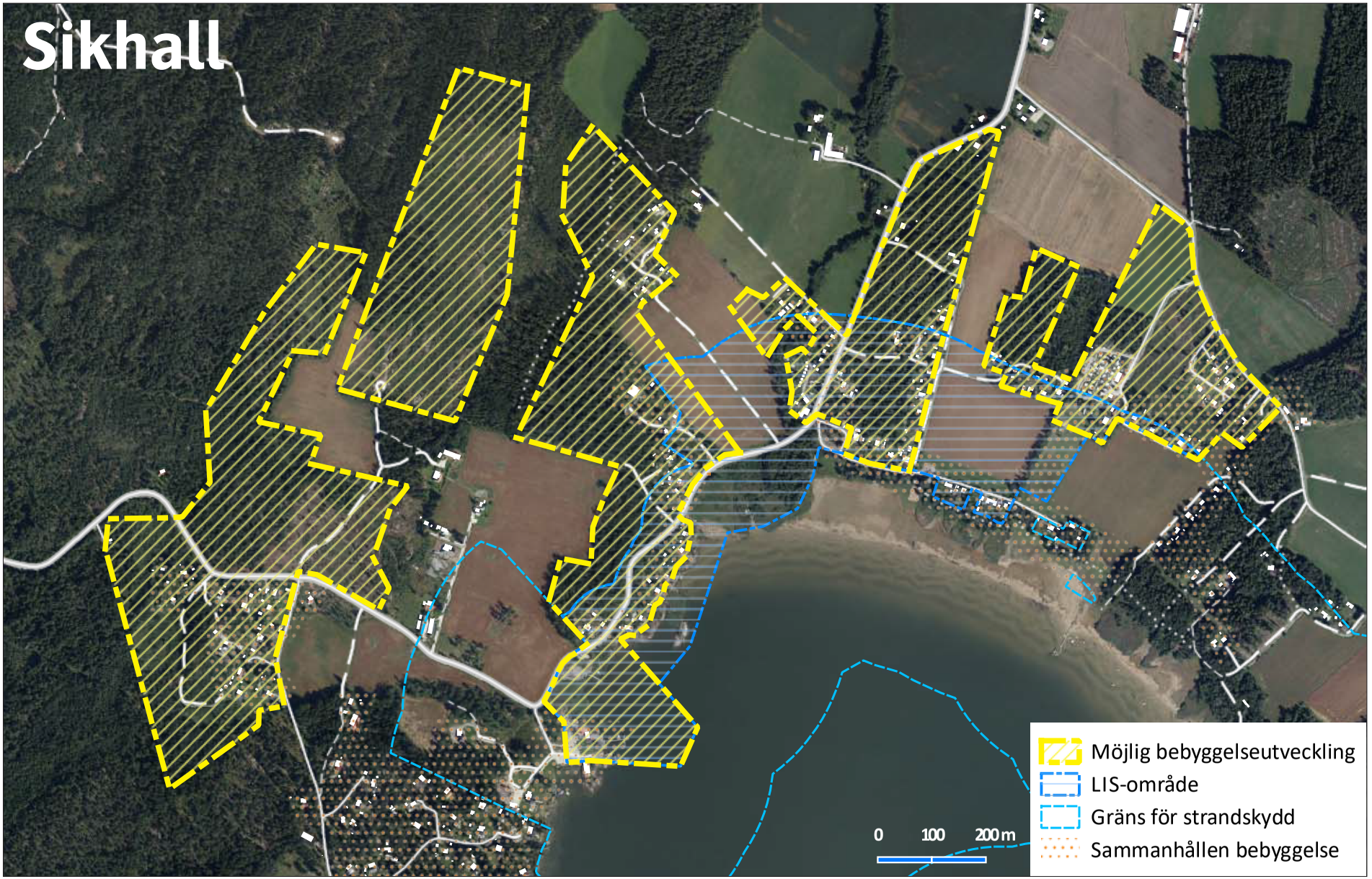
Även i Brålanda behövs beredskap för en ökad efterfrågan på bostäder. Den gällande områdesplanen från 1984 ger utrymme för en del nya områden. En uppdatering av den i form av en fördjupad översiktsplan skulle kunna redovisa ytterligare utbyggnadsområden. I översiktsplanen finns ett område för tätortsutveckling markerat som täcker in områden för framtida utbyggnad.

Utöver detta räknar kommunen även med fortsatt bostadsutveckling på landsbygden. I detta sammanhang är översiktsplanen vägledande bland annat genom rekommendationerna i utvecklingsprincip 8 . Där föreslås bland annat områden där bostadsbebyggelse bör tillåtas för att stödja landsbygdsutveckling (B3, B4). Dessa områden presenteras nedan. I samma utvecklingsprincip fastslås även områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS), vilka presenteras i nästa avsnitt i underlagsdelen.

Bebyggelseutveckling på landsbygden: Sikhall [B3]

Tidigare ställningstaganden och bedömning

En samlad bedömning av lämpliga lägen för bebyggelseutveckling gjordes i Fördjupade översiktsplan för Dalslandskusten, antagen av kommunfullmäktige 2011. En utgångspunkt var att öka möjligheterna till sjönära boende. Sikhall pekas ut som ett område lämpligt för såväl ny bostadsbebyggelse som för utveckling av besöksverksamhet och småbåtshamn. En förutsättning för ny bostadsbebyggelse är enligt den fördjupade översiktsplanen att kommunalt VA byggs ut i området, samt att detaljplan tas fram. I Strategi för lokalisering av småbåtshamnar längs Dalslandskusten, antagen av kommunfullmäktige 2013,

Sikhall
Möjlig bebyggelseutveckling
LIS-område
Gräns för strandskydd
Sammanhållen bebyggelse
0
100
200 m

fastslås också att Sikhall är ett bra läge för utökad småbåtshamnsverksamhet.

I området finns även många hänsynstaganden att göra, vilket lyfts fram bland annat i den fördjupade översiktsplanen. Bland annat handlar det om strandskydd, naturvärden på Gälle udde och kulturhistoriska värden.

Sikhall bedöms vara strategiskt för utveckling av ny bostadsbebyggelse och besöksnäring, vilket är av betydelse både för Gestadbygden och för kommunen som helhet. De satsningar kommunen redan gjort på utbyggnaden av vatten- och spillvattennät skulle komma till god nytta om Sikhall utvecklas i enlighet med den fördjupade översiktsplanen. Förbättringar av vägnätet (Gestadvägen och Sikhallsvägen) behövs oavsett bebyggelseökning och ett högre befolkningstal skulle ge bättre avkastning för de resurser som kommer att krävas. Bedömningen är att utbyggnadstakten kommer att vara låg.

Vägledning

- Ny bostadsbebyggelse bör ha helårsstandard och ska anpassas till landskap och bebyggelsetraditioner. Storlek på tomter och byggrätter kan variera. Utveckling av besöksverksamhet och annan service kan tillåtas.
- Hänsyn ska tas till naturvärden och kulturarv, bland annat bäckravinen som leder ut till badplatsen och byggnader utpekade i kulturhistoriska inventeringar.
- Jordbruksmark bör kunna tas i anspråk i viss utsträckning eftersom det är angeläget för Gestadbygden såväl som för kommunen att fler bostäder med attraktiva lägen skapas. Strävan ska dock vara att landsbygdskaraktären bibehålls genom att bebyggelse, skog och jordbruksmark varvas.
- Säkerheten för fotgängare och cyklister bör förbättras.
- Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten och spillvatten, vilket är under utbyggnad.
- Detaljplaneläggning pågår där omfattning, utförande och placering av ny bebyggelse utreds. Detaljplan ska färdigställas före större exploatering. Dessförinnan kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen.
- För byggnation inom strandskyddat område – se vägledning för LIS-området.

Bebyggelseutveckling på landsbygden: Vänersnäs [B4]

Tidigare ställningstaganden och bedömning

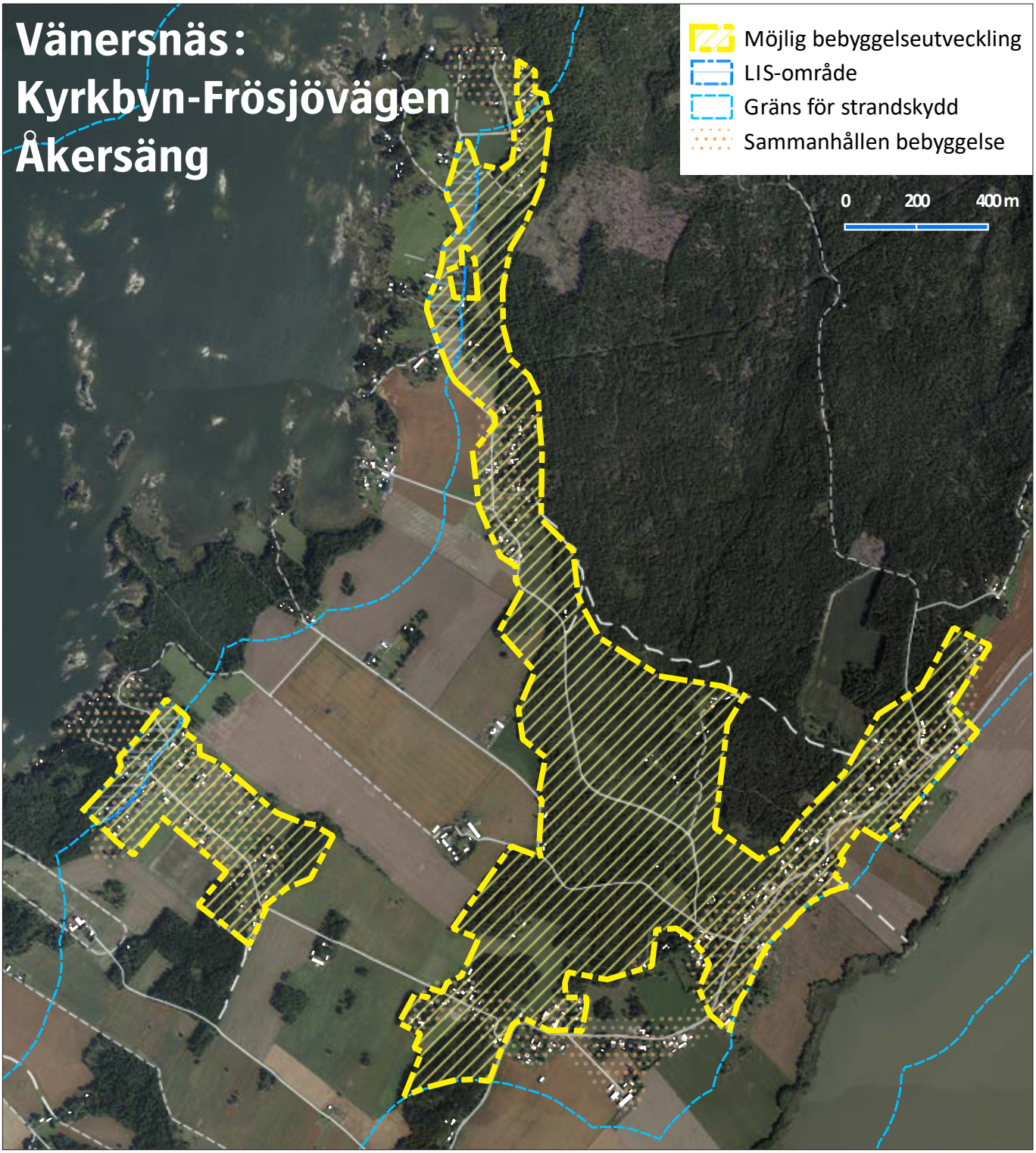
Förutom översiktsplanen från 2006 saknas antagna plandokument för Vänersnäs. Enligt den tidigare översiktsplanen bör ny bebyggelse på Vänersnäs ske som komplement till befintliga bebyggelsegrupper och stor restriktion gäller längs väst- och norrsidan, liksom kring Gaddesanda och Kyrkbyn. Hänsyn ska tas till landskap, bebyggelsetradition, natur- och kulturvärden.

Hela Vänersnäs omfattas av riksintressen, bland annat Natura 2000-området Dättern, turism och friluftsliv, naturvård och kulturvård (se avsnitt om riksintressen ovan). Södra delen är också uppmärksammat i länsstyrelsens rapport Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs Län .

Även om hänsynstagandena är många bedöms Vänersnäs kunna ta emot fler bostäder och att det är viktigt för att hålla bygden levande. Kommunen har i Blåplan fastslagit att vatten- och spillvattennätet ska byggas ut till Vänersnäs, vilket är en stor infrastruktursatsning. Det är en fördel om ny natur- och sjönära bebyggelse kan nyttja detta, vilket skulle ge bättre avkastning på investerade resurser. Gränsdragning för bebyggelseutvecklingsområdena på Vänersnäs har gjorts genom en avvägning mellan att hitta attraktiva lägen, att samnyttja infrastruktur genom att samla bebyggelsen i stråk och grupper, samt att söka bevara odlingslandskap, natur-, och kulturvärden.

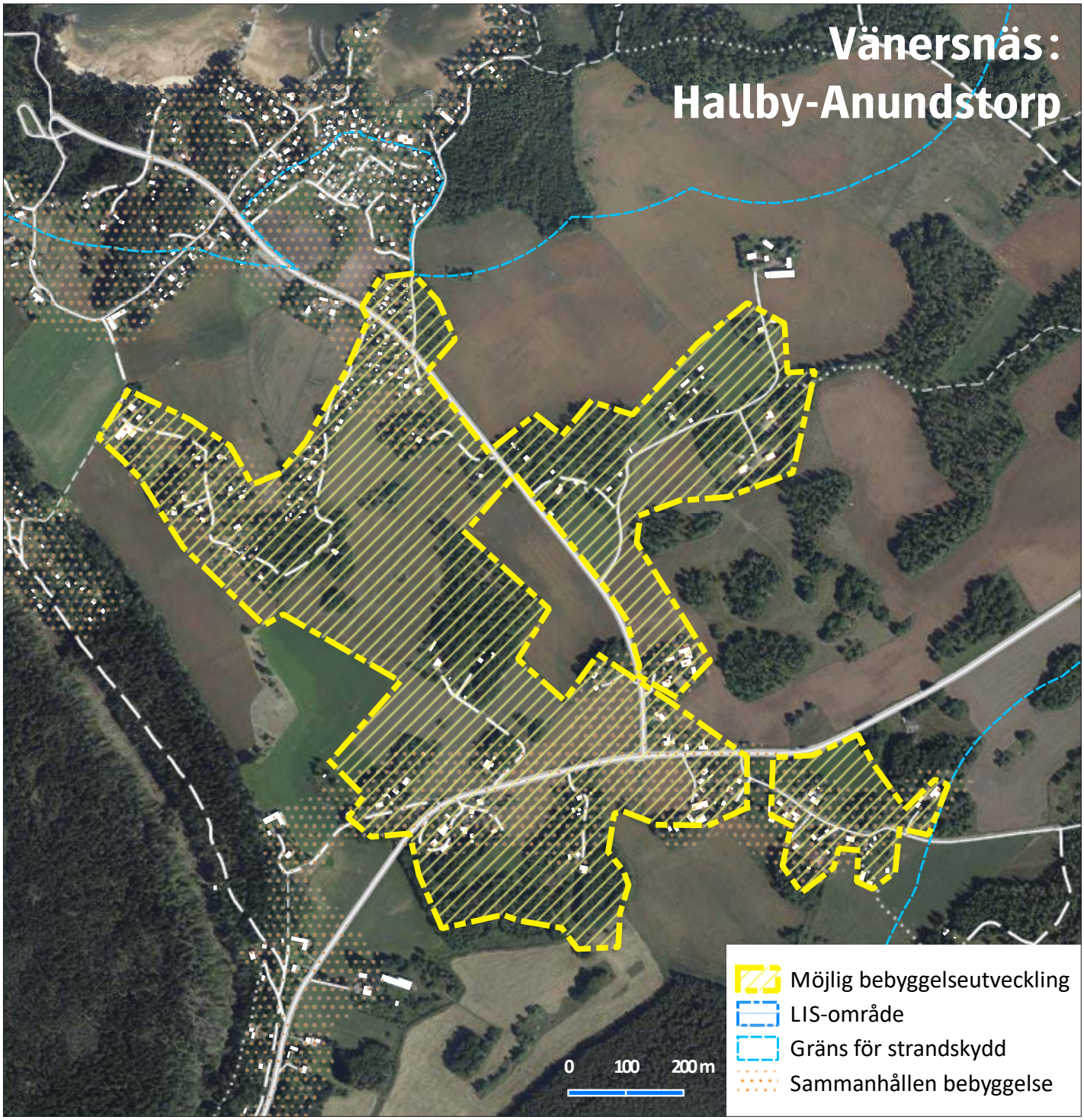
Vägledning

- Ny bostadsbebyggelse bör ha helårsstandard och ska anpassas till landskap och bebyggelsetraditioner. Storlek på tomter och byggrätter kan variera, men tätheten bör vara låg så att landsbygdskaraktären bibehålls. Utveckling av besöksverksamhet och annan service kan tillåtas om det är småskaligt och stor hänsyn tas till Vänersnäs karaktär.
- Hänsyn ska tas till naturvärden och kulturarv.
- Jordbruksmark bör kunna tas i anspråk i viss utsträckning eftersom det är angeläget för Väner-

snäs såväl som för kommunen att fler bostäder med attraktiva lägen skapas. Strävan ska dock vara att landsbygdskaraktären bibehålls genom att bebyggelse, skog och jordbruksmark varvas.

- Säkerheten för fotgängare och cyklister bör förbättras.
- Ny bebyggelse ska anslutas till kommunalt vatten och avlopp när detta är utbyggt.
- Detaljplan eller områdesbestämmelser ska färdigställas före större exploatering, där omfattning, utförande och placering av ny bebyggelse utreds. Dessförinnan kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen.
- För byggnation inom strandskyddat område – se vägledning för LIS-området.

Vänersnäs:
Hallby-Anundstorp
Möjlig bebyggelseutveckling
LIS-område
Gräns för strandskydd
Sammanhållen bebyggelse
0
100
200 m

6. Landsbygdsutveckling i strandnära lägen [LIS]

Sammanfattning, metod och redovisningssätt

Vänersborgs kommun föreslår fyra områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) på tre olika platser. Sammanlagt upptar de en yta på ungefär 50 ha vilket motsvarar ca 0,4 procent av kommunens strandskyddade områden.

Framtagandet av LIS-områden i Vänersborg har skett i två steg. I det första steget har lämpliga platser för LIS sållats fram genom övergripande analyser. Som underlag har använts tidigare utredningar och inventeringar, men dialogprocesser och diskussioner i samband med framtagandet av samrådsförslag till ny översiktsplan har också varit ett viktigt underlag. Resultatet redovisas i avsnittet Lokalisering av LIS-områden i Vänersborgs kommun.

I det andra steget har de valda platserna analyserats och riktlinjer för lämplig utveckling och markanvändningsstrategier har tagits fram. I redovisningen för områdena nedan är en avstämning mot de generella kriterierna gjorda. Därefter följer en lista på särskilda krav för strandskyddsdispens. Samma krav ligger även till grund för eventuellt upphävande av strandskydd inom delar av LIS-området i samband med detaljplaneläggning. De särskilda kraven redovisas även i kartor med textrutor och dessa utgör det främsta underlaget vid bedömning av strandskyddsfrågor inom LIS-området. För att utvecklingen inom LIS-området ska kunna förstås i ett större sammanhang redovisas även tänkt utveckling utanför LIS-området. Skydd av naturområden och tillgänglighetsförbättringar utanför LIS-området kan i vissa fall utgöra förutsättningar för att strandskyddsdispens ska kunna ges inom LIS-området, vilket till exempel kan regleras i samband med detaljplanering.

Introduktion till LIS

Vad är LIS?

Sedan 2010 kan kommunerna i sina översiktsplaner peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – LIS-områden. Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet i detaljplaner. Inom LIS-områden ges därmed ytterligare möjligheter till strandskyddsdispens eller -upphävande än de sex skäl som räknas upp i 7 kap 18 c § miljöbalken.

Vad är landsbygd?

En definition av landsbygd som ofta används i samband med LIS utgår från närheten till en större tätort: Som landsbygd räknas då områden med mer än fem minuter till en tätort som har minst 3000 invånare . Vänersborgs kommun räknar att gränsen för vad som kan vara aktuellt för LIS går fem kilometer utanför tätortsgränsen för Vänersborgs, Vargöns och Trollhättans tätorter, vilket framgår av kartbilden på nästa sida.

Var gäller strandskydd?

Strandskyddet sträcker sig normalt 100 meter från strandlinjen upp på land samt lika långt ut i vattnet. För ett antal platser, bland annat Vänern, har länsstyrelsen beslutat att utvidga strandskyddet till 300 m i vardera riktningen. På några ställen är det utökat till 200 m. Strandskyddet är upphävt på platser där detaljplan antagits och i vissa fall där befintlig bebyggelse ändå skiljer av från stranden. Utifrån länsstyrelsens beslut 2016-09-09 gäller strandskydd enligt kartbilden på nästa sida.

Kriterier för LIS

Enligt Naturvårdsverkets vägledning kan kommunerna peka ut LIS-områden där utveckling långsiktigt bidrar till positiva sysselsättningseffekter eller ökat serviceunderlag. Samtidigt ska allmänhetens tillgång till strandområden och bevarande av växt- och djurliv tillgodoses långsiktigt. Miljöbalken pekar ut vissa områden där större krav ska ställas på LIS-områden och Vänerns kuster är ett av dessa. Där ska området endast ha liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Som generella kriterier gäller alltså:

- Utveckling som skapar arbetstillfällen på landsbygden. Detta kan vara till exempel anläggningar som lockar besökare och där närhet till vattnet är en viktig komponent.
- Utveckling som ger ökat befolkningsunderlag där det behövs för att upprätthålla servicen på landsbygden. Det gäller till exempel i närheten av småorter, skolor, butiker eller kollektivtrafikstråk där befolkningsunderlaget annars riskerar att bli för lågt för att ge underlag för servicen. Närhet till vatten kan göra bostäder attraktiva.
- Det är ett krav att intrånget i strandskyddat område inte innebär försämrad tillgänglighet till stränder för allmänheten. Detta är särskilt viktigt längs Vänerkusten.
- Det är även ett krav att intrånget i strandskyddat område som inte innebär att viktiga spridningsvägar eller habitat för växt- och djurliv försvinner. Detta är särskilt viktigt längs Vänerkusten.

Ytterligare kriterier som Vänersborgs kommun lyfter fram är:

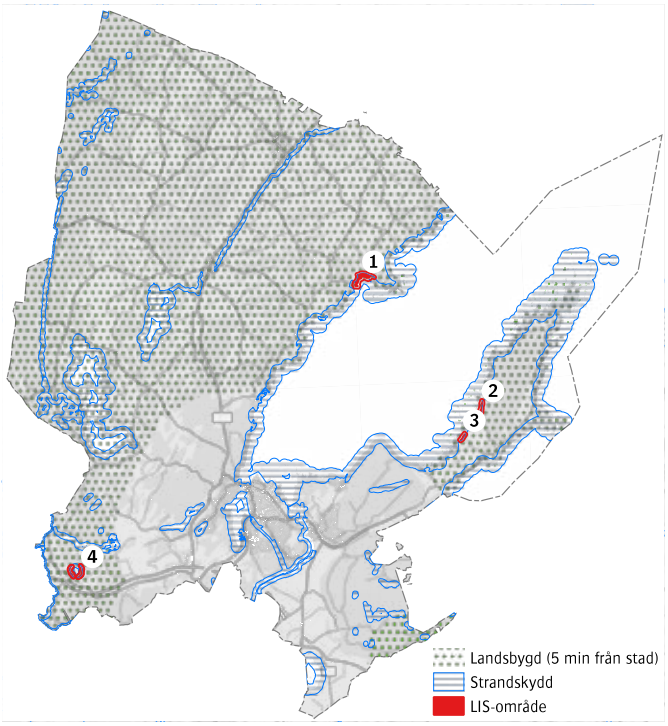
- Tillkommande bebyggelse ska anslutas till kommunala vatten- och avloppssystemet.
- LIS-områden ska planläggas med detaljplan eller områdesbestämmelser .
- Särskilda krav specificeras för varje LIS-område, vilket kan handla om till exempel hänsyn till natur- och kulturvärden, typ av bebyggelse, utredningsbehov, med mera.

Lokalisering av LIS-områden i Vänersborgs kommun

Behov av landsbygdsutveckling i strandnära läge har framförts i följande områden:

- Längs Dalslandskusten
- På Vänersnäs
- Kring Ryrsjön
- Kring Hästefjordarna

För merparten av övriga områden med strandskydd finns tydliga skäl att inte gå vidare med LIS. Sjöarna på Halle- och Hunneberg, samt Kroppefjäll ligger inom områden med höga naturvärden som enligt översiktsplanen ska skyddas mot exploatering. Det samma gäller Hullsjön och Bodaneälven med sjösystem. Gundlebosjön och

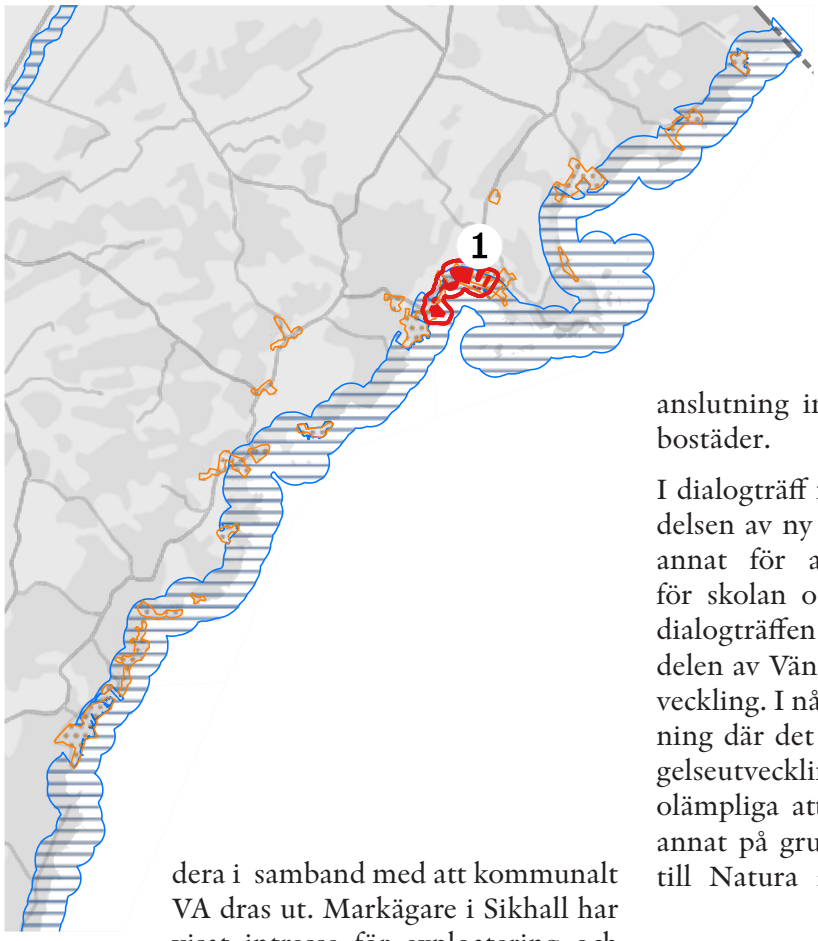

andra sjöar i Skogarydsområdet ligger inom det som i översiktsplanen fredats som stort opåverkat område. Boteredssjön, Öxneredssjön, Vassbotten, Karls grav, Göta Älv och delar av Vänerkusten ligger för nära Vänersborgs och Vargöns tätorter. Frändeforsån och Risån rinner i huvudsak genom jordbrukslandskap och är känsliga vattendrag. Eventuell exploatering längs dessa skulle kunna vara tänkbar i anslutning till befintliga bebyggelsegrupper, men bör då ske med mycket stor hänsyn till såväl strandskydd som ekologiska och kulturhistoriska värden.

LIS längs Dalslandskusten

Kartan på nästa sida visar läget för föreslaget LIS-område längs Dalslandskusten, i Sikhall.

En översyn av strandskyddet ingick i arbetet med att ta fram en fördjupad översiktsplan för Dalslandskusten. Där pekas områden bland annat ut för jordbruk, närrekreation och bebyggelse. Den enda platsen där den fördjupade översiktsplanens rekommendationer är utmanande i förhållande till strandskyddet är i Sikhallsviken. Där föreslås utveckling av camping, småbåtshamn och andra turismanläggningar inom strandskyddat område. Med den fördjupade översiktsplanen som utgångspunkt är Sikhallsviken lämplig att titta vidare på som eventuellt LIS-område, medan resten av Dalslandskusten inte bör vara aktuellt. I flertalet av de områden som pekas ut för bostäder är strandskyddet upphävt genom tidigare byggnadsplaner som kommunen nu arbetar med att revi-

En grundläggande begränsning för möjligheterna att bygga på Vänersnäs är svårigheterna att ordna hållbara lösningar för vattenförsörjning och avloppshantering. Enligt kommunens blåplan är utbyggnad av kommunalt VA planerat till år 2020-24. Det är rimligt att sätta villkor på kommunal VA-anslutning inför mer omfattande utbyggnad av bostäder.

I dialogträff med boende på Vänersnäs har betydelsen av ny bostadsbebyggelse lyfts fram, bland annat för att ge stabilt befolkningsunderlag för skolan och kollektivtrafiken. Deltagarna på dialogträffen pekade då ut flera områden i södra delen av Vänersnäs där de föreslog bebyggelseutveckling. I några fall är strandskyddet en begränsning där det kan vara lämpligt att tillåta bebyggelseutveckling. Flera andra områden har ansetts olämpliga att peka ut som LIS-områden, bland annat på grund av närheten till Natura 2000-område,

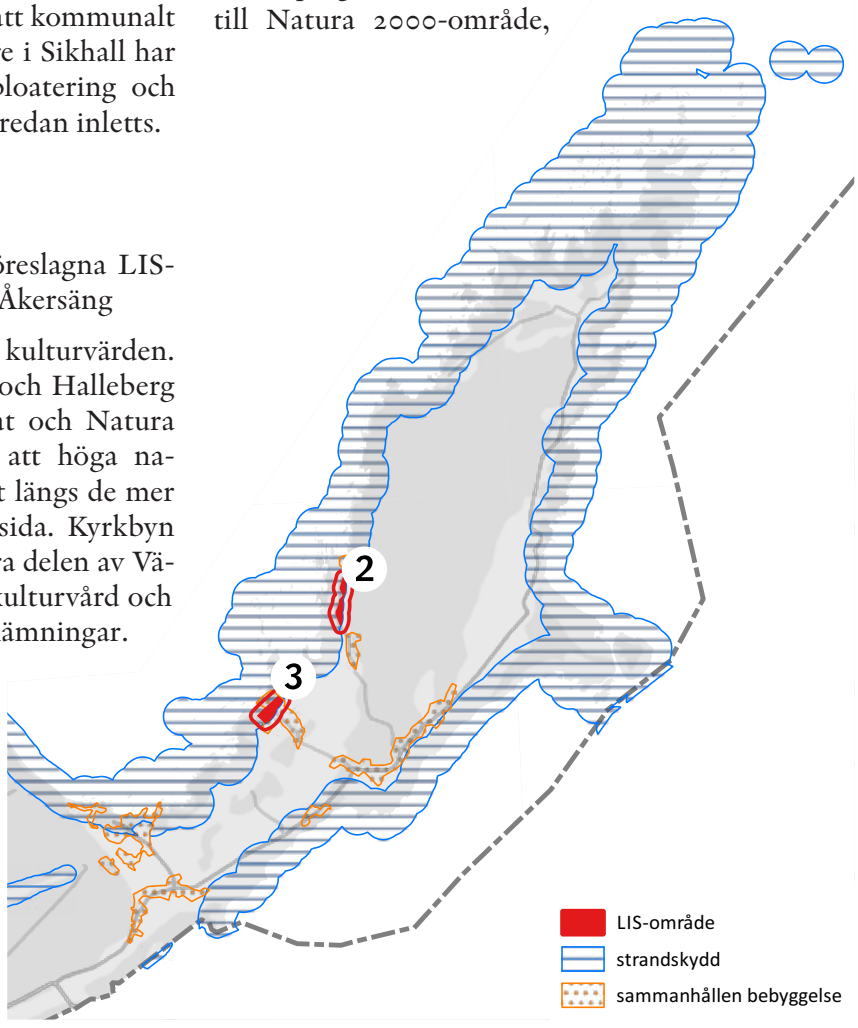
dera i samband med att kommunalt VA dras ut. Markägare i Sikhall har visat intresse för exploatering och detaljplanearbete har redan inletts.

LIS på Vänersnäs

Kartan till höger visar läget för föreslagna LIS-områden på Vänersnäs: Frösjö och Åkersäng

Vänersnäs har stora natur- och kulturvärden. Nordligaste delen, Dättern i öster och Halleberg i söder rymmer både naturreservat och Natura 2000-områden. Till det kommer att höga natur- och friluftslivsvärden pekats ut längs de mer orörda delarna av halvöns västra sida. Kyrkbyn och hela jordbrukslandskapet i södra delen av Vänersnäs ingår i ett riksintresse för kulturvård och det finns tämligen rikligt med fornlämningar.

I ett förslag till områdesplan från 1983 sätts höga villkor för ny bebyggelse, och endast inom ett fåtal mindre områden. Översiktsplanen från 2006 anger att ny bebyggelse får uppföras i ett område längs vägen som innefattar bland annat kyrkan och bygdegården, om den anpassas till befintlig bebyggelse.

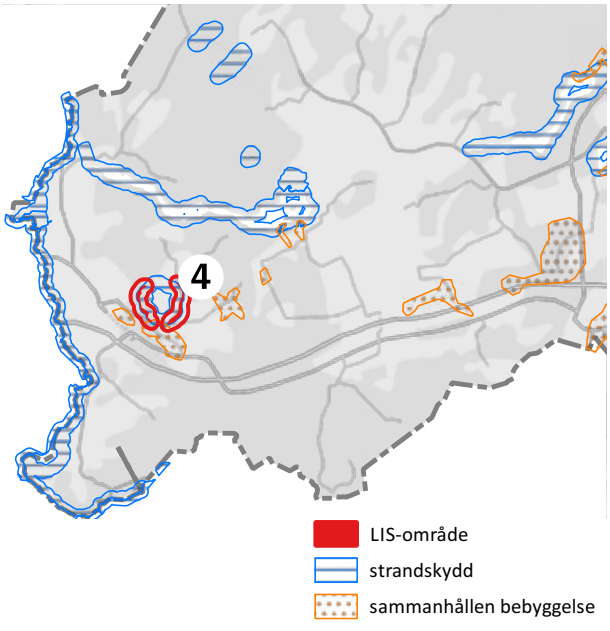
fornlämningar, kulturhistoriska skyddsvärden och översvämningsrisk.

LIS i Väne-Ryr

Kartan nedan visar läget för föreslaget LIS-område i Väne-Ryr.

Orten Väne-Ryr är i översiktsplanen från 2006 utpekat som ett område för tätortsutveckling. I den aktuella översiktsplanen är det dessutom markerat som en plats för eventuell framtida utveckling av stationssamhälle. Det finns en samlad bebyggelse med bland annat skola, idrottsplats och tidigare affärslokaler. Placeringen längs järnväg och riksväg, med lika avstånd till städerna i Trestad, gör Väne-Ryr till ett långsiktigt strategiskt område för bebyggelseutveckling. Tillväxt i orten Väne-Ryr kan vara betydelsefullt för landsbygden runt omkring även i ett kort tidsperspektiv för att förstärka den service som finns och ge underlag för ytterligare service i framtiden. För att närma sig visionen med ett tågstopp på längre sikt är det avgörande att orten byggs ut och att utbyggnaden sker med tillräcklig täthet.

Ryrsjön är en tillgång som kan göra det attraktivt att bosätta sig i Väne-Ryr. Där finns bland annat en mindre badplats. Det är viktigt att möjligheten att röra sig längs stranden och få kontakt med vattnet förbättras i samband med att bebyggelsen utvecklas. Det finns möjligheter att göra detta även om ny bebyggelse tillåts inom strandskyddat område. Två sammanhängande stråk har identifierats som LIS-områden, till stora delar avskilda från vattnet genom befintlig bebyggelse och vägar.

Hästefjordarna

Kring Hästefjordarna är strandskyddet utökat till 200 meter. Samlad bebyggelse finns endast kring Siviken i stora Hästefjordens sydöstra spets. Hela bygden är utpekat som riksintresse för kulturvård och det finns gott som fornlämningar. Området har också stora naturvärden, bland annat med två Natura 2000-områden och flera fågelskyddsområden. I översiktsplanen är merparten av strandområdena markerade som värdefullt naturområde. Det finns också outredda frågor kring översvämningsrisker. Stora delar av strandområdena har bildats genom att sjöarna sänktes på 1800-talet.

Det behov av landsbygdsutveckling i strandnära läge som framförts när det gäller denna del av kommunen handlar främst om att nyttja möjligheten till attraktivt vattennära boende för att locka fler att bosätta sig på landsbygden.

Ytterligare utredningar behövs innan eventuella LIS-områden kan identifieras kring Hästefjordarna.

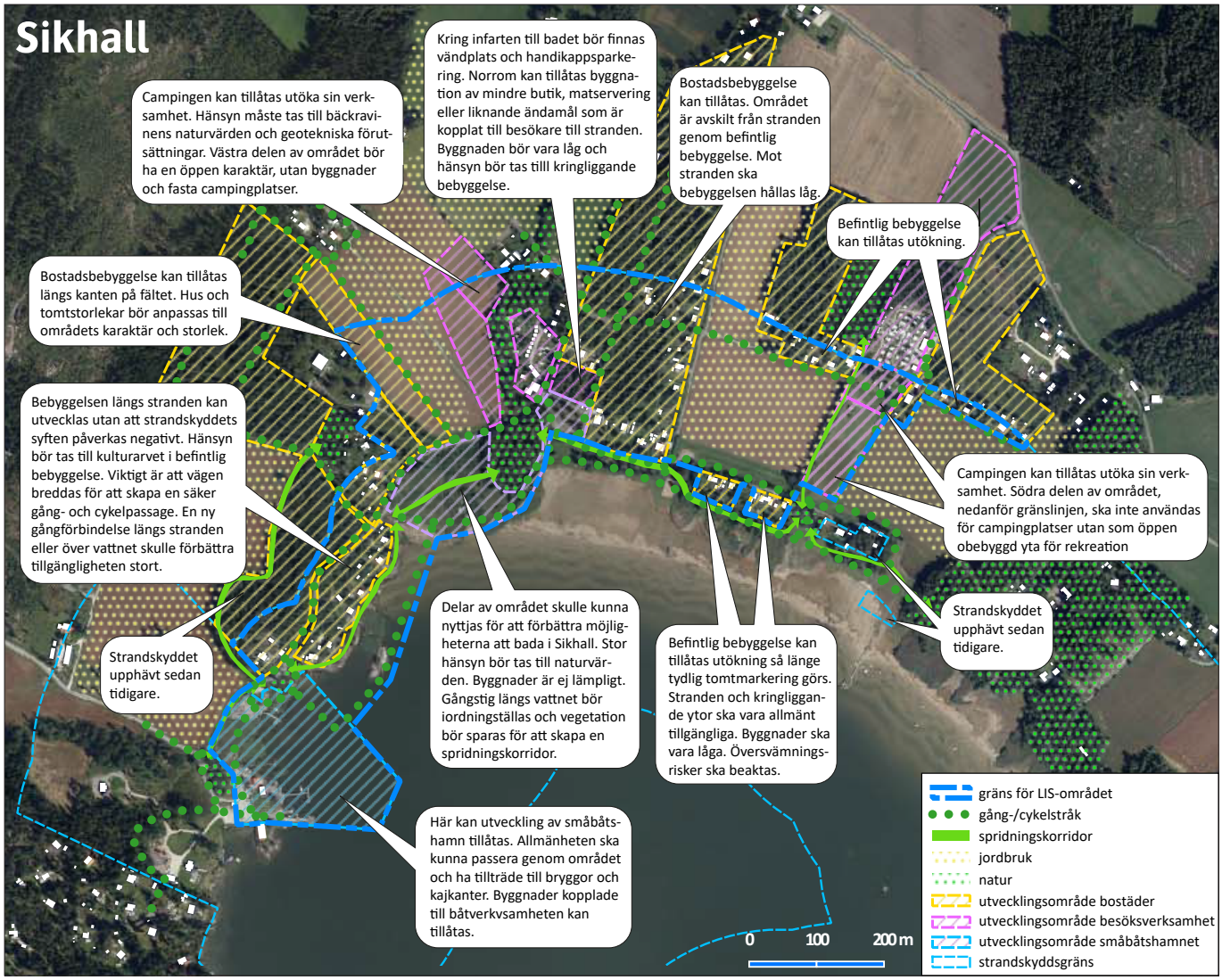
LIS-område 1: Sikhallsviken

Översiktlig områdesbeskrivning

Sikhall har ett av få skyddade hamnlägen i Vänerviken och fungerade under lång tid som utskeppningspunkt för säd från Dalboslätten. Ett stort sädesmagasin finns kvar och är skyddat som byggnadsminne. Intill magasinet finns även en pir och en gästhamn som drivs av Vänersborgs Segelsällskap. För många är området idag annars mest känt för sandstranden som lockar många besökare. Två mindre campingplatser ligger i området, en på var sida om stranden. I strandens förlängning österut sträcker sig den natursköna Gälle udde ut i Vänern. Markerna kring Sikhallsviken utgörs av omväxlande jordbruk och skog. Ett fåtal mindre gårdar är i bruk. Det finns också en stor mängd fritidshus spridda över området i mindre och större grupper. Ett antal fungerar som helårsbostäder.

Syftet med LIS-område

Syftet är att långsiktigt stärka Sikhall som besöksmål i kommunen samt ge bättre förutsättningar för inflyttning genom sjönära bostadstomter.

Avstämning mot generella LIS-kriterier

Ökat befolkningsunderlag i Sikhall är viktigt för utvecklingen av Gestadbygden, bland annat när det gäller skola, kollektivtrafik och upprätthållandet av ett levande lokalsamhälle. Villatomter med närhet vatten kan vara avgörande för att locka människor att bosätta sig i Sikhall. Ny bebyggelse kan komplettera och knyta samman befintliga bebyggelsegrupper och stärka Sikhall som nod. Utveckling av småbåtshamn, camping och badstrandsområde kan hjälpa till att göra Sikhall till en attraktiv boendeplats men också locka besökare och ge sysselsättningstillfällen.

Strandskyddets syften kan tillgodoses genom att cykel- och gångmöjligheter förbättras i området, samt att värdefull natur och vissa öppna ytor inom LIS-området undantas exploatering.

Särskilda krav för strandskyddsdispens inom LIS-området

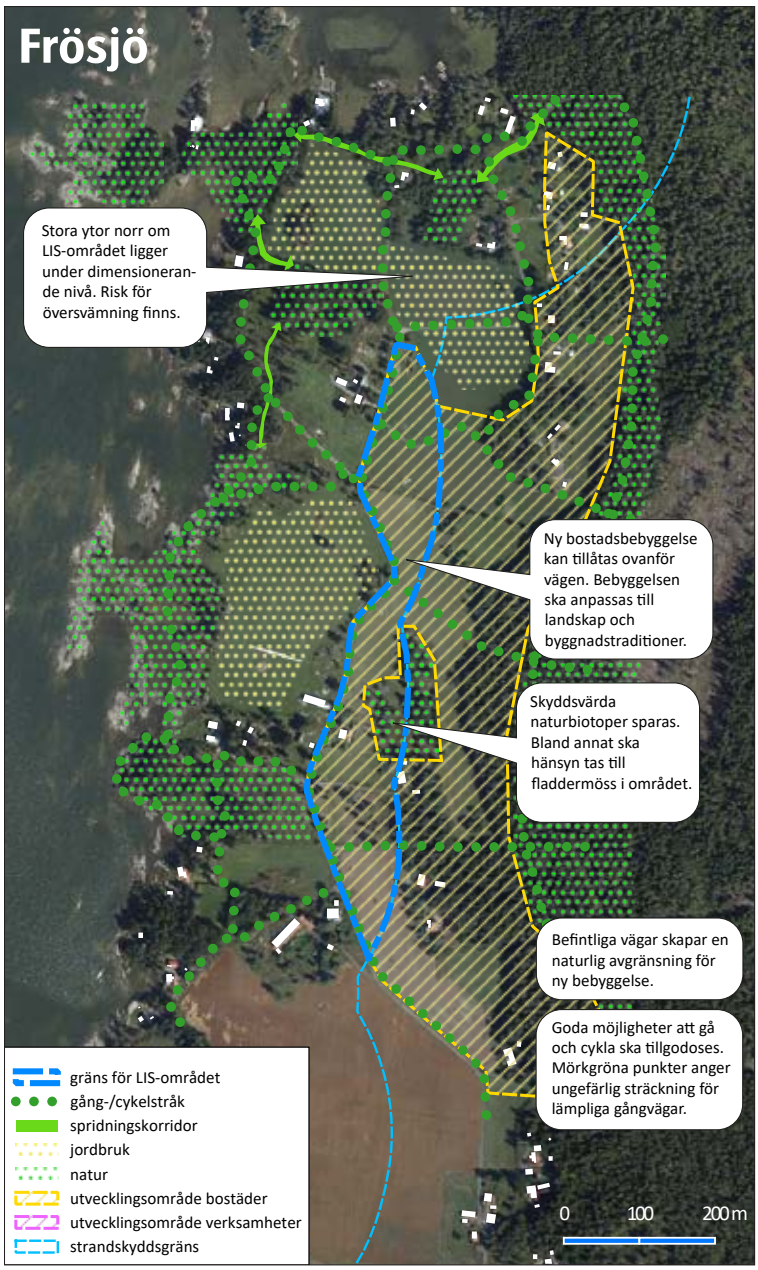
- Byggnation av bostäder kan tillåtas inom utpekade delar av LIS-området. Husen bör ha helårsstandard och ska anpassas till landskap och bebyggelsetraditioner. Tomtstorlek och byggrätter bör bli olika för olika delområden. Tydlig tomtavgränsning är viktig för de mest sjönära tomterna.
- Utveckling av camping och annan besöksverksamhet kan tillåtas inom utpekade delar av LIS-området.
- Byggnation av småbåtshamn kan tillåtas inom utpekad del av LIS-området. Utformning klargörs i detaljplanering och tillståndsprocess.
- Värdefulla naturpartier och spridningskorridorer för växt- och djurliv bör sparas och möjlighet att röra sig genom området ska tillgodoses.

- I västra delen ska anpassningar göras så att inte byggnadsminnets karaktär förvanskas.
- Länsstyrelsen bedömer att arkeologisk utredning behöver göras.
- Ny bebyggelse ska kunna anslutas till kommunalt vatten och avlopp.
- Innan större exploatering ska området planläggas. Innan detaljplan eller områdesbestämmelser finns kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen och om nya tomter ligger i anslutning till befintliga.

LIS-område 2: Vänersnäs Frösjö

Översiktlig områdesbeskrivning

Frösjö ligger mitt på Vänersnäs västsida och utgör den nordligaste delen av det dominerande jordbrukslandskapet. I öster, 4-500 meter från strandkanten, ligger skogsområdet som täcker stora delar av halvön. Småskaligt jordbruk bedrivs på gårdarna Hönsemaden, Karstorp och Hemmingstorp. Delar av marken bedrivs som naturbete. Ett tjugotal tomter är sedan tidigare avstyckade i närheten, både i strandläge och längs skogskanten. Frösjövägen slingrar sig här i mitten av det öppna landskapet. Kustlinjen är uppbruten och karaktäriseras av flacka berghällar med sparsam trädvegetation. Utanför finns gott om skär och större båtar har svårt att ta sig fram. Möjlighet att gå längs strandkanten finns på vissa ställen. I skogsområdet leder en stig vidare norrut på näset. Området har höga ekologiska värden, bland annat finns god förekomst av fladdermöss.

Syftet med LIS-område

Syftet är att långsiktigt ge bättre förutsättningar för inflyttning till Vänersnäs genom sjönära bostadstomter.

Avstämning mot generella LIS-kriterier

Ökat befolkningsunderlag på Vänersnäs är viktigt för utvecklingen av bygden där, bland annat när det gäller skola, kollektivtrafik och upprätthållandet av ett levande lokalsamhälle. Villatomter med närhet till skog och vatten kan vara avgörande för att locka människor att bosätta sig på Vänersnäs. Ny bebyggelse kan komplettera och knyta samman befintliga bebyggelsegrupper i zonen där jordbrukslandskap och skogslandskap möts. Frösjövägen utgår från Näsbyholm och ger stöd åt Kyrkbyn som nod på Vänersnäs.

Strandskyddets syften kan tillgodoses genom att en bred zon längs stranden bevaras utan ny exploatering, att cykel- och gångmöjligheter förbättras, samt att värdefull natur inom LIS-området undantas exploatering. Viktigt är bland annat att tillgodose levnadsvillkoren för områdets fladdermöss. LIS-området begränsas till den del

av strandskyddet som ligger öster om vägen. Mot norr begränsas LIS-området mot markpartier som ligger under den dimensionerande nivån och därför är utsatta för översvämningsrisker.

Särskilda krav för strandskyddsdispens inom LIS-området

- Byggnation av bostäder kan tillåtas inom LIS-området. Husen bör ha helårsstandard och ska anpassas till landskap och bebyggelsetraditioner. Tomterna bör vara stora för att bevara landsbygdskaraktär.
- Värdefulla naturpartier och spridningskorridorer för växt- och djurliv bör sparas och möjlighet att röra sig genom området ska tillgodoses. Området är viktigt för fladdermöss vilket kräver särskild hänsyn.
- Länsstyrelsen bedömer att arkeologisk utredning behöver göras.
- Ny bebyggelse ska kunna anslutas till kommunalt vatten och avlopp.
- Innan större exploatering ska området planläggas. Innan detaljplan eller områdesbestämmelser finns kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen och om nya tomter ligger i anslutning till befintliga.

LIS-område 3: Vänersnäs Åkersäng

Översiktlig områdesbeskrivning

Ungefär två kilometer söder om Frösjö ligger Åkersäng där ett trettiotal mindre fastigheter har styckats av och rymmer en sammanhållen bebyggelse med fritids- och helårsbostäder. Stora delar av Åkersäng är dock fortfarande åkermark och flera fastigheter är obebyggda. I norr och öster finns större sammanhängande åkrar, medan Åkersäng delvis är inramat av träddungar och små skogspartier. Nästan hela strandskyddsområdet mellan Åkersäng och Vänern utgörs av ett skogsparti som till stora delar är anmält för avverkning. Längs strandkanten ligger en rad fritidshus varav de flesta ligger på ofri grund. Kusten har samma karaktär som merparten av Vänersnäs västsida med skär och flacka uppbrutna hällar. Det går att ta sig ner till strandkanten på några ställen och möjligheten att bada är välutnyttjad.

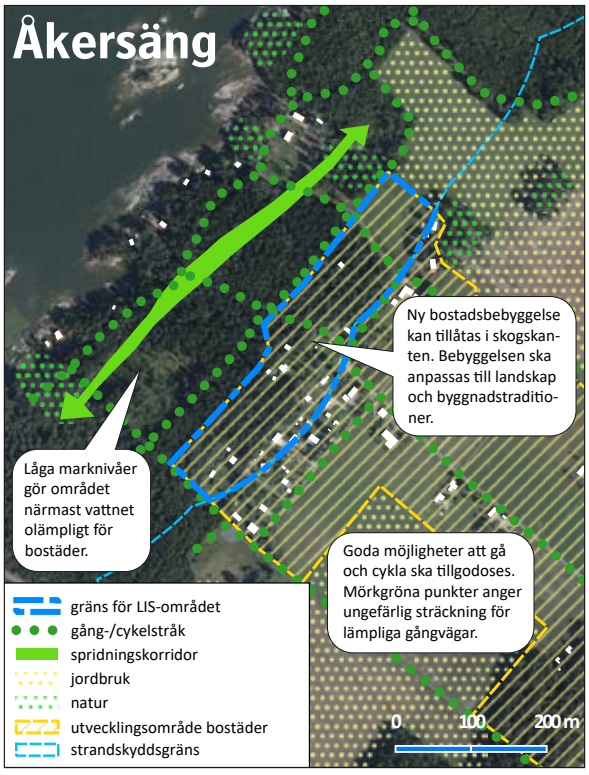
Syftet med LIS-område

Syftet är att långsiktigt ge bättre förutsättningar för inflyttning till Vänersnäs genom sjönära bostadstomter.

Avstämning mot generella LIS-kriterier

Ökat befolkningsunderlag på Vänersnäs är viktigt för utvecklingen av bygden där, bland annat när det gäller skola, kollektivtrafik och upprätthållandet av ett levande lokalsamhälle. Villatomter med närhet till skog och vatten kan vara avgörande för att locka människor att bosätta sig på Vänersnäs. Ny bebyggelse kan komplettera och knyta samman befintliga bebyggelsegrupper i ett område som redan är delvis bebyggt och splittrat i många mindre fastigheter. Åkersängsvägen utgår från kurvan vid Åker och ger stöd åt Kyrkbyn som nod på Vänersnäs.

Strandskyddets syften kan tillgodoses genom att en bred zon längs stranden bevaras utan ny exploatering, att cykel- och gångmöjligheter förbättras. LIS-området utgörs i sin helhet av nuvarande produktionsskog.

Särskilda krav för strandskyddsdispens inom LIS-området

- Byggnation av bostäder kan tillåtas inom LIS-området. Husen bör ha helårsstandard och ska anpassas till landskap och bebyggelsetraditioner. Bebyggelsen kan hålla liknande täthet som den intilliggande, med tomtstorlek på ned till 1000 m2.
- Värdefulla naturpartier och spridningskorridorer för växt- och djurliv bör sparas och möjlighet att röra sig genom området ska tillgodoses.
- Länsstyrelsen bedömer att arkeologisk utredning behöver göras.
- Ny bebyggelse ska kunna anslutas till kommunalt vatten och avlopp.
- Innan större exploatering ska området planläggas. Innan detaljplan eller områdesbestämmelser finns kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen och om nya tomter ligger i anslutning till befintliga.

LIS-område 4: Ryrsjön

Översiktlig områdesbeskrivning

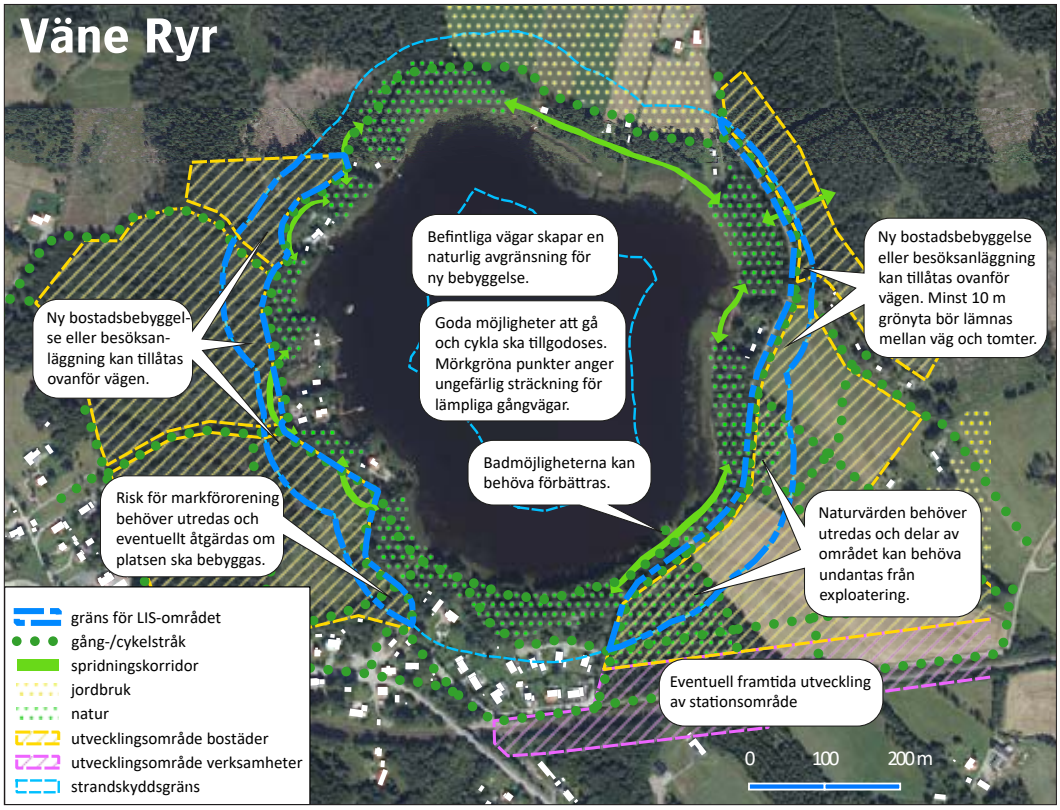
Ryrsjön är en liten, rund sjö alldeles intill orten Väne-Ryr. I sjöns östra del ligger en badstrand, i övrigt är strandkanten till stora delar vassbeväxt. Skogsområden omgärdar sjön på flera sidor. I norr och öster når åkerfält ner till strandskyddszonen. Ett tiotal hus ligger i direkt anslutning till sjön och flera har mindre bryggor.

Syftet med LIS-område

Syftet är att långsiktigt ge bättre förutsättningar för inflyttning till Väne-Ryr genom sjönära bostadstomter.

Avstämning mot generella LIS-kriterier

Ökat befolkningsunderlag i Väne-Ryr är viktigt för utvecklingen av orten, bland annat när det gäller skola, kollektivtrafik och upprätthållandet av ett levande lokalsamhälle. Det är också långsiktigt strategiskt då Väne-Ryr pekats ut som en framtida nod med möjlighet att kunna utvecklas som stationssamhälle. Tomtlägen vid Ryrsjön kan vara avgörande för att locka människor att bygga och bosätta sig i Väne-Ryr. Ny bebyggelse kan bidra till att utveckla Väne-Ryr som tätort, binda

samman och utöka den sammanhållna bebyggelse som finns idag.

Strandskyddets syften kan tillgodoses genom att en zon närmast stranden sparas som natur- eller parkområde samt att cykel- och gångmöjligheter förbättras. LIS-området begränsas till den del av strandskyddet som ligger ovanför befintliga vägar väster respektive öster om Ryrsjön.

Särskilda krav för strandskyddsdispens inom LIS-området

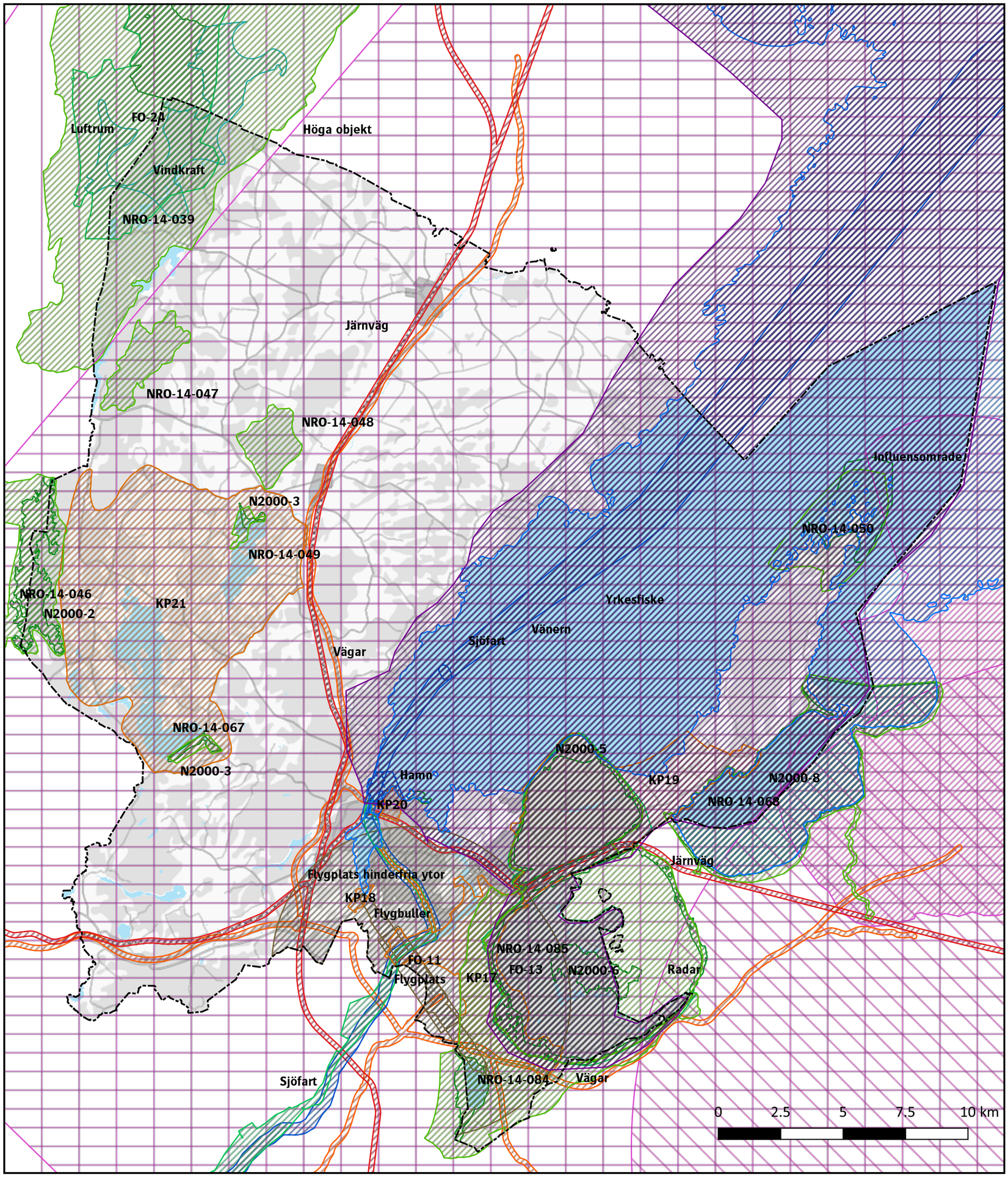
- Inom LIS-området kan tillåtas byggnation av bostäder eller verksamheter som utnyttjar det sjönära läget. Bygglov för fritidshus ska inte medges. Bebyggelsen bör ha en täthet som motsvarar en mindre tätorts och flerfamiljshus bör uppmuntras i den mån det finns en marknad för dessa. Även servicebostäder kan vara lämpligt.
- Värdefulla naturpartier och spridningskorridorer för växt- och djurliv bör sparas och möjlighet att röra sig genom området ska tillgodoses.
- Ny bebyggelse ska kunna anslutas till kommunalt vatten och avlopp.
- Innan större exploatering ska området planläggas. Detaljplanering ska föregås av planprogram eller fördjupad översiktsplan för hela orten. Innan detaljplan eller områdesbestämmelser finns kan enstaka förhandsbesked ges dispens om de inte riskerar att försvåra planläggningen och om nya tomter ligger i anslutning till befintliga.

Bilaga

Karta över kommunens riksintressen

Kartan är invikt på nästa sida.

Riksintressena beskrivs i avsnitt 1 i detta dokument.

Riksintressen i Vänersborgs kommun

- Turism och friluftsliv (MB 4:2)
- Yrkesfiske (MB 3:5)
- Naturvård (MB 3:6)
- Kulturmiljövård (MB 3:6)
- Friluftsiv (MB 3:6)
- Natura 2000-områden (MB 7:27)
- Energiproduktion (MB 3:8)

Kommunikationer (MB 3:8)

- Flyg
- Sjöfart
- Järnväg
- Vägar

Totalförsvaret (MB 3:9)

- Militärt influensområde
- Influensområde luftrum
- Influensområde väderradar
- Stoppområde höga objekt